

Бриль К. Г.

ОРГАНІЗАЦІЯ АНІМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Опорний конспект лекцій

УДК 379. 851: 004. 928

ББК 75. 81

Б 87

Укладач:

Бриль Кирило Григорович

Зміст

Модуль 1. Базові засади організації анімаційної діяльності

Лекція 1. Основні поняття і визначення	6
1.1. Співвідношення понять «відпочинок», «дозвілля», «рекреація», «туризм», «анімація» та їхнє значення для розвитку суспільства.	6
1.2. Сучасне розуміння анімації та її теоретична база.	8
<i>Запитання та завдання</i>	10
Лекція 2. Зародження та розвиток анімаційних форм дозвілля	11
2.1. Анімаційні форми дозвілля Стародавньої Греції.	11
2.2. Дозвіллева культура Стародавнього Риму.	12
2.3. Анімаційні форми дозвілля Середньовіччя та епохи Ренесансу.	13
2.4. Святкова культура українців.	16
<i>Запитання та завдання</i>	17
Лекція 3. Сутність анімації в туризмі	18
3.1. Типологія, форми проведення, види і функції анімаційної діяльності.	18
3.2. Модель фахівця туристичної анімації.	21
3.3. Закордонний досвід підготовки фахівців з анімаційної діяльності.	22
<i>Запитання та завдання</i>	23
Лекція 4. Структура та організація діяльності анімаційних підрозділів туристичних підприємств	24
4.1. Анімаційні готельні послуги. Функціональна схема управління анімаційною службою готелю.	24
4.2. Менеджмент анімації: основні поняття, специфіка, функції.	27
4.3. Діяльність менеджера по створенню анімаційних програм.	29
<i>Запитання та завдання</i>	31
Модуль 2. Розробка сценарію анімаційної програми. Особливості драматургії окремих видів програм	
Лекція 5. Роль аніматорів в організації і реалізації анімаційних програм	31
5.1. Класифікація туристів. Особливості роботи з туристами різних категорій.	31
5.2. Форми роботи з різними віковими групами.	34
5.3. Види готельних анімаційних програм для туристів з різним рівнем здоров'я. Програми для сімейного кола.	35
<i>Запитання та завдання</i>	36

Лекція 6. Сценарно-режисерські основи анімації в туризмі	37
6.1. Сценарій анімаційної програми: поняття, різновиди. Монтажний лист. Мізансцена анімаційної програми.	37
6.2. Сценарний план. Сюжетний хід. Композиційна побудова анімаційної програми.	40
6.3. Методика організації режисерсько-постановчого процесу.	41
<i>Запитання та завдання</i>	41
Лекція 7. Драматургія анімаційно-театралізованих програм	42
7.1. Сценарій як основний вид драматургії. Особливості сценарію анімаційної програми.	42
7.2. Використання допоміжних засобів в сценарній роботі. Принципи побудови сюжету.	43
7.3. Монологічні і діалогічні форми інформаційно-анімаційної діяльності.	45
<i>Запитання та завдання</i>	46
Лекція 8. Особливості ігрової та спортивної анімації	47
8.1. Гра як складне соціокультурне явище.	47
8.2. Ігрова програма. Оцінка технічних засобів.	48
8.3. Спортивна анімація. Методика проведення рухливих ігор. Ігри в басейні.	49
<i>Запитання та завдання</i>	54
Модуль 3. Особливості гри як освітньо-виховного засобу. Музична і танцювальна анімація: історія, види, форми	
Лекція 9. Гра як ефективна форма анімаційної діяльності в туризмі	54
9.1. Гра у освітньо-виховному процесі.	54
9.2. Класифікація ігор.	56
9.3. Психолого-педагогічні можливості гри.	58
<i>Запитання та завдання</i>	60
Лекція 10. Музична анімація	60
10.1. Історичне коріння української музичної анімації.	60
10.2. Особливості музичної анімації.	64
10.3. Форми музичної анімації. Прийоми активізації публіки.	66
<i>Запитання та завдання</i>	69

Лекція 11. Танцювальна анімація	69
11.1. Специфіка танцювальної анімації.	69
11.2. Сучасні форми танцювальної анімації.	71
<i>Запитання та завдання</i>	74
Лекція 12. Особливості підготовки і розробки музичних анімаційних програм, організація концертів, вечорів відпочинку	74
12.1. Види музичних анімаційних програм. Фестиваль і карнавал як об'єкти анімаційної діяльності.	74
12.2. Організація концертів і вечорів відпочинку. Танцювально-розважальні і конкурсно-ігрові програми.	76
12.3. Стадії і процес розробки нових музично-танцювальних анімаційних програм.	81
12.4. Принципи і методи музичної і танцювальної туристично-анімаційної діяльності.	82
<i>Запитання та завдання</i>	83
Модуль 4. Вербальна анімація. Особливості організації свят, шоу і закритих розважальних заходів	
Лекція 13. Специфіка вербальної анімації	84
13.1. Характерні риси вербальної анімації. Професійні якості аніматора.	84
13.2. Форми вербальної анімації.	86
13.3. Проведення лекцій і розповідей. Їх тематика і структура.	87
<i>Запитання та завдання</i>	87
Лекція 14. Особливості організації анімаційних шоу і закритих розважальних заходів	88
14.1. Різновиди і форми театралізації анімаційних шоу. Види сцен.	88
14.2. Класифікація закритих розважальних вистав.	90
14.3. Азартна гра як основа туристично-ігрової анімації.	91
<i>Запитання та завдання</i>	93
Лекція 15. Особливості використання свят в організації анімаційної діяльності	93
15.1. Свято як об'єкт наукового дослідження.	93
15.2. Свято як основа комплексної анімації. Класифікація свят.	95
15.3. Характерні риси святкової анімації та рекомендації по її проведенню.	98
15.4. Особливості підготовки святкових анімаційних програм.	101
<i>Запитання та завдання</i>	103
Список рекомендованих джерел	104

Модуль 1. Базові засади організації анімаційної діяльності

Лекція 1. Основні поняття і визначення

1.1. Співвідношення понять «відпочинок», «дозвілля», «рекреація», «туризм», «анімація» та їхнє значення для розвитку суспільства.

1.2. Сучасне розуміння анімації та її теоретична база.

1.1. Співвідношення понять «відпочинок», «дозвілля», «рекреація», «туризм», «анімація» та їхнє значення для розвитку суспільства

Відпочинок. Енциклопедичний словник дає таке визначення: «Відпочинок – стан спокою або діяльність такого роду, яка знімає стомлення і сприяє відновленню працездатності».

Відпочинок є невід'ємною частиною соціального, економічного і культурного життя нації, а також одним з основних компонентів індивідуальної і колективної поведінки особи. Це процес, спрямований на створення середовища, сприяючого відкриттю і розвитку рис, які роблять людину щасливою. Щастя і позитивне світовідчуття є побічними продуктами повноцінного відпочинку. Іншими словами, щастя дається тим, хто уміє добре відпочивати.

Пасивний відпочинок – це стан бездіяльності. Пасивний відпочинок і пасивні види туризму орієнтовані на спокійнішу і менш напружену, в сенсі фізичних навантажень, програму туру або туристської подорожі.

В процесі активного відпочинку відбувається не лише фізіологічне заряджання організму, але і розвиток особистості. Для цього потрібно вже не просто фізичне розслаблення, а діяльне дозвілля, насичене цікавими розвагами, захоплюючим зайняттям і цілим рядом інших компонентів.

За тривалістю відпочинок підрозділяється на тривалий (багатоденний), відпочинок вихідного дня, або уїк-енд (2-3 дні), і одноденний.

Різні види культурно-дозвіллевої діяльності, якими займається людина, мають певні характеристики значень, сталих традицій, відібраних норм і зразків поведінки на основі потреб, мотивів і цілей, умов і засобів досягнення результатів; дій і операцій; предмета і продукту діяльності і є складовими механізми технології.

Український енциклопедичний словник дає таке визначення: «Дозвілля (вільний час) – частина позаробочого часу (у межах доби, тижня, року), що залишається у людини (групи, товариства) за вирахуванням непорушних, необхідних витрат. У структурі вільного часу виділяють активну творчу (у тому числі громадську) діяльність; навчання, самоосвіту; культурне (духовне) споживання (читання газет, книг, відвідування кіно і т. д.) ; спорт і інше; любительське зайняття, ігри з дітьми; спілкування з іншими людьми».

Існує багато різноманітних сучасних типологій дозвілля:

- діяльне;
- щоденне, щотижневе, відпускне,

- святкове;
- домашнє і позадомашнє;
- індивідуально і колективно організоване.

Культура дозвілля – цей прояв внутрішньої культури людини, припускаючий наявність у неї певних особових властивостей, які дозволяють змістовно і з користю проводити вільний час.

Перерахуємо ряд загальних положень, які дозволяють охарактеризувати повноцінне туристське дозвілля:

1. Обов'язковою «зовнішньою» умовою, що зумовила виникнення дозвілля взагалі, можна вважати наявність вільного часу.

2. Діяльність людини у вільний час визначається об'єктивними умовами, довкіллям, матеріальною забезпеченістю культурно-дозвіллевих установ, курортів, готелів і т. д.

3. Суспільство зацікавлене в ефективному використанні вільного часу людей в цілях соціально-економічного розвитку і духовного оновлення усього нашого життя, тому можна стверджувати, що дозвілля є суспільно усвідомленою необхідністю.

4. Дозвілля є необхідним і невід'ємним елементом способу життя людини. В зв'язку з цим важливо, щоб і сама людина усвідомлювала свою потребу в повноцінному і змістовному проведенні дозвілля.

Дозвілля передбачає вільний вибір особою дозвіллевих занять. Тому туристське дозвілля розглядається як реалізація інтересів особи, пов'язаних з рекреацією, саморозвитком, самореалізацією, спілкуванням, оздоровленням і т. п. В цьому полягає соціальна роль туристського культурного дозвілля.

5. Дозвілля має бути різноманітним, цікавим, носити розважальний і ненав'язливий характер. Такі умови можна забезпечити наданням кожному можливості активно проявити себе в різних видах відпочинку і розваг.

6. Треба домагатися подолання споживчого відношення туристів до дозвілля, яке властиво багатьом людям. Вони вважають, що змістовне проведення вільного часу їм повинен забезпечити хтось інший, а не вони самі. Отже, ефективність використання дозвілля багато в чому залежить від самої людини, від її особистої культури, інтересів і т. д.

7. Діяльність туристів у сфері вільного часу ґрунтується на добровільності, особистій ініціативі, інтересі до спілкування і творчості.

Технологія культурно-дозвіллевої діяльності як система складається з декількох підсистем. Вони пов'язані між собою і є єдністю ідеальних і предметних компонентів:

- організаційна підсистема – штатний розпис, посадові інструкції, наявність відділів, секторів, учасників роботи і т. д. ;
- підсистема методичної діяльності: сценарні розробки, методичні рекомендації, опис досвіду і т. д. ;
- психологічна підсистема: формальна і неформальна структури, стосунки між учасниками діяльності і т. д.

Значення дозвілля для розвитку суспільства полягає в тому, що воно сприяє стабілізації, зняттю напруженості, запобіганню громадським

конфліктам, зміцненню солідарності, взаємозв'язку поколінь, спілкування, задоволенню потреб особи в радості, розвазі і т. д. Можливості дозвілля, яке сприяє зміцненню соціальних груп, були відомі вже на ранній стадії розвитку цивілізації.

Термін «рекреація» уперше був введений в Америці у кінці XIX століття у зв'язку зі встановленням нормованого 8-годинного робочого дня, вихідних і відпусток. Це поставило товариство перед необхідністю вирішувати питання масового дозвілля населення. Рекреація – процес відновлення психофізичного балансу людського організму.

Рекреація припускає включення людини в специфічні види діяльності, які її збагачують. Ця обставина і є основною істотною відмінністю рекреаційної діяльності від дозвіллевої. Дозвіллева діяльність не має яскраво вираженої ціннісної орієнтації, оскільки в неї можуть включатися як позитивні, так і негативні, руйнівні для особи види активності (наприклад, хуліганство).

Значення рекреації полягає в тому, що вона спрямована на:

- оздоровлення людини шляхом зняття виробничого і невиробничого психічного і фізичного стомлення через рух;
- задоволення і розвиток культурних потреб, пізнання навколишнього світу, свого місця в нім і сенсу свого існування;
- підвищення загальної культури, здоров'я людини при зайняттях в оздоровчих центрах;
- підвищення здатності людини до праці, збільшення тривалості збереження повноцінної працездатності, що веде до збільшення фонду робочого часу внаслідок скорочення захворювань і підвищення життєвого тону;
- розширення сфери застосування праці;
- збільшення зайнятості населення за рахунок рекреаційного обслуговування в установах відпочинку і в галузях, побічно пов'язаних з рекреацією (виробництво спортивного устаткування і туристського спорядження, будівництво об'єктів рекреації) ;
- істотний вплив на структуру балансу грошових доходів і витрат населення за рахунок організації рекреаційного зайняття.

Термін «анімація» (від лат. – пожвавлювати, надихати, одухотворяти) уперше з'явився на початку XX століття у Франції у зв'язку з введенням закону про створення різних асоціацій і трактувався як діяльність, спрямована на те, щоб провокувати і посилювати живий інтерес до культури, художньої творчості.

1.2. Сучасне розуміння анімації та її теоретична база

Хоча і простежується історія зв'язку розваг і гостинності через віки від найдревніших часів до наших днів, все ж таки передумовами виникнення туристської анімації в її сучасному розумінні є негативні наслідки індустріалізації і урбанізації.

Наслідком швидкого технічного розвитку (індустріалізації) є такі

чинники, як повсюдне технічне оточення і екологічне забруднення, монотонність праці, фізична і психічна стомлюваність, нестача часу і сил на творчість і улюблену справу (хобі).

Урбанізація створила різні негативні наслідки: підвищену щільність міського населення, збільшені життєві навантаження, втома від множинності випадкових, поверхневих (анонімних) людських контактів в міському середовищі.

У сфері гостинності сформувалися наступні види анімації, які задовольняють різні потреби відпочиваючих.

Анімація в русі – задовольняє потреби сучасної людини в русі шляхом залучення її до участі в рухливих спортивних іграх, заняттях аеробікою, відвідування дискотек і просто заняттю елементарною фіззарядкою.

Анімація через спілкування – задовольняє потребу людини в спілкуванні з іншими людьми, а як говорив Сент-Екзюпері: „Спілкування – це розкіш».

Анімація через залучення до культури – задовольняє потребу людей у духовному розвитку за допомогою відвідування музеїв, пам'яток культури, історії й архітектури, покупки сувенірів, особливо виготовлених місцевими умільцями тощо.

Творча анімація – задовольняє потребу людини у творчості, у спілкуванні з людьми, близькими за духом, за професією, шляхом диспутів, обміні інформацією, взаємозбагачення один одного.

Реабілітаційна анімація – задовольняє потребу людини в психологічному розвантаженні від повсякденної втоми за допомогою контакту з природою, участі в турпоходах, морських прогулянках тощо.

Під видами анімаційної діяльності треба розуміти сукупність близьких за змістом, жанром і засобами виразності форм культурно-дозвілєвого процесу.

Кожен вид складається з певної кількості (від декількох одиниць до декількох десятків і навіть сотень) анімаційних форм дозвілля.

Форма анімаційного заходу являє собою закінчений вид художньо-творчого продукту, створеного за ідейно-тематичним задумом сценариста-режисера, за спеціально розробленим сценарним планом і реалізованого аніматорами на сценічному чи ігровому майданчику.

Валеологія як теоретична основа туристської анімації. Культура здоров'я як глобальна проблема невід'ємна від інших проблем людини. Вона виникає разом з ним і змінюється разом з процесом загальнолюдської культури. Здоров'я актуальне в усі періоди індивідуального розвитку організму від народження і до смерті, в повному здоров'ї і при хворобі.

Валеологія – інтегральна наука про здоров'я: взаємозв'язки між здоров'ям і визначальними його чинниками (екологічними, генетичними та ін.), про комплекс соціальних, економічних і психологічних умов життєдіяльності людини; профілактику захворювань та забезпеченню індивідуального психічного, фізичного, професійного і громадського здоров'я (у тому числі через туризм і туристсько-екскурсійну діяльність).

У теоретичному плані метою цієї науки є вивчення закономірностей формування здоров'я людини і розробка методів моделювання здорового

способу життя.

У практичному відношенні валеологія повинна реалізувати мету, спрямовану на збереження, зміцнення і розвиток психофізичного здоров'я людини.

Виділяють декілька компонентів (видів) здоров'я: соматичне, фізичне, психічне, моральне.

З точки зору туристської валеології види здоров'я можна співвіднести з видами туристської анімації і формами анімаційного зайняття (таб. 1) :

Таблиця 1.
Співвідношення видів здоров'я з типами анімаційної діяльності

Види здоров'я	Види туристичної анімації	Форми анімаційного зайняття
Соматичне	Туристично-оздоровча	Похід, зліт, туристичні змагання
Фізичне	Спортивно-оздоровча	Спортивні змагання фітнес, естафети, спартакіади
Психічне	Видовищно-оздоровча	Свято, конкурс, фестиваль карнавал, ярмарок, дискотека
Моральне	Пізнавально-оздоровча Повчальна Любительська	Експерсії, лекції, бесіди, вікторини, змагання знавців та ін. Навчання видам спорту танцям, ремеслам та ін.
	Комплексна	Комбінована експерсія, похід вихідного дня, участь в шоу-програмі та ін.

Здоровий стиль життя – це продукт духовних і фізичних зусиль, цілісна система життєвих проявів особи, яка сприяє гармонізації своєї індивідуальності в умовах життєдіяльності і що є засобом самоактуалізації особи.

Запитання та завдання:

Що таке відпочинок?

Які види відпочинку Ви знаєте?

Дайте визначення дозвілля.

Розкрийте зміст поняття «культура дозвілля». Назвіть характеристики поняття «повноцінне дозвілля».

В чому полягає соціальна роль туристичного культурного дозвілля?

З яких підсистем складається технологія культурно-дозвіллевої діяльності?

Що таке рекреація і на що вона спрямована?

Коли з'явився термін «анімація»? Що він означає?

Які передумови виникнення туристичної анімації Ви знаєте?

Перерахуйте види анімації.

Що є теоретичною основою анімації?

Дайте визначення «здорового стилю життя».

Лекція 2. Зародження та розвиток анімаційних форм дозвілля

- 2.1. Анімаційні форми дозвілля Стародавньої Греції.
- 2.2. Дозвіллева культура Стародавнього Риму.
- 2.3. Анімаційні форми дозвілля Середньовіччя та епохи Ренесансу.
- 2.4. Святкова культура українців.

2.1. Анімаційні форми дозвілля Стародавньої Греції

Дозвілля первісної людини якоюсь мірою теж слугувало меті виживання в широкому сенсі цього слова. Головною складовою цього процесу були ритуальні дієства, пов'язані з віруваннями і фантастичними уявленнями. Ці дієства були спрямовані на досягнення такого психологічного стану, при якому людина забувала про страх перед оточуючим її світом і заручалася б підтримкою духів, які або захищали її від природної стихії і ворогів, або ж допомагали добувати їжу.

У подальшому подібні ритуали та обряди стають образно-видовищною частиною великих релігійних і побутових свят. Важливим етапом становлення анімаційних форм відпочинку став період розквіту давньогрецької культури.

Анімаційні форми дозвілля давніх греків базувалися на «триєдиній хорей» – своєрідному синтезі музики, співу і танців. Уже в прадавній міфології божественний Аполлон Музагет, покровитель муз, надихав як поетів, так і музикантів, співаків, танцюристів.

Греки любили змагатися не лише у музиці, співах і танцях, але й у театральних виставах і, звичайно ж, у спорті. Все дозвілля греків було проникнуте духом агоністики (боротьбу, змагання).

Вистави в театрах відбувалися у формі агона під час свят на честь бога вина і виноробства Діоніса. Двічі на рік на суд журі з жерців храму Діоніса і глядачів представлялися вистави у жанрах комедії, трагедії і сатиричної драми. Переможці театральних агонів отримували скромні нагороди.

Не менш видовищними були спортивні змагання. Греки любили спорт і присвячували багато часу фізичній культурі. Будувалися спортивні майданчики, стадіони і спеціальні просторі приміщення для спортивних змагань – палестри. Згодом палестри увійшли до складу гімнасій – багатофункціональних закладів, де займалися не лише спортом, але й науками. Тут були приміщення для ігор молоді, для гімнастичних і силових вправ, для боротьби і кулачного бою. Були при палестрах і кімнати відпочинку – ескедри – з лавами і столами. Крім фізичного перепочинку в ескедрах спортсмени, і не тільки, могли стати свідками виступів і дискусій філософів і риторів. При гімнасіях будували також майданчики для гри у м'яч – сферістеріони, для бігу – дроми. Дбали давньогрецькі архітектори і про гігієну спортсменів – так виникли лазні з гарячою і холодною водою і навіть з парними.

Крім спорту греки присвячували свій вільний час і таким світським розвагам, як сімпосіони (побутові або професійні бенкети). Якщо на сімпосіон збиралися люди, схильні до інтелектуальних занять, то вони вели бесіди на філософські, літературні, життєві теми.

Серед азартних ігор популярністю користувалися бійки півнів.

Надзвичайно насиченим і різноманітним в Аттіці було святкове життя. Анімаційні форми святкування мали майже всі свята, але особливо жваво і різноманітно відзначалися свята на честь богів – Діоніса, Афіни, Аполлона, Зевса, Деметри, Крона, Артеміди, Афродіти та ін.

Крім свят на честь окремих богів у Греції відмічали і державні свята. Вони присвячувалися великим перемогам греків над зовнішніми ворогами. Елевтери, наприклад, влаштовувалися на честь перемоги над персами при Платеях у 479 р до н. е., Марафони – на честь перемоги при Марафоні (490 р. до н. е.).

Театр, спортивні видовища та ігри, триєдина хорея (музика, співи, танці), своєрідна застільна культура, різного роду святковості – усі ці форми дозвілєвої діяльності отримали подальший розвиток у культурах інших країн та епох Багато з них дійшли до сьогодення, а такі, наприклад, як діонісійські свята, танці «сиртакі», театральні вистави використовуються у туристичному бізнесі сучасної Греції.

2.2. Дозвілєва культура Стародавнього Риму

Це стосується, в першу чергу, таких видовищ як цькування тварин, гладіаторські бої, виставки потвор (людей і тварин з фізичними вадами). Традиція публічних бійок до смерті виникла під час ритуалів поховань заслужених воїнів їх родичі біля поховання змушували битися рабів.

Іншим анімаційним заходом, що відбувався у спеціально збудованих цирках, були перегони на колісницях. Для римлян ці видовища були азартними, оскільки робилися ставки на переможця. В перегонах брали участь представники еліти і навіть імператори. Емоції під час перегонів досягали апогею, коли змагалися представники різних країн, що входили до складу Римської імперії.

Розваги, що відбувалися в цирках і амфітеатрах, не обмежувалися бійками і перегонами. Тут відбувалися театральні виступи акробатів, еквілібристів, жонглерів, коміків, дресирувальників.

Римляни в своєму дозвілєвому арсеналі мали велику кількість ігор. Особливо їм подобались азартні ігри. У тавернах існували спеціальні кімнати для гри в „кості». Азартні ігри, в принципі, були заборонені протягом усього року, за винятком свята Сатурналій.

Були ігри на увагу, на реакцію, на удачу. Популярною була гра „Дванадцять ліній»- Вона нагадує сучасну гру „Хрестики-нолики» Знали римляни і гру, схожу на шашки чи шахи Грالی і в рухливі, спортивні ігри.

Крім ігор, улюбленими видами відпочинку римлян були полювання, бенкети, купання в термах.

У 497 р до н. е. біля підніжжя Капітолійського пагорбу було збудовано храм Сатурна. Він і став епіцентром 5-денного святкування з процесіями ряджених, веселошами, забавами, сміхом. В 217 р. до н. е. під час свята почали влаштовувати масову, безкоштовну „божу трапезу» для всіх бажаючих.

2.3. Анімаційні форми дозвілля Середньовіччя та епохи Ренесансу

Карнавал народився в Європі. Більшість дослідників сходиться на думці, що прообразом карнавалу стало давньоримське свято Сатурналії.

Це свято було своєрідною реставрацією золотого Сатурнового віку, коли всі люди були щасливими і рівними між собою. На час свята рабам давали «вільну», вони могли відпочивати, веселитись, обмінюватись подарунками. Пригощали рабів, дарували їм подарунки і їх господарі Раби могли кепкувати з господарів, але щоб уникнути небажаних наслідків, вони ховали своє обличчя під маскою. Крім того у програмі свята була весела хода до храму Сатурна.

Щоправда і раніше – у Стародавній Греції були подібні процеси, хоча б під час Великих, або Міських Діонісій.

У Середні віки, борючись з утисками з боку інквізиції, анімаційно-карнавальні форми розваг виявлялися у народно-сміхових святах «Віслюка», «Дурня», «свята Невинних», «свята Короля бобів» і навіть у храмових святах чи релігійних «свята Тіла Господня».

Перші згадки про карнавали зустрічаються на межі IX-X ст. Але найвищого розквіту вони досягають у XIV-XV ст., в епоху Ренесансу коли церковно-королівська влада зрозуміла, що боротися з масовими проявами карнавального життя вона вже не в змозі. Інколи карнавали тривали упродовж трьох місяців на рік.

Причин популярності карнавалів було декілька.

По-перше, будь-яке святкове дійство – це ефективний відпочинок людини, і люди користувалися можливістю відпочити після важких трудових буднів.

По-друге, карнавал пізнього середньовіччя і епохи Ренесансу був своєрідним протестом проти церковно-королівської влади та її офіційної культури.

По-третє, карнавал – це свято вседозволеності, коли людина відходила від обмежень і заборон повсякденного життя і могла задовольнити більшість своїх фізіологічних і духовних потреб.

По-четверте, карнавал – це свято проведів Зими і зустрічі Весни, свято оновлення і надій.

У період проведення карнавалу діяв «принцип колеса» ієрархічна драбина переверталась, усі ставали рівними, ролі змінювались, багатство і бідність ховалися під масками.

Російський дослідник М. М. Бахтін запропонував концепцію народно-сміхової культури Середньовіччя стрижнем якої був саме карнавал. Науковий світ не лише її сприйняв а й перетворив на базу подальших досліджень цього культурного феномену. Так при міністерстві культури Бразилії був створений відділ з вивчення творчого надбання Бахтіна.

Основними постулатами цієї теорії були:

- Чіткий розподіл дозвілленої культури на офіційну – церковно-феодальну і неофіційну – народно-сміхову й складові.

- Класифікація форм народно-сміхової культури, за якою вона поділялася

на три групи:

обрядово-видовищні форми (свята карнавального типу, вистави, ярмаркові веселощі),

словесні сміхові та пародійні твори різного типу (усні та письмові, рідною та латинською мовами),

різні форми і жанри фамільярно-площової мови (лайки, божіння, перекази).

Ці три групи форм при всій своїй різноманітності тісно взаємопов'язані і переплітаються одна з одною під час карнавальних святковостей.

Проникнення карнавально-сміхового начала у всі церковні і державні свята.

До церковних і державних свят додавались місцеві ярмарки з їх системою народно-майданних веселощів, бенкети супроводжувались об'їданням, пияцтвом, сміхом, вільні сміх і жарти лунали навіть у церкві під час карнавально-видовищних заходів обирали на жарт аббата, архієпископа, папу – вони служили святковому месу і народ раптово починав співати і танцювати у храмах, імітуючи церковну службу. Ці божевільні танці мали місце у більшості європейських країн. У Німеччині вони отримали назву «танець св. Вітта», в Італії – тарантела, в Іспанії – сарабанда.

Усі ці види веселощів були цеглинками того великого народно-сміхового храму, що мав назву – Карнавал.

Карнавал був основною обрядово-видовищною формою народної культури Середньовіччя. Саме в процесі зародження і розвитку карнавалів були сформовані основні види і форми анімаційної діяльності.

Приблизно до XV ст. в Європі створилася цілісна структура карнавалу сформувалися його зміст і засоби виразності.

Основними характеристиками середньовічного карнавалу були такі:

- відміна ієрархічних відносин на час святковостей;
- амбівалентність карнавальних дійств (одночасове заперечення і ствердження, смерть і народження висміювання і возвеличення) ;
- розподіл людського тіла на дві його складові (все, що вище шлунку – то від бога, що нижче – від чорта) ;
- спрямованість карнавалу у майбутнє (одним з найпопулярніших його героїв був хлопчик, що грає, на ім'я Геракліт).

Карнавал не споглядали – у ньому жили, тому що за своєю ідеєю він був всенародним. Ідея карнавалу найвиразніше виявлялася у римських Сатурналіях, які замислювались як реальне і повне (але тимчасове) повернення в золотий Сатурновий вік.

Про існування українські карнавалів відомості відсутні, але традиційні дохристиянські й релігійні святковості – Різдво, Масляна, Великдень, Купала – мали багато спільних з карнавалом рис. Це і перевтілення у тварин, духів, інших людей, і орієнтація на майбутнє на весну, на нове життя, і нестримні веселощі просто неба з іграми, танцями, піснями.

А от в Російську імперію європейські карнавали були «завезені» Петром I.

Багаточисельні костюмовані ходи по вулицях столиць, Першотравневі карнавали і вибори блазневого Папи, весілля ліліпутів і велетнів – всі ці елементи європейського карнавалу були присутні і в програмах російських карнавалів. Сам Петро I складав реєстри, писав сценарії, слідкував за підготовкою до заходу. Але карнавал для Петра був швидше одним із засобів досягнення політичних цілей. У цей період він активно впроваджував серед підлеглих йому слов'ян європейську культуру, натомість гноблячи свою автентичну, в тому числі і культурно-дозвілєву традицію. Цар розумів, що розлучатися зі старим краще весело, під сміх і жарти Пізніше і Катерина II услід за Петром любила повторювати «Народ, що співає й танцює, зла не думає».

Перший російський карнавал для простолюдинів Петро влаштував у 1721р. на честь перемоги в Північній війні. Головною вулицею Петербургу рухалась грандіозна карнавальна процесія, очолювана самим Петром, одягненим у форму морського барабанщика Його дружина вбралася в костюм голландської селянки, а придворні – у німф і арапів пастушок і сатирів середньовічних рицарів і давньоримських легіонерів Продовжувалося це свято вже в Москві.

Крім карнавалів з їх багатоденними і складними вуличними діями й ходами, справлялись особливі „свята дурнів» або „свята віслюків», тобто, існував особливий, освячений традицією вільний „великодній сміх».

Ще одна важлива особливість карнавалу – це відміна ієрархічних відносин. На час карнавалу усі ставали рівними між собою і рівними перед блазневими королем і королевою карнавалу. Люди в умовах карнавалу висміювали не лише владу і церкву, але й самих себе.

Найбільшими карнавалами Європи були Венеціанський, Римський, Валенсійський, Авіньйонський, Ліонський, карнавали Кьольна і Нюрнберга.

Крім карнавалів існувало багато свят, які носили нібито релігійний характер, а насправді відображували той же сміховий, гротесковий позацерковний прояв життя. Так, осінні свята на честь покровителів виноробства Святих Мартіна і Михайла носили яскраво виражене вакхічне забарвлення.

На яскраві свята Середньовіччя часто-густо перетворювалися і ярмарки. Такими були ярмарки в Нюрі, в Апраці, в Нюрнберзі та в багатьох інших містах Європи. На ярмарках люди не лише торгували, а й розважались. Ярмаркова площа, особливо у вечірні години, ставала ігровим і сценічним майданчиком.

Мандрівними акторами також були ваганти (школярі), менестрелі (співаки і музиканти), трубадури (провансальські поети-співці), трувери (поети-співці Північної Франції), мінезінгери (поети-співці Німеччини). Всіх їх можна назвати аніматорами дозвілля Середньовіччя. Діяльність представників саме цих професій створила фундамент для появи сучасних розважальників – аніматорів дозвілля.

Творчість жонглерів розквітла в XI-XII ст разом з розвитком міської і придворної культури. XIII-XV ст – золотий вік жонглерів. У великих містах жонглери об'єднувались в корпорації зі своїми статутами. У Парижі та Кьольні

на „вулицях жонглерів» і „вулицях музикантів» мешкали „комедіанти», „фідельщики», „скрипалі» Розкішні святковості вимагали великої кількості „веселих людей» і розмаїття розваг, забав і видовищ.

Серед конкурсно-ігрових дійств Середньовіччя можна виділити змагання в силі і спритності (боротьба, перетягування, кидання каміння, ходулі, гойдалки, балансування та ін.), змагання у влучності (стрільба з луку, гра „страта півня»), військові ігри: квінтана (мішень), поєдинки, турніри, ігри з м'ячем і кульками (пелота, «хокей»), кидання дерев'яних куль, кеглі, волан, кидання кілець, кубарі та ін.).

Розповсюдженими майже по всій Європі були бійки півнів, а в країні басків, Тіролі і Вірменії – ще й бійки баранів.

Взимку, коли замерзали водоймища, любили змагатися на ковзанах і санках, застосовуючи навіть парус.

Найпопулярнішими розвагами еліти були полювання і турніри Рицарські турніри стали ще й масовим видовищем Для них відводились спеціальні майдани за містом або біля замку.

Дослідник К. Іванов вважає, що турнірами називали лише масові змагання Турнір складався із багатьох поєдинків, що відбувалися одночасно і в одному місці. Коли ж з'ясовували відносини лише двоє рицарів – це дійство називалось поединком.

Турніри виникли у Франції на початку XI ст, а потім розповсюдились на всі західноєвропейські країни.

2.4. Святкова культура українців

Дозвіллева культура українців сягає своїми коренями сивої давнини. Археологічні знахідки, свідчення чужоземних істориків, починаючи від Геродота (V ст до н е) і закінчуючи готськими і арабськими дослідниками, доводять, що і в дохристиянську добу на території сучасної України кипіло життя. Слов'янські народи вже тоді мали такі історичні риси, притаманні українцям і нині, як працьовитість, гостинність, чесність, добропорядність, співчутливість, єдність і святість родини, пошана до померлих.

Своєрідність вірувань давніх слов'ян, максимальна наближеність їх життя до природи сформували ранню культуру українців, суттєве місце в якій займали родинні, громадські свята, звичаї, ритуальні дійства. Кожна дія, кожний народний твір, такий як колядки, щедрівки, побажання, гаївки, купальські пісні та звичаї, зажинкові, обжинкові пісні – колись були молитовними, магічними діями і словами, що хоча б частково розкривають душу, почуття, вірування, бажання, прагнення та ідеали наших пращурів.

З приходом на Русь християнства традиційні зимові свята набувають інших рис, освячених новою релігією Церква намагалася боротися з проявами язичницької культури. Проте, багато обрядів, ритуалів звичаїв з Корочуна перейшли в найбільше християнське свято – Різдво. З плином часу Різдво набуває нових рис. У ньому, поряд з народними, доісторичними дійствами з'являються і нові – суто християнські обряди, ритуали, видовища.

Одним з таких видовищ став Вертеп – лялькова вистава, що розігрується у великому дерев'яному двоповерховому коробі. Вертеп прийшов в Україну з Європи, але тут набув нових оригінальних рис. Інколи вертепом називали живі костюмовані сценки, здебільшого побутової тематики, що розігрувалися селянами під час «ходіння зі звіздою», «водіння кози».

Обрядовість – складова частина культури, що відбиває духовну суть народу, його світовідчуття в різні періоди історичного розвитку, складне і різноманітне явище, що виконує функції передачі подальшим поколінням досвіду, накопиченого у боротьбі за існування, своєрідна реакція людини на життєві умови, специфічна форма вираження народних прагнень.

Традиція – особлива форма закріплення громадських стосунків, що виражається в стійких діях і нормах громадської поведінки, що передаються з покоління в покоління.

Звичай – правило, яке регулює поведінку людей в громадському житті.

Обряд – громадське явище, сукупність умовно-символічних дій, що затвердилися в народі, виражає певний магічний сенс, пов'язаний з подіями особистого або громадського життя; це колективний акт, який строго визначається традицією, а також зовнішня сторона релігійного життя і вірувань людини.

Ритуал – порядок здійснення обряду, послідовність умовно-символічних дій, що виражають основну ідею свята, зовнішній прояв вірувань людини.

Свято – урочиста форма відзначення різних подій громадського життя, заснована на повір'ях і звичаях народу, день, вільний від праць і буденних турбот.

Запитання та завдання:

Коли виникли перші прояви анімаційної діяльності? З чим вони були пов'язані?

Які анімаційні форми Давньої Греції Ви знаєте? В якій формі вони проводились?

Що таке палестри, гімнасії, ескедри, сферістіони, дроми, сімпосіони?

Які свята, присвячені богам Давньої Греції Ви знаєте?

Які елементи дозвілєвої культури Давнього Риму Ви знаєте?

У які азартні ігри грали в Давньому Римі?

Назвіть анімаційні форми дозвілля Середьовіччя та Ренесансу.

Карнавал, його особливості.

Які різновиди акторів існували у Середьовіччі?

Які свята українців Ви знаєте? Яке їхнє коріння?

Що таке Вертеп?

Розкрийте зміст понять обрядовість, обряд, традиція, звичай, свято, ритуал?

Лекція 3. Сутність анімації в туризмі

- 3.1. Типологія, форми проведення, види і функції анімаційної діяльності.
- 3.2. Модель фахівця туристичної анімації.
- 3.3. Закордонний досвід підготовки фахівців з анімаційної діяльності.

3.1. Типологія, форми проведення, види і функції анімаційної діяльності

Типологія туранімації представлена на рис. 1.

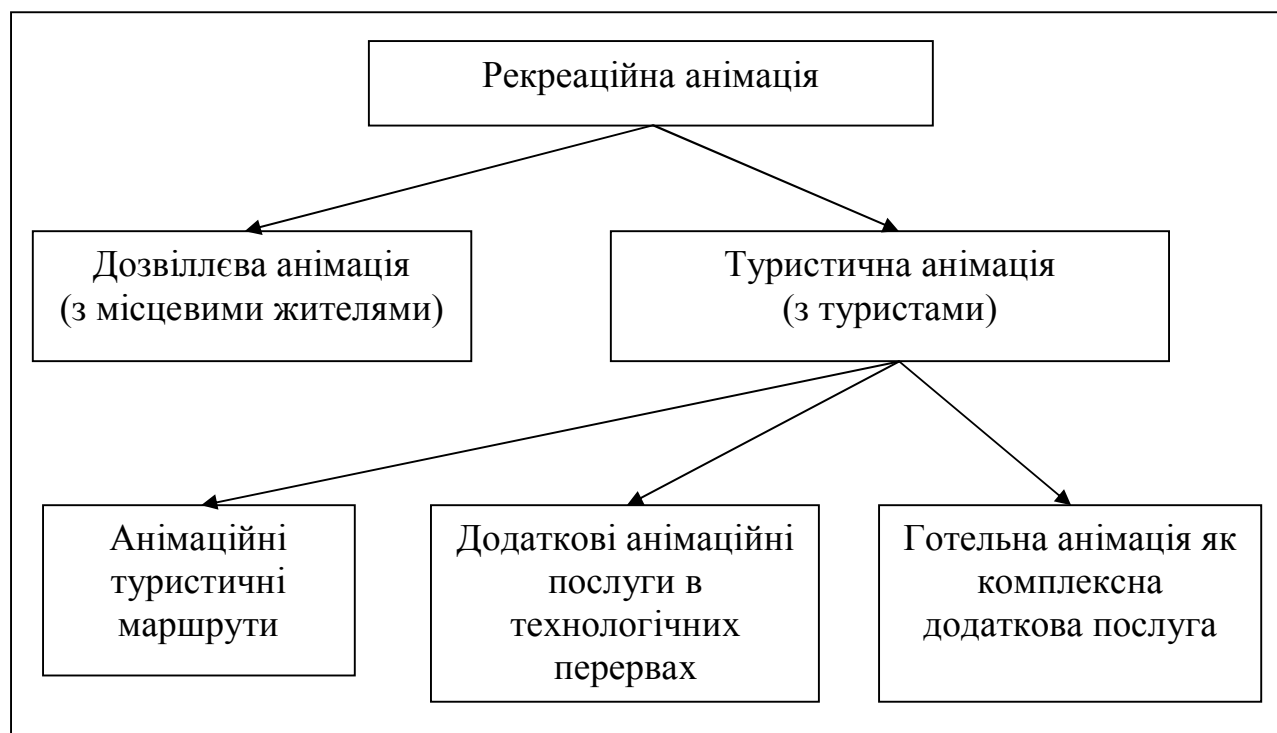

Рис. 1. Типологія туристичної анімації.

Рекреаційна анімація – вид дозвіллевої діяльності, спрямованої на відновлення духовних і фізичних сил людини. Програми, що реалізуються з рекреаційними цілями, можуть проводитися як туристськими підприємствами з туристами і гостями, так і дозвіллевыми установами з місцевими жителями. Це надає нам право стверджувати, що поняття «рекреаційна анімація» ширше, ніж поняття «туристична анімація» і «готельна анімація».

Туристична і готельна анімації тісно пов'язані з рекреаційною, оскільки головна роль анімаційних програм як в готелях, туркомплексах і санаторіях, так і в спеціалізованих анімаційних турах полягає в оздоровленні відпочивальників, відверненні їх від повсякденних турбот, в підвищенні настрою, т. е. у відновленні життєвих сил і енергії.

Туристична анімація – це різновид туристичної діяльності, здійснюваної на туристському підприємстві (туркомплексі, готелі), на транспортному засобі (круїзному теплоході, потягу, автобусі і т. д.) або в місці перебування туристів (на міській площі, в театрі або парку міста і т. д.), яка залучає туристів до різноманітних заходів через участь в спеціально розроблених програмах

дозвілля. Іншими словами, туристська анімація – це туристська послуга, при наданні якої турист залучається до активної дії.

При підготовці анімаційних програм необхідно враховувати вік туристів, національність, місце проведення анімаційної програми.

Туристична анімація підрозділяється на три основні типи за важливістю, пріоритетністю і об'ємом анімаційних програм в загальній програмі подорожі (у турпродукті) :

1. Анімаційні туристичні маршрути (анімаційно-туристичні маршрути) – цільові туристські поїздки заради однієї анімаційної програми, або безперервний анімаційний процес, розгорнутий в просторі у формі подорожі, переміщення від однієї анімаційної послуги (програми) до іншої, які надаються в різних географічних точках.

2. Додаткові анімаційні послуги в технологічних перервах – програми, призначені для «підтримки» основних туристських послуг, обумовлених в турпакеті, що діють в обставинах, обумовлених переїздами, затримками в дорозі і у випадках негоди (при організації спортивних і самодіяльних турів, на пляжних курортах), а також у разі відсутності снігу на гірськолижних курортах і т. д.

3. Готельна анімація – комплексна рекреаційна послуга, заснована на особистих людських контактах тураніматора з туристом і спільній їх участі в розвагах, пропонованих анімаційною програмою туркомплекса. Переслідує мету реалізації нової філософії готельного обслуговування – підвищення якості надання послуг і рівня задоволеності туриста відпочинком.

Таблиця 2.
Форми проведення анімаційної діяльності:

за національною ознакою: етнографічна; міжнаціональна; національна; за віковою ознакою: дитяча; юнацька; студентська; молодіжна; сімейна; соціальна; для пенсіонерів і інвалідів; за територіальною ознакою: національна; державна; міська; муніципальна; локальна; спеціальна.	за галузевою ознакою: туристична; рекреаційна; готельна; трансферна; за місцем проведення: паркова; вулична; клубна; асоціативна; спеціальна; виробнича; у учбових закладах.
---	--

Готельна анімація – поняття найбільш вузьке з трьох що розглядаються, оскільки припускає тільки організацію дозвілля в місцях розміщення туристів: туркомплексах, готелях, готелях, турбазах та ін. Іншими словами, готельна анімація – це дозвіллева діяльність, пропонована готелями, готелями, туристськими комплексами. Це найбільш значима частина туристської анімації. Анімаційні програми розрізняються при різній організації відпочинку (у клубах, готелях різної цільової спрямованості і різної величини).

Види анімації. З точки зору системного підходу туристська анімація – це задоволення специфічних туристських потреб в спілкуванні, русі, культурі, творчості, приємному проведенні часу, розвазі.

Діапазон цих потреб дуже широкий, оскільки люди, що вирушають на відпочинок, вкладають в це поняття абсолютно різний сенс; для одних відпочинок – ця подорож, для інших – читання книг, прогулянка по лісу, риболовля і т. д.

Відповідно до попиту і мотивації подорожей в практиці туристського обслуговування складаються наступні види анімації, що задовольняють різні потреби туристів (відпочивальників) :

- анімація в русі задовольняє потребу сучасної людини в русі, що поєднується із задоволенням і приємними переживаннями;

- анімація через переживання задовольняє потребу у відчутті нового, невідомого, несподіваного при спілкуванні, відкриттях, а також при подоланні труднощів;

- анімація через спілкування задовольняє потреби в спілкуванні з новими, цікавими людьми, у відкритті внутрішнього світу людей і пізнанні себе через спілкування;

- анімація через заспокоєння задовольняє потребу людей в психологічному розвантаженні від повсякденної втоми через заспокоєння, самоту, контакт з природою, а також потребу у спокої і «дозвільних лінощах»;

- культурна анімація задовольняє потребу людей в духовному розвитку особистості через залучення до культурно-історичних пам'яток і сучасних зразків культури країни, регіону, народу, нації;

- творча анімація задовольняє потребу людини в творчості, демонстрації своїх здібностей і встановленні контактів з близькими за духом людьми через спільну творчість.

Функції туристської анімації. Анімаційна діяльність відіграє важливу роль в структурі туристського продукту і виконує ряд дуже важливих функцій. З трьох головних рекреаційних функцій (лікувальна, оздоровча і пізнавальна) туристська анімація покликана виконувати дві функції – спортивно-оздоровчу і пізнавальну. Опосередковано за відповідних умов виконується і лікувальна функція. У практиці анімаційної справи для цільового конструювання анімаційних програм можна виділити наступні функції туристської анімації:

- адаптаційну, яка дозволяє перейти від повсякденної обстановки до вільної, дозвіллевої;

- компенсаційну, що звільняє людину від фізичної і психічної втоми повсякденного життя;

- стабілізуючу, що створює позитивні емоції і стимулюючу психічну стабільність;
- оздоровчу, спрямовану на відновлення і розвиток фізичних сил людини, ослаблених в повсякденному трудовому житті;
- інформаційну, що дозволяє отримати нову інформацію про країни, регіони, людей і т. д. ;
- освітню, що дозволяє придбати і закріпити в результаті яскравих вражень нові знання про навколишній світ;
- удосконалюючу, таку, що приносить інтелектуальне і фізичне удосконалення;
- рекламну, що дає можливість через анімаційні програми зробити туриста носієм реклами про країну, регіон, туркомплекс, готелі, турфірми.

3.2. Модель фахівця туристичної анімації

Під словом «аніматор» можуть розумітися:

- аніматор-мультиплікатор -людина, яка оживляє мальовані картинки;
- аніматор у бізнесі – людина, яка займається збільшенням продажів, пожвавленням бізнесу;
- аніматор шоу-бізнесмен – масовик-витівник у сфері гостинності, який займається організацією культурно-масових заходів, розвагою гостей та організовує дозвілля відпочиваючих.

Анімація не обмежується мультиплікацією і збільшенням продажів.

Аніматор для успішної діяльності повинен володіти багатьма позитивними якостями. Зрозуміло, що якщо людина не товариська, не харизматична, боїться людей, то в анімації їй робити нічого. Аніматор обов'язково повинен бути приємним у спілкуванні, мати гарні зовнішні дані, бути тактовним, мати смак, добре і доречно вдягатися, уміти себе подати, правильно висловлювати свої думки і, найголовніше, він повинен бути гарним організатором-витівником.

Протягом усього часу занять анімаційних команд з рухливими іграми черговий аніматор знаходиться в радіорубці і повідомляє програму анімаційних заходів на найближчий час.

У цей же час у готелі працюють усі кіоски з продажу сувенірів, клубних дисків, фірмових футболок, плавок і т. д., а також видаються напрокат тенісні ракетки та ін. Увечері анімаційна команда активно бере участь у проведенні тематичних вечорів або концертів, щораз організовуючи нові постановки, клоунади, танці. І вже зовсім пізно, коли діти з батьками розходяться по номерах, вони виходять працювати на дискотеку і під ритмічну музику з гарним настроєм, з посмішкою на обличчі розігрують публіку, одержуючи спільне щире задоволення. Розходяться відпочивати туристські аніматори лише тоді, коли на танцювальному майданчику не залишиться жодного гостя.

Важливою для роботи аніматора є робота над самим собою. Успіх приходить не одразу. Рекомендовано прочитати узагальнені правила, розроблені з урахуванням відомого гасла «Клієнт завжди правий!». Це -

детермінанта гуманітарної концепції гостинності.

Для аніматора, який безпосередньо спілкується з гостями, особливо важливо сподобатися, бути милим з ними, виявляти цікавість до проблем гостей.

Лояльність, терпіння, вміння тримати себе в руках, дипломатичність, чесність, дружелюбність і самостійність – базисні властивості.

Талант організації заходів, чуйність і такт у спілкуванні з гостями.

Постійний візуальний контакт і дружелюбність.

Ясна вимова без діалекту, гарний підбор слів, приємний, добре звучний голос.

Наші імена – це наша особиста власність. Неправильна вимова імені гостя кривдить його.

Кожен співробітник анімації покликаний вносити нові ідеї для поліпшення сервісу, наданого гостям.

Сутність стратегії професійної підготовки аніматорів полягає в наступному:

- підготовка фахівців з урахуванням потреб туристських підприємств;
- розробка нових навчальних курсів, які забезпечують якість підготовки фахівців;
- використання в процесі навчання нових освітніх технологій;
- збільшення числа практичних занять, стажувань (у тому числі і закордонних) для відробитку на практиці навиків розробки і реалізації анімаційних програм для різних категорій відпочиваючих.

У новій структурі профільного навчання необхідно постійно оновлювати програми і методичку навчального процесу.

3.3. Закордонний досвід підготовки фахівців з анімаційної діяльності

В останні роки великого розвитку досягла туристська анімація на Середземноморському узбережжі Туреччини, Іспанії і Франції.

Наприклад, в готелях Середземноморського узбережжя, аніматори, володіючи декількома іноземними мовами, а також маючи музичну, хореографічну або спортивну освіту, своєю працею створюють висококатегорійним готелям світову популярність. Під час відпочинку аніматори стають справжніми друзями гостей і прекрасними вихователями для їх дітей. Удень вони – спортивні тренери, увечері – витівники в музичних шоу, на застіллях можуть впоратися з роллю тамати, є неперевершеними партнерами в танцях на дискотеках. Так, саме завдяки популяризації готельної анімації Туреччина сьогодні є однією з найпривабливіших країн відпочинку.

Одним з шляхів відродження та стабілізації внутрішнього і в'їзного туризму в нашій державі сьогодні можна впевнено назвати розвиток рекреаційної анімації. Саме тому виникає гостра потреба в кваліфікованих аніматорах, підготовка яких базується на сучасній філософії відпочинку, на принципах активного ентузіазму. В зв'язку з цим, питання професійної підготовки спеціалістів-аніматорів досить актуальне для системи туристської

освіти в Україні.

Термін «фахівець сфери дозвілля» охоплює різні концепції й характеризується у світовому просторі неоднозначністю. В Італії, Іспанії, Франції фахівців сфери дозвілля називають соціокультурними аніматорами, у Німеччині – соціальними працівниками, педагогами вільного часу, у США - терапевтами-рекреаторами, у Великобританії- соціальними працівниками.

У Франції дефініція «аніматор» характеризується розмаїтістю підходів.

Так, аніматор розглядається як:

- професійний працівник соціально-виховної анімації, функції якого полягають у розвитку виховного, культурного й спортивного потенціалу людини;

- фахівець соціальної області, мета якого – задоволення потреб, бажань і запитів соціальних верств населення;

- агент культурної й суспільної діяльності, покликаний підвищувати суспільну свідомість, поліпшувати життя громади, розвивати культурну демократію.

Незважаючи на розбіжності в кадровій політиці закордонних держав, узагальнюючим є той факт, що в основі професійної підготовки фахівців соціально-культурної сфери лежить дві фундаментальних концепції: ідея професіоналізму та ідея прав людини.

Освіту в області організації дозвілля можна одержати в навчальних закладах або на відповідних курсах за умови наявної вищої освіти й практичного досвіду соціально-культурної роботи. Вищі навчальні заклади закордонних країн проходять акредитацію, що передбачає всі процедурні й організаційні критерії, необхідні для ефективного здійснення навчального процесу. Наприклад, в Аризонському державному університеті (США) акредитовані навчальні програми на факультеті рекреаційного менеджменту й туризму, у Каліфорнійському державному університеті – рекреаційного адміністрування й дозвілля, у Державному університеті Сан-Франциско - рекреації й дозвілля, у Флоридському міжнародному університеті обслуговування з дозвілля, Нью-Хемпширському університеті – рекреаційного менеджменту й політики.

На пострадянському просторі ініціатором підготовки фахівців з анімації є Російська міжнародна академія туризму (РМАТ), що тісно співробітничает з ЮНЕСКО, здійснюючи спільну програму. Так, у складі академії функціонують такі кафедри, як кафедра бізнес-анімації, кафедра фізичного виховання і спорту, кафедра спортивно-культурного розвитку в туризмі.

Запитання та завдання:

Дайте визначення туристичної анімації? В чому її відмінність від рекреаційної анімації?

Розкрийте співвідношення понять «анімація», «рекреаційна анімація», «готельна анімація», «туристична анімація»?

Які типи туристичної анімації Ви знаєте?

Перерахуйте форми проведення анімаційної діяльності.

Назвіть види анімації і поясніть їх зміст.
 Розкрийте функції туристичної анімації.
 Якими якостями повинен володіти аніматор?
 Що входить в обов'язки аніматора?
 Які загальні правила поведінки аніматора Ви знаєте?
 У чому полягає сутність стратегії професійної підготовки аніматорів?
 Які навчальні заклади України і СНД займаються підготовкою аніматорів?

Лекція 4. Структура та організація діяльності анімаційних підрозділів туристичних підприємств.

- 4.1. Анімаційні готельні послуги. Функціональна схема управління анімаційною службою готелю.
 4.2. Менеджмент анімації: основні поняття, специфіка, функції.
 4.3. Діяльність менеджера по створенню анімаційних програм.

4.1. Анімаційні готельні послуги. Функціональна схема управління анімаційною службою готелю

Анімаційні готельні послуги – це додаткові послуги, що надаються туристу та дозволяють, поряд з добре організованими проживанням, харчуванням, створити найбільш комфортні умови для відпочинку.

Механізм реалізації анімаційної послуги наведений на рис. 2.

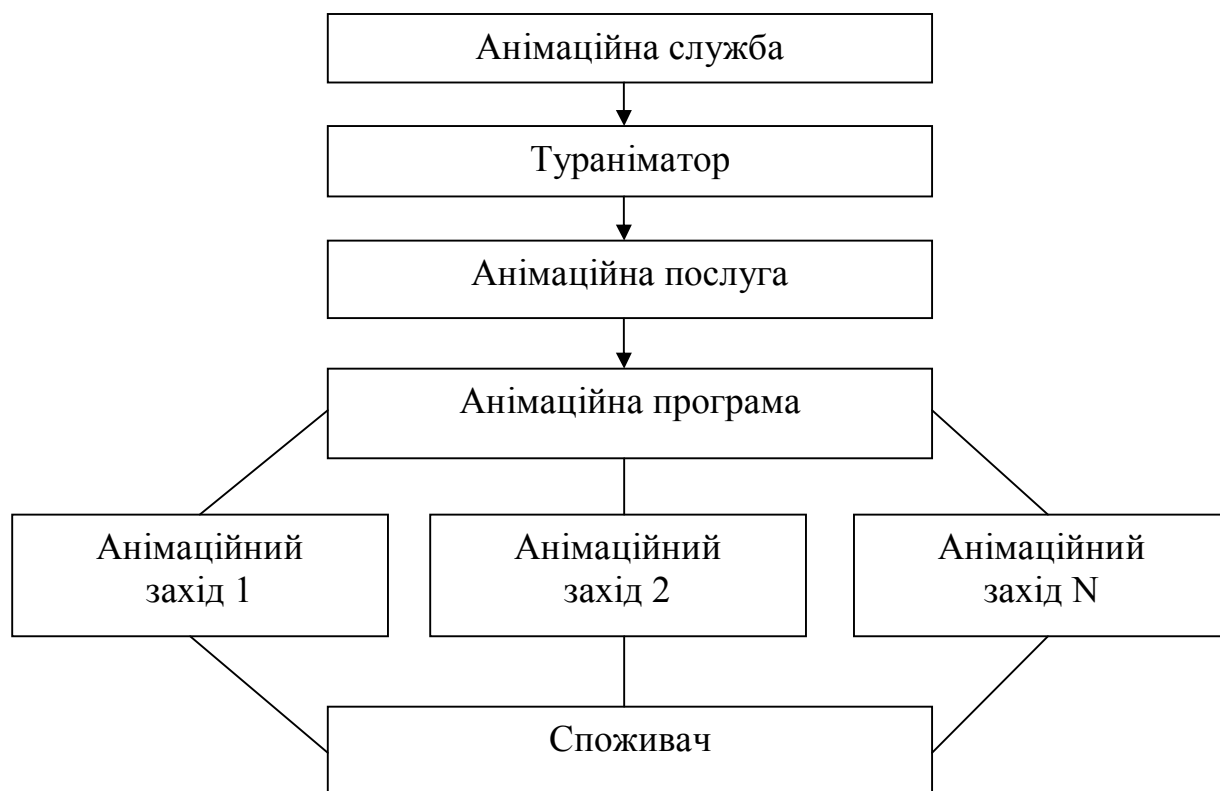

Рис. 2. Механізм реалізації анімаційної послуги.

Для ефективної реалізації анімаційної діяльності потрібні три складові:

- концепція готельної анімаційної діяльності з додаванням типових анімаційних програм і методик їх адаптації до реальних груп і персоналій;
- матеріально-технічна база для спортивно-оздоровчих і розважальних занять;
- талановиті аніматори, які здатні втілити концепцію, програми і методики в життя, а також обслуговуючий персонал.

Центральну і системоутворюючу роль у цих складових повинен виконувати головний анімаційний менеджер, що керує штатом аніматорів і побічно (через технічного директора) керує обслуговуючим персоналом, а також працівниками інших служб, які так чи інакше беруть участь в анімаційному обслуговуванні туристів (рис. 3).

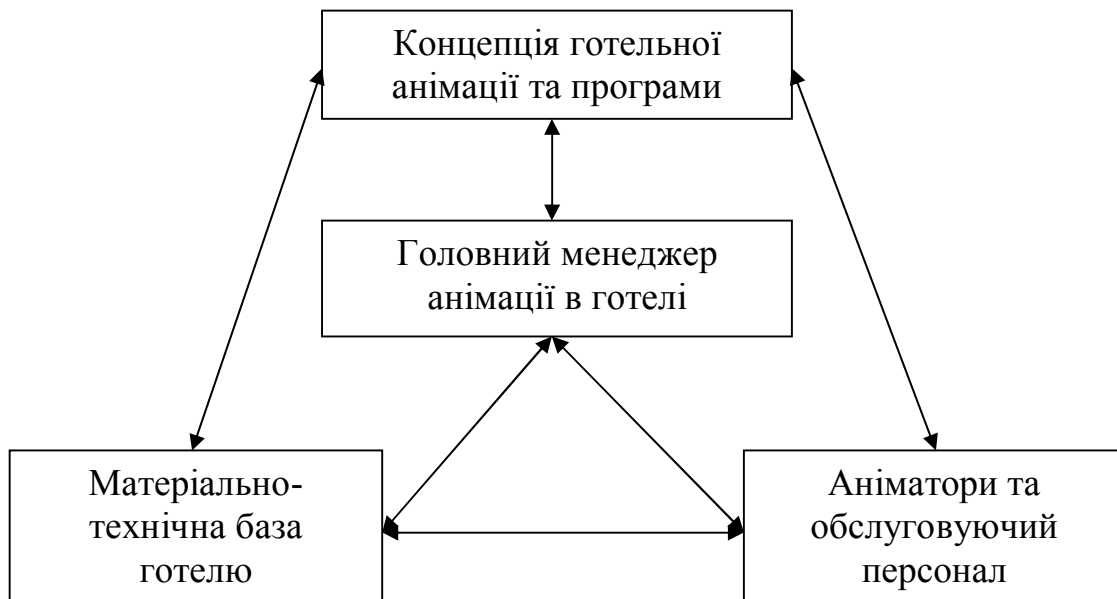

Рис. 3. Складові готельної анімаційної діяльності.

Організація служби анімації покликана забезпечувати оптимальну взаємодію всієї анімаційної команди: погодженість, супідрядність і координацію всіх її структурних елементів. Організація анімаційної діяльності як складова частина технологічного процесу вимагає жорсткого дотримання професійної самостійності всіх фахівців і одночасно всебічного розвитку їх активності й ініціативи в рамках конкретних завдань своїх структурних підрозділів.

Анімаційну службу необхідно організувати відповідно до споживчого попиту, що виявляється шляхом анкетування відпочиваючих (туристів), з урахуванням досвіду обслуговування гостей у сусідніх аналогічних готелях і туркомплексах. При цьому враховується традиційно сформований контингент відпочиваючих за місцем проживання, віросповіданням, національністю, віком, статтю тощо.

Значення служби анімації в створенні іміджу будь-якого засобу розміщення важко переоцінити. Саме аніматори створюють образ своєму підприємству, зав'язують дружні стосунки з туристами, запрошують їх

зустрітися тут знову. Служба анімації створює відповідну гостинну, комфортну, дружню атмосферу в готелі; задовольняє потреби туристів у фізичному і духовному розвитку, емоційному збагаченні через приємні переживання; має комплексний характер завдяки спеціальним програмам, що охоплюють всі види і форми анімації; сприяє створенню умов для гарного спілкування, приємних особистих і спільних переживань та розваг.

Анімаційна послуга дозволяє залучити туриста до активних дій шляхом особистого контакту аніматора з туристом. Взаємодія туриста з аніматором здійснюється відповідно до заздалегідь розробленої програми. При цьому турист сам обирає ті заходи, які для нього є найбільш прийнятними, від яких він одержує максимальні позитивні емоції.

Функціональна схема управління анімаційною службою готелю. Головне в роботі аніматора – залучити туриста до певного заходу, зняти з нього напругу, відвернути від щоденних турбот.

Представлена на рис. 3 структурна схема управління командою аніматорів запозичена в одного з готелів, розташованих на Середземноморському узбережжі Туреччини. Її можна видозмінювати залежно від місцевих умов.

Структура і кадровий склад служби туристського комплексу залежать від його величини і типу, функціонального призначення і номенклатури технічних анімаційних систем, географічного розташування, концепції і програм анімації, а також від інших чинників.

У свою чергу формування ефективної організаційної структури анімаційного менеджменту є одним з найважливіших завдань головного аніматора туристичного комплексу. Залежно від його величини можливі різні (більш менш розгалужені) організаційні структури анімаційної служби – відділи. Найбільш поширена структура анімаційної служби готельного підприємства приведена на рис. 4.

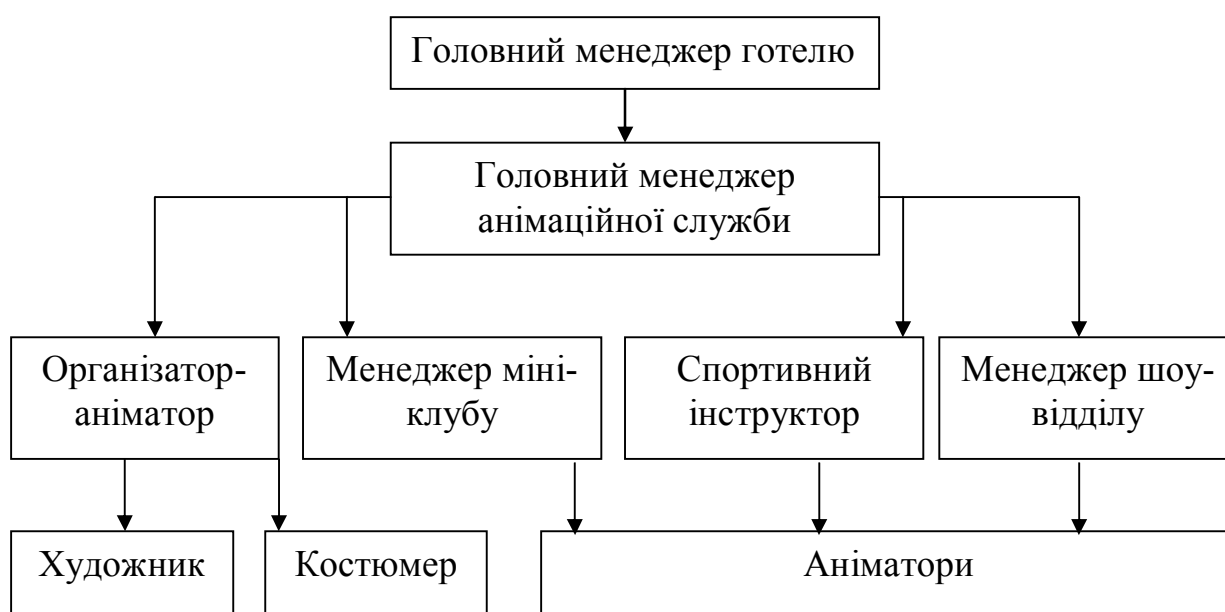

Рис. 4. Структура анімаційної служби готельного підприємства.

Функціональні обов'язки фахівців (див. рис.) наступні:

- головний менеджер служби анімації – керівник анімаційної команди;
- художній керівник – укладач і організатор денних і вечірніх шоу-програм. Відповідальний за якість виконання цих заходів;
- хореограф забезпечує танцювальну підготовку учасників денних танцювальних програм і вечірніх шоу-програм;
- шеф-аніматор відповідає за якість роботи аніматорів, які підкоряються безпосередньо йому;
- декоратор забезпечує шоу-програми декорацією;
- костюмер забезпечує учасників анімаційної програми костюмами;
- шеф спортивної анімації несе відповідальність за складання і проведення спортивних програм, йому підкоряються спортивні аніматори;
- аніматори – виконавці анімаційних програм.

4.2. Менеджмент анімації: основні поняття, специфіка, функції

Потреби туриста – це характеристика стану туриста перед здійсненням подорожі, що виражає його прагнення змінити цей стан в кращу для нього сторону, наприклад, відновити фізичні сили, набути душевної рівноваги, спокою і нових друзів, отримати емоційний заряд або естетичне задоволення.

Задоволеність туриста середовищем гостинності – це якісна оцінка його стану після здійснення подорожі, характеристика повноти досягнення свідомих і підсвідомих цілей подорожі з урахуванням його особистого розуміння і сприйняття навколишнього світу, цінності життя, безпеки, якості обслуговування і гостинності.

Природний комплекс – це взаємозв'язане і взаємообумовлене поєднання природних об'єктів і явищ, ресурс і умова задоволення потреб туристів. Природний комплекс активно використовується в анімаційній діяльності.

Компоненти середовища гостинності, що бере участь в процесі задоволення потреб і запитів туриста, зображена на рис. 5.

Рис. 5. Компоненти середовища гостинності, що беруть участь в процесі задоволення потреб і запитів туриста.

ПТ – потреби туриста в розвитку і вдосконаленні біологічної (фізичною) природи людини і загальної культури (соціальної природи) ;

ЗТ – задоволеність туриста;

- природний і культурно-історичний комплекс;
- матеріально-технічні системи і засоби ТК;
- праця обслуговуючого персоналу і реально досягнутий рівень обслуговування;
- менеджмент спортивно-анімаційної діяльності в ТК.

Культурно-історичний комплекс – це сукупність матеріальних і нематеріальних культурних і історичних цінностей, що зосереджених в туристському комплексі і залучаються аніматорами в тій чи іншій мірі і формі в процес задоволення потреб туристів в пізнанні, естетичній насолоді, комфорті.

Матеріальною базою в анімаційній діяльності туркомплекса є анімаційні технічні системи його рекреаційної інфраструктури. Матеріальна база для анімаційних програм повинна включати:

- устаткування для відпочинку на пляжі, для дитячих майданчиків;
- приміщення, меблі і необхідний реквізит, інвентар для міні-клубу;
- устаткування для активних ігор і тренажерних залів;
- приміщення, книги і меблі для бібліотеки;
- приміщення і інвентар для станцій і пункту прокату човнів, водних велосипедів, лиж і т. д. ;
- амфітеатр або обладнаний майданчик на відкритому повітрі для проведення масових заходів і розважальних шоу;
- декорації і набір костюмів;
- проекційне, звукове, сценічне, світлотехнічне і інше устаткування для проведення шоу, дискотек, конкурсів і змагань;
- устаткування і приміщення для більярда, боулінгу і казино.

Обслуговуючий персонал комплексу розробляє, збирає, зберігає і надає туристам анімаційні послуги, прагнучи забезпечити високу якість обслуговування.

Задоволеність туриста подорожжю, відпочинком визначається трьома основними взаємозалежними і взаємообумовленими чинниками:

- 1) відчуттям здійсненності бажання, мрії, надії (мети подорожі) ;
- відчуттям комфортності середовища гостинності;
- відчуттям безпеки середовища гостинності.

Менеджмент готельної анімації – це система управління процесом надання туристові комплексу анімаційних послуг, спрямована на досягнення стратегічної мети функціонування туркомплекса в умовах туристського ринку.

Анімаційний менеджмент має свою специфіку, яка виражається:

- у специфічному предметі праці, що є діяльністю керованих анімаційних систем і служб;
- у специфічному знарядді праці, якою є анімаційна програма;
- в результаті праці, якою є задоволеність відпочивальників проведеним дозвіллям.

З точки зору системного підходу анімаційний менеджмент є системою управління, в якій суб'єктом управління є керівний персонал анімаційної служби туркомплексу. Об'єктом управління є туристи і стан їх здоров'я (фізичного, психічного, морального, соматичного), а також виконавчий персонал анімаційної, технічної і інших служб туркомплексу. Суб'єкт і об'єкт управління в анімаційному менеджменті туркомплексу зображені на рис. 6:

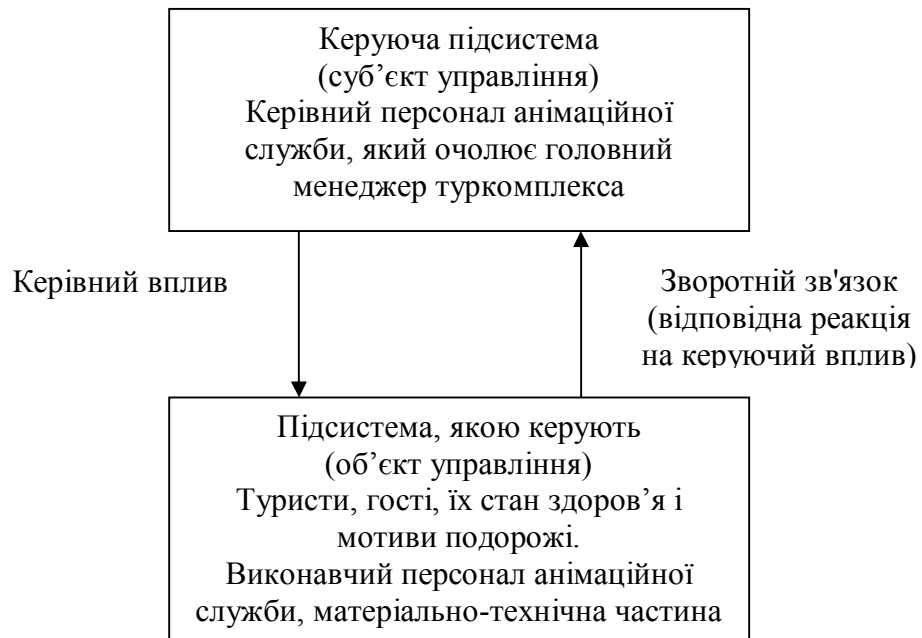

Рис. 6. Суб'єкт і об'єкт управління в анімаційному менеджменті туркомплексу.

Анімаційний менеджмент включає стратегію і тактику управління.

Стратегія – це загальний, недеталізований план якої-небудь діяльності, що охоплює тривалий період часу, спосіб досягнення складної мети.

Тактика – ця короткочасна поведінка, лінія дій, розрахована на відносно короткочасний період, виходячи з поточної ситуації.

Функції анімаційного менеджменту. Анімаційний менеджмент як один з видів спеціалізованого менеджменту здійснюється за допомогою виконання взаємозв'язаних і взаємопроникаючих в часі функцій планування, організації, мотивації і контролю анімаційної діяльності туристського комплексу. До основних груп функцій відносяться функції планування, організації, мотивації, аналізу і контролю.

4.3. Діяльність менеджера по створенню анімаційних програм

Анімаційна програма – це об'єднаний спільною метою або задумом план проведення туристського, фізкультурно-оздоровчого, культурно-масового, пізнавального і любительського зайняття.

Технологія створення і реалізації анімаційних програм складається з декількох взаємозв'язаних підсистем: організаційної, інструкторсько-методичної, режисерської, технічної.

Діяльність менеджера по підготовці і проведенню тієї або іншої анімаційної програми можна розділити на чотири основні етапи: підготовчий, початковий, основний, завершальний.

Підготовчий етап відіграє важливу роль в організації анімаційного обслуговування і включає рішення наступних завдань:

- визначення цілей;
- проектування анімаційної програми створення або підбір сценаріїв анімаційних заходів, включених в програму;
- підбір творчих колективів, вибір місця і часу проведення анімаційних заходів;
- складання кошторису витрат на проведення програми;
- технічна підготовка та ін.

Початковий етап є проміжним між підготовчим і основним. На цьому етапі відбувається встановлення контакту, міжособистісних стосунків з туристами, здійснюються запис на різні анімаційні заходи і збір заявок.

Основний етап – проведення наміченої програми, реалізація задуму.

Завершальний етап включає нагородження учасників і прощання з гостями, опитування споживачів, аналіз проведеної програми, роботу над удосконаленням програми.

Основні етапи в технології анімаційної діяльності:

1. Аналіз обстановки.
2. Постановка мети.
3. Збір матеріалу для здійснення наміченої мети.
4. Діяльність менеджера по організаційному забезпеченню анімаційних програм.
5. Вибір категорій туристів, для яких розробляється анімаційна програма.
6. Розробка режисерського сценарію:
 - 6.1. Визначення його теми та ідеї;
 - 6.2. Визначення сценічного чи ігрового майданчика;
 - 6.3. Сценарний план;
 - 6.4. Сюжетний хід;
 - 6.5. Визначення композиції;
 - 6.6. Визначення прологу та епілогу;
 - 6.7. Розробка і графічне зображення мізансцен;
 - 6.8. Художній монтаж.
7. Послідовний виклад усіх дій, що відбуваються на сценічному чи ігровому майданчику і після основної дії, можливі варіанти розвитку подій, що не можуть обмежуватися рамками сценарію (під час масових свят, карнавалів, фестивалів).
8. Текст для ведучого (ведучих), зв'язки між номерами, епізодами, ігровими блоками, діалоги і монологи.
9. Тексти для кожного виконавця.
10. Опис світлових, шумових, кіно-і звуко ефектів.
11. Розробка художньо-декоративного оформлення.
12. Виклад прийомів для залучення глядачів до дії (активізації публіки).

13. Репетиція програми.
14. Проведення.
15. Аналіз проведеної програми.

Запитання та завдання:

Що таке анімаційні готельні послуги?

Поясніть роботу механізму реалізації анімаційної послуги.

Охарактеризуйте складові готельної анімаційної діяльності.

Що забезпечує організація служби анімації?

В чому полягає значення служби анімації?

Що дозволяє залучити туриста до активних дій?

Що є головним в роботі аніматора?

Поясніть структуру анімаційної служби готельного підприємства.

Охарактеризуйте компоненти середовища гостинності, що беруть участь в процесі задоволення потреб і запитів туриста?

Якими чинниками визначається задоволеність туриста подорожжю?

Дайте визначення «менеджменту готельної анімації».

У чому виражається специфіка анімаційного менеджменту? Які його функції?

Дайте визначення анімаційної програми. Складові технологічного процесу створення анімаційної програми.

В чому полягає діяльність менеджера по підготовці і проведенню анімаційної програми?

Модуль 2. Розробка сценарію анімаційної програми. Особливості драматургії окремих видів програм

Лекція 5. Роль аніматорів в організації і реалізації анімаційних програм

5.1. Класифікація туристів. Особливості роботи з туристами різних категорій.

5.2. Форми роботи з різними віковими групами.

5.3. Види готельних анімаційних програм для туристів з різним рівнем здоров'я. Програми для сімейного кола.

5.1. Класифікація туристів. Особливості роботи з туристами різних категорій

Туристи приїжджають на відпочинок на короткий термін, і роль аніматора полягає в тому, щоб:

- отримувати інформацію про туристів (вік, стать, національність, міра активності, улюблені види відпочинку) на усіх етапах їх обслуговування (при оформленні путівки, заселенні в готель і при спілкуванні з аніматорами) ;

- уміти класифікувати туристів і мотиви їх подорожей, щоб правильно підібрати для них програму;

- мати в запасі багато програм, розрахованих на різні категорії і інтереси

туристів.

Існують різні види класифікації туристів. Найчастіше зустрічаються класифікації за такими ознаками, як:

- вік;
- стать;
- відношення до проведення дозвілля;
- національні особливості;
- стан здоров'я;
- сімейний стан.

1) Класифікація туристів за віком.

При складанні програм відпочинку тураниматорами повинні враховуватися особливості груп відпочивальників:

- 0-2 роки – грудні діти;
- 3-7 років – діти-дошкільнята;
- 8-18 років- підлітки-школярі;
- 18-25 років- молодь, студенти;
- 26-64 роки – дорослі люди;
- 65 років і старше – літні люди, пенсіонери.

У готелях відпочиває велика кількість молоді: школярі, студенти, спортивні команди. Головне для них провести свій відпочинок максимально весело і цікаво. Анімаційна команда, проводячи свої заходи, в першу чергу, звертає увагу саме на цю категорію туристів.

Молодих людей можна розділити на дві вікові категорії: від 18 до 24 і від 25 до 34 років. Ці категорії мають в розпорядженні значну рухову здатність і вплив, оскільки вони найбільш численні. Ці групи є великою групою людей, за допомогою яких можна визначити комплексні тенденції в цьому сегменті: відносно пізнє заміжжя або ранній брак, поява в сім'ї першої дитини або наявність великої сім'ї, невелике домашнє господарство або достаток, важливість кар'єри для обох дорослих членів сім'ї або для одного.

При обліку усього цього можна правильно підібрати форми роботи з ними, найбільш продуктивно поєднувати активний і пасивний відпочинок, зробити дозвілля цікавим і повноцінним.

У міжсезоння і зимовий період готель більше відвідують люди похилого віку, пенсіонери. Для них цей найсприятливіший час, коли сонце вже не пече так сильно, як влітку.

2) Класифікація за статевою ознакою.

Можуть бути розроблені жіночі і чоловічі дозвілєві програми. Для жінок підійдуть наступні програми: SPA-клуб, клуб схуднення, клуб «Самотніх душ». Чоловіки будуть зацікавлені в таких сферах діяльності, як: риболовля, полювання, рафтинг.

3) Класифікація туристів за їх відношенням до проведення дозвілля.

Туристи по їх відношенню до проведення дозвілля діляться на декілька типів особи:

Перший тип – ініціативні туристи, які заздалегідь планують як робочі дні, так і дні відпустки, тому усі ідеї по організації дозвілля належатимуть їм.

Другий тип – ділові люди, які у буденному житті практично позбавлені дозвілля, навіть свій вільний час вони прагнуть згаяти з максимальною користю для справи. Це бізнесмени, менеджери, представники науково-технічної інтелігенції.

Третій тип – «вузькоспеціалізовані туристи», що мають якесь одне велике захоплення в житті (колекціонування, моделювання, і т. п.).

Четвертий тип – активні туристи, що вважають за краще під час дозвілля якомога більше рухатися (грати в спортивні ігри, брати участь в змаганнях і різних заходах).

П'ятий тип – пасивні туристи, схильні до домашніх форм дозвілля (читання художньої літератури, перегляд телепрограм, багатогодинний відпочинок на пляжі).

Шостий тип – непоправні скептики. Це найбільш складна категорія людей. Їх дуже важко чим-небудь захопити, проте при різноманітті пропонованих програм і вони можуть знайти собі розвагу.

4) Національні особливості туристів.

Росіяни відрізняються широтою душі і оптимізмом, відкриті, часто надмірно довірливі, азартні, дуже люблять усе дешеве, а ще більше – те, що дістається дарма. Люблять відпочивати з розмахом, хорошою піснею і танцями.

Німці педантичні, пунктуальні, холоднокровні, діловиті. Вони відносяться до життя серйозно, відрізняються економністю, тому, заплативши за відпочинок, намагаються отримати усі задоволення, що надаються готелем, брати участь в усіх заходах. Люблять театр, вивчення звичаїв, відвідування базарів.

Поляки – народ зібраний, обачливий. Основними рисами польської національної вдачі є колективізм, пристосовність, дар імпровізації і здатність узяти максимум з того, що мається на даний момент під рукою. Поляки відпочивають і працюють однаково продуктивно.

Американці холоднокровні, обачливі, не люблять їздити за кордон, вважаючи, що у них, в США, є і тропіки, і арктичні райони, і два океани, і єдина валюта, і високий рівень комфорту і т. д., а за кордоном можливі всякі незручності. Високий рівень життя в США багатьом американцям забезпечує можливість подорожувати.

Іспанці енергійні, але неорганізовані і часто непередбачувані. Вони дуже люблять всілякі нововведення, розваги і задоволення, у тому числі і азартні ігри. У особливій честі у цього народу пісні і танці. Особливо захоплюючим видовищем є їх національні танці. Сім'ю, дітей, домівку іспанці ставлять над усе, тому люблять відпочивати усією сім'єю де-небудь на березі моря, насолоджуючись гучною музикою і смачними стравами. Вони дуже люблять всілякі свята, видовищні заходи (кориди, фейерверки і ін.).

Французи товариські, акуратні, чепуристі, мають особливе почуття гумору, патріотичні, закохані в усе французьке. Вони ніби спеціально створені для всіляких урочистостей (банкетів, фестивалів, свят), які перетворюють на грандіозні спектаклі, насолоджуючись дійством і власною участю в них.

Англійці у буденному житті педантичні, недовірливі, обережні, украй

рідко проявляють свої істинні емоції. Проте на відпочинку вони перетворюються, керуючись правилом «веселитися, незважаючи на вік і обставини». Вони віддають перевагу активному відпочинку зі всілякими змаганнями і змаганнями (спортивними, інтелектуальними, жартівливими і т. д.), в яких вони неодмінно прагнуть виграти.

Шведи виховані, працелюбні, дисципліновані, прибічники протестантської трудової етики. Вони постійно працюють або вчаться, тому свою п'ятитижневу щорічну відпустку прагнуть провести з максимальною користю.

Греки – розумні, пихаті, енергійні, пристрасні і темпераментні, але неорганізовані, нетерплячі не упевнені в собі люди. Їх національний характер є клубком протиріч, який споконвіку інтригував і зачаровував мандрівників і істориків.

Японці дуже дисципліновані і відповідально відносяться до своїх туристських обов'язків. Організовані в групи, обвішані фотоапаратами, вони люблять екскурсії, фотографують і записують на відеокамеру екскурсійні об'єкти.

5.2. Форми роботи з різними віковими групами

При організації анімації, враховуючи особливості, властиві різним віковим категоріям відпочивальників на туристських об'єктах, можна пропонувати наступні форми дозвіллевої діяльності.

Дітям дошкільного віку (допитливим, активним, безпосереднім), провідним типом діяльності яких є гра, можна запропонувати ігротеки, ранки, казкові подорожі, конкурси малюнків, прогулянки.

Молодшим школярам, разом з перерахованими формами, можна пропонувати і інші: ліплення, вишивання, маскарад з виготовленням костюмів, шахові турніри.

Підлітки-школярі відрізняються досить великою активністю, вимогливістю і навіть прискіпливістю по відношенню не лише до себе, але і до навколишніх людей. Круг інтересів підлітка великий. Це вік романтики і мрії, тому для цієї категорії відпочивальників особливо привабливі походи, романтичні подорожі. Їм можна пропонувати екскурсії і бесіди, спортивні змагання і змагання юних туристів, конкурси, дискотеки, вікторини, естафети, рицарські турніри і свята.

Для молоді програми дещо міняються. До цього періоду життя юнаки і дівчата стають фізично зрілими, формуються їх характер і світогляд. Основними видами діяльності цього періоду є навчання і продуктивна праця, які вимагають великої напруги сил. Але енергію і завзяття в цьому віці не позичати, тому в дозвіллеву програму для молодих людей можна включати: КВНи, вечори і дискотеки, аукціони, ярмарки і театральні вистави, фестивалі і шоу-спартакіади, олімпіади і диспути.

Для людей середнього віку, працездатних, прагнучих відпочити від повсякденної роботи, підійдуть спокійніші заходи: світські салони і конкурси,

літературні вітальні і творчі вечори, банкети, презентації і концерти.

Для літніх людей, яким все частіше хочеться згадати свої молоді роки і все, що з ними пов'язане, непогано запропонувати такі форми проведення дозвілля, як посиденьки, чаювання, вечора (старовинної музики, романсу, спогадів). У цьому віці накопичений вже великий життєвий досвід, придбані безцінні навички, якими люди цього покоління прагнуть поділитися з молоддю.

Запропоновані гостям види і форми дозвілля мають бути психологічно виправдані. Людям, що займаються активними формами роботи з великим фізичним навантаженням, буде корисний відпочинок, що знімає напругу, втому, стресовий стан. Для тих, хто веде сидячий спосіб життя, страждає від гіподинамії, потрібні зарядка і активізація. Тому, щоб правильно скласти програму відпочинку, необхідно дізнатися, як людина вважає за краще проводити своє дозвілля.

5.3. Види готельних анімаційних програм для туристів з різним рівнем здоров'я. Програми для сімейного кола

Програмна анімаційна дія на людину під час її відпочинку в тій чи іншій мірі сприяє збереженню і відновленню здоров'я: соматичного, фізичного, психічного, морального.

Ці компоненти здоров'я і визначають відповідну умовну типологію напрямів і програм туристської анімації:

1. спортивні, спортивно-оздоровчі, спортивно-розважальні програми;
2. видовищно-розважальні, пригодницько-ігрові програми;
3. пізнавальні, спортивно-пізнавальні, культурно-пізнавальні, екскурсійні, повчальні, любительські і творчо-трудова програми. Для кожного з цих напрямів можна виділити характерні форми анімаційної діяльності;
4. комплексні програми, комбіновані з однорідних програм.

Видовищно-розважальні анімаційні програми включають: святкові заходи, конкурси, фестивалі, карнавали, тематичні дні, ярмарки, дискотеки, танцювальні вечори, концерти художньої самодіяльності, шоу і т. д.

Анімаційні програми типу «спілкування по інтересах» є по суті справи комбінаціями із згаданих програм, проте тут необхідно приділити більше уваги невимушеній, ненав'язливій, комфортній обстановці, яка розташовувалася б до спілкування відповідно до інтересів, бажань, темпераментів, національностей і т. д. Для цього потрібний хороший аніматор – «затравщик», каталізатор такого спілкування. При розробці цих програм ставляться, зокрема, наступні цілі:

- задоволення потреби самовираження;
- заохочення туристів в розвитку своїх умінь;
- напрям розваг і навичок в творче русло;
- позбавлення від щоденних проблем і стресів;
- зміна іміджу і розслаблення напруги;
- придбання додаткових знань в області культури.

Для того, щоб задовольнити потреби гостей різних національностей, віків, з різним рівнем достатку і можливостей (фізичних, інтелектуальних і т.

д.), програми анімації повинні мінятися упродовж усього сезону. Анімаційні програми залежать від професіоналізму і міри універсальності тураніматорів, від їх таланту.

Анімаційні програми для сімейного кола. Плануванням відпочинку у будь-якій сім'ї, як правило, займаються жінки, тому зацікавити жіночу половину особливо важливо.

Часто батьки виїжджають на відпочинок разом з дітьми дошкільного і молодшого шкільного віку. Великий вплив сімейних туристів доводиться на літній період і на час шкільних канікул. І тут для аніматора головним завданням є максимально зайняти дитину, щоб дати батькам можливість спокійно відпочити. Для цього в готелях є дитячі клуби, в яких працюють аніматори, що говорять на усіх необхідних мовах, мають педагогічну освіту або досвід роботи з дітьми. У дитячих клубах передбачена своя програма, що займає дітей з ранку до вечора. Після вечері, перед вечірнім шоу, для них проводиться спеціальна дитяча дискотека. Для визначення повноцінності дозвілля використовуються два основні критерії: об'єм вільного часу для сімейного дозвілля і зміст дозвілля. Обидва показники визначаються рівнем розвитку духовного світу батьків, фінансовими можливостями сім'ї, а також усім життєвим устроєм. Тому дуже важливо, щоб у сім'ї була можливість вивільнити час для спільного дозвілля.

Зміст сімейного дозвілля визначається інтересами кожного члена. У сім'ї, де усі захоплюються туризмом або є завзятими театралами, набагато простіше організувати спільне дозвілля, чим в тій, де у вільний час тато, наприклад, зайнятий полюванням і риболовлю, мама – в'язанням, син – катанням на роликах, а дочка – танцями і малюванням. Проте зовні різні інтереси і потреби дітей і дорослих можна об'єднати і реалізувати під час спільного відпочинку.

Запитання та завдання:

В чому полягає роль аніматора при роботі з туристами різних категорій?

Яку класифікацію туристів Ви знаєте?

Класифікація туристів за віком. Особливості вікових категорій.

Класифікація туристів за статевою ознакою.

Охарактеризуйте туристів за їх відношенням до проведення дозвілля.

Які національні особливості туристів Ви знаєте?

Яку анімаційну програму можна запропонувати для дітей дошкільного віку, молодших школярів?

Які особливості підлітків необхідно враховувати при розробці анімаційних програм?

Які програми анімаційного дозвілля доцільно розробляти для молоді?

Особливості розробки анімаційних програм для людей середнього і похилого віку.

Які види готельних анімаційних програм можна запропонувати туристам?

Анімаційні програми для сімейного кола.

Лекція 6. Сценарно-режисерські основи анімації в туризмі

6.1. Сценарій анімаційної програми: поняття, різновиди. Монтажний лист. Мізансцена анімаційної програми.

6.2. Сценарний план. Сюжетний хід. Композиційна побудова анімаційної програми.

6.3. Методика організації режисерсько-постановчого процесу.

6.1. Сценарій анімаційної програми: поняття, різновиди. Монтажний лист. Мізансцена анімаційної програми

Анімаційна програма – це комплексний видовищно-розважальний захід, створений з використанням художньо-творчих методів пожвавлення процесу рекреації туристів.

Формування анімаційної програми має три основні етапи:

- сценарну розробку;
- режисерське втілення сценарію на ігровому чи сценічному майданчику;
- реалізацію ідейно-тематичного задуму сценариста і режисера аніматорами.

Функцію розробки сценарію, як правило, виконують режисери-постановники (топ-аніматори, шеф-аніматори).

За видами сценарії анімаційних програм поділяються на:

- сценарії театралізованих програм (капусників, вистав, шоу тощо) ;
- сценарії музичних програм (концертів, музичних конкурсів і фестивалів, музично-салонних заходів тощо) ;
- сценарії танцювальних програм (балів, танців під живу музику, дискотек тощо) ;
- сценарії вербальних або інформаційних програм (тематичних вечорів, вечорів запитань та відповідей, круглих столів, дискусійних заходів тощо) ;
- сценарії ігрових програм;
- сценарії комплексних заходів (свят, фестивалів, карнавалів тощо).

У залежності від форми заходу і його завдань сценарії поділяються на два види:

- літературний;
- режисерський.

Літературний сценарій – це послідовне, докладне, літературне викладення змісту і дії анімаційного заходу, переважно театралізованої форми (театралізованих шоу, концерту, вистави, свята). Літературний сценарій театралізованих програм має свій робочий варіант – монтажний лист. Це своєрідна карта режисера, на якій розкреслена вся майбутня програма і розписані всі деталі.

Монтажний лист анімаційного заходу зазвичай має такий вигляд:

Дія	Текст	Звукоряд	Світло	Відеоряд	Примітки
-----	-------	----------	--------	----------	----------

Звукоряд програми розробляють сценарист-режисер спільно зі звукорежисером, а світлова партитура є продуктом співпраці режисера з художником.

Режисерським сценарієм називається більш деталізований монтажний лист заходу, що не має літературної основи. Досить багато ігрових, видовищних, танцювальних і навіть вербальних програм не потребують розробки літературного сценарію. Тому шеф-аніматори часто використовують форму монтажного листа для текстового упорядкування майбутньої програми, тобто для створення режисерського сценарію.

Залежно від міри оригінальності розробки сценарії поділяються на:

- оригінальні авторські сценарії містять принципово нові творчі рішення, не повторюють за формою і змістом відомі образи, наповнені оригінальністю, фантазією, залишають в пам'яті глядачів глибокий емоційний слід;
- сценарії компілятивного характеру, які є монтажами, складеними з епізодів, текстів, побудованими на використанні відомих сюжетів. Подібний варіант найбільш поширений, має попит і популярність, але повинен мати певну міру авторської індивідуальності і оригінальності думок;
- сценарії-імпровізації, де основна сценарна робота полягає в підготовці текстів для ведучих програму. Потім визначається круг учасників, що виступають без детальної розробки текстів. Головне місце відводиться імпровізації, невимушеній розмові з глядачами. Цей варіант також має бути наповнений елементами творчості, оригінальності, несподіваних сюрпризів.

Технологія сценарної розробки анімаційної програми включає:

- опис місця дії (сценічного чи ігрового майданчика) ;
- виклад змісту сценічних чи ігрових дій;
- послідовний виклад усіх дій, що відбуваються на сценічному чи ігровому майданчику і після основної дії, можливі варіанти розвитку подій, що не можуть обмежуватися рамками сценарію (під час масових свят, карнавалів, фестивалів) ;
- текст для ведучого (ведучих), зв'язки між номерами, епізодами, ігровими блоками, діалоги і монологи;
- тексти для кожного виконавця;
- опис світлових, шумових, кіно-і звуко ефектів,
- опис і графічне зображення мізансцен, особливо масових, переходів і зв'язків між ними,
- розробку художньо-декоративного оформлення;
- виклад передбачуваних прийомів для залучення глядачів до дії (активізації публіки).

6.2. Сценарний план. Сюжетний хід. Композиційна побудова анімаційної програми.

Робота над створенням сценарію анімаційного заходу здійснюється у декілька етапів:

1) Визначення його теми та ідеї. Тема передбачає розкриття суті певного кола життєвих явищ, відібраних і висвітлених автором «Про що». Ідея – це головна думка, втілена в подіях, що зображуються.

2) Визначення сценічного чи ігрового майданчика:

- його площі і форми;
- місця і особливостей розташування;
- архітектурної специфіки (закрите приміщення, літнє приміщення з дахом, майданчик просто неба) ;
- кількості посадкових і стоячих місць;
- ступеню контактності потенційної аудиторії з аніматорами;
- акустичних особливостей майданчику чи приміщення, в якому передбачено проведення заходу, ступеню забезпеченості стаціонарними світло і звукотехнічними засобами.

Визначивши специфіку ігрового чи сценічного майданчика, сценарист розробляє сценарний план.

3) Сценарний план – це своєрідний проект майбутнього заходу, в якому викладено послідовність розвитку дій, а також його основні текстові моменти.

4) Сюжетний хід – це прийом, за допомогою якого реалізується дія і компонується в єдине ціле весь художній і документальний матеріал. Якщо в сценарії потрібно побудувати певну сюжетну лінію з діючими особами, то для цього необхідно знайти оригінальний сюжетний хід.

5) Визначення композиції сценарію. Композиція – це організація дії і відповідне розташування матеріалу. Звичайно, у суто розважальних заходах вимоги до композиції сценарію дещо спрощені. Але і в ньому повинні бути: експозиція, зав'язка, розвиток дії, кульмінація, розв'язка і фінал.

Експозиція (від лат. опис, виклад) експонує, пред'являє тему вечора, вводить глядачів в пропоновані обставини дії. Видаються дійові особи, учасники і герої оповідання. Експозицію можна назвати прологом.

Зав'язка – подія, з якої і розпочинається розвиток дії. Тісно пов'язана з експозицією.

Розвиток дії – найдовший за часом відрізок дії, який може складатися з декількох епізодів, розташованих по наростаючій. Дію вечора неможливо організувати без визначення конфлікту.

Кульмінація – момент найвищої емоційної напруги в розвитку дії. Це найяскравіший, найемоційніший епізод.

Розв'язка – вирішення конфлікту, перемога однієї з протидіючих сторін.

Фінал – це свого роду епілог, тобто остаточне прояснення усіх ситуацій, вирішення головних і побічних конфліктів.

6) Визначення прологу та епілогу – найважливіших елементів сценарної

конструкції. Пролог задає тон усій дії. Це своєрідний камертон, що визначає загальну тональність анімаційного заходу. Епілог завершує тему і часто буває кульмінаційною точкою театралізованої програми.

7) Розробка і графічне зображення мізансцен. Мізансцена анімаційної програми – це своєрідна геометрія сценічної або ігрової дії, що виходить із задуму сценариста-постановника, його ідейного й образного бачення програми.

8) Художній монтаж підготовленого матеріалу. Монтаж – це творчий процес в створенні сценарію, відбір кращих номерів вистави, і включення їх в єдине ціле відповідно до режисерського задуму.

Найчастіше в сценаріях представлень застосовуються наступні прийоми монтажу:

- послідовний прийом – кожен матеріал логічно продовжує зміст і настрої попереднього;

- паралельний прийом – в один і той же час розробляються і зіставляються дві паралельні лінії оповідання, життя двох героїв, дві лінії поведінки і т. п. ;

- прийом контрастного зіставлення матеріалу – протиставлення різних за змістом і настроєм матеріалів;

- прийом лейтмотиву – повторення фрагмента, музики або дії;

- ретроспективний прийом – перехід з сьогодення в епізод що оповідає про події минулого;

- асоціативний прийом – найскладніший, розрахований на те, що в момент художнього стику двох епізодів у глядача виникнуть певні асоціації.

6.3. Методика організації режисерсько-постановчого процесу

Вирішальним етапом підготовки анімаційного заходу є організація режисерсько-постановчого процесу.

Очолює цей процес шеф-аніматор, який, як правило, виконує функції сценариста-режисера, а інколи й аніматора за напрямками. Така багатофункціональна професіограма шеф-аніматора дозволяє йому комплексно і безпосередньо впливати на весь процес створення анімаційної програми від ідейно-тематичного задуму до його втілення на сценічно-ігровому майданчику.

Анімаційна режисура – це мистецтво створення цілісного видовищно-ігрового дійства з елементами активізації публіки, що об'єднується єдиним художнім задумом.

Анімаційна режисура передбачає декілька специфічних підходів до постановки програм.

1) Режисура вербальних програм передбачає ретельну підготовку тексту ведучого або доповідача і стилю подачі матеріалу. Режисер відпрацьовує з аніматорами, задіяними у вербальній програмі, культуру мовлення і техніку спілкування, акцентуючи увагу на артикуляції, жестикуляції, інтонації, проводить тренінги для розробки мовного апарату.

2) Режисура ігрових програм базується на максимально ефективній організації простору ігрового майданчику, де аніматор знає свій маневр під час

проведення гри, а члени журі і глядачі мають можливість у деталях бачити всі переміщення гравців і чути їх репліки.

3) Режисура музичних програм, у першу чергу фестивалів, конкурсів, концертів відрізняється більшим, ніж у вербальній чи ігровій режисурі, спектром засобів виразності. Режисер при підготовці музичних програм застосовує слово (конферанс), костюм (особливо у виступах фольклорних колективів), світлові ефекти, звукорежисерський монтаж, феєрверки.

4) Режисура танцювальних програм у туристичній анімації передбачає введення у канву заходу прийомів активізації публіки за рахунок жвавого спілкування аніматорів з рекреантами, використовуючи при цьому засоби рольової або конкурсної гри.

5) Режисура святкових та театралізованих заходів вимагає від режисера вирішення найбільшої кількості творчих завдань. Тому однією з найпопулярніших форм анімаційних програм є театральне свято, де основними дійовими особами є герої казок і міфів, карнавальні королі і королеви, народні герої та представники флори і фауни (Дід Мороз, Нептун, Бахус, Міккі Маус, Попелюшка, Ярило, Купало, Маланка, Василь тощо).

Першим етапом постановочного процесу є режисерська експлікація. Режисерську експлікацію слід розглядати як основу постановочного плану заходу спочатку в письмовому, а потім в усному викладі режисера. Постановчий план – це своєрідна технологічна програма побудови режисерсько-постановочного процесу, викладена у логічно-послідовному порядку. Експлікація виступає початком цього процесу.

Сутність режисерської експлікації полягає у викладенні перед художньою радою чи режисерсько-постановчою групою, до якої входять всі творчі і технічні працівники (хореограф, художник-сценограф, звукорежисер, відеоінженер, художник зі світлових ефектів, аніматори), основної концепції майбутньої постановки. Експлікація дозволяє режисеру пояснити членам творчої групи ідейно-тематичну спрямованість заходу, розподілити ролі між виконавцями, дати потрібні рекомендації щодо розуміння аніматорами цих ролей.

Другим етапом постановочного процесу є робота над епізодами чи номерами анімаційної програми.

Номером в анімаційній програмі слід вважати закінчену форму виступу в будь-якому жанрі сценічного мистецтва.

Суттєву частину репетиційного процесу займає робота режисера над музичним, світловим і візуальним оформленням заходу. У цій роботі беруть безпосередню участь звукорежисер, художник, відео інженер. Якщо у програмі заходу є танцювальні номери, то режисер повинен присвятити частину репетиційного процесу роботі з хореографом.

Запитання та завдання:

Дайте визначення анімаційної програми. Які етапи її формування?

Хто розробляє сценарій анімаційної програми?

Які види сценаріїв Ви знаєте?

Що таке літературний сценарій? Монтажний лист?

Які спеціалісти беруть участь у розробці звукоряду, відеоряду, світла?

Що таке режисерський сценарій? Їх класифікація в залежності в залежності від оригінальності.

Що включає в себе технологія сценарної розробки анімаційної програми?

Що таке тема і ідея сценарію? Сценарний план? Сюжетний хід?

Дайте визначення композиції і розкрийте її структуру.

Поясніть, що таке «пролог», «епілог», «мізансцена»?

Розкрийте зміст поняття «монтаж» та його прийомів.

Що таке анімаційна режисура?

Підходи до постановки програм, передбачені анімаційною режисурою.

Розкрийте зміст етапів постановки чого процесу.

Лекція 7. Драматургія анімаційно-театралізованих програм

7.1. Сценарій як основний вид драматургії. Особливості сценарію анімаційної програми.

7.2. Використання засобів в сценарній роботі. Принципи побудови сюжету.

7.3. Монологічні і діалогічні форми інформаційно-анімаційної діяльності.

7.1. Сценарій як основний вид драматургії. Особливості сценарію анімаційної програми

Одна з істотних якостей анімаційно-театралізованого вечора – побудова його за драматургічними законами на основі сценарію або сценарного плану. Розглянемо основні поняття драматургії.

Драматургія – принцип сценічного втілення окремих творів (драматургія спектаклю, фільму, казки, поеми, анімаційної програми). Основне правило організації матеріалу за драматургічними законами – це розвиток дії по наростаючій. Наростання інтересу у аудиторії організатор повинен викликати різними засобами і прийомами, тому увесь матеріал важливо розташувати за принципом наростання як його значущості, так і інтересу глядачів.

Сценарій складається з окремих епізодів. Кожен епізод підкоряється загальній драматургічній структурі, єдиній темі, ідеї і наскрізному прийому, але має і свої розвиток та внутрішню драматургічну закінченість.

Для проведення анімаційної програми театралізованої вистави створюється особлива ініціативна група, оргкомітет.

У обов'язки членів оргкомітету входить:

- розробка сценарію анімаційної програми театралізованої вистави; підготовка промовців;
- включення в сценарій певних епізодів згідно з розвитком дії і драматургічним законам;
- пошук цікавих людей, їх інтерв'ювання, бесіда з ними;
- підготовка їх виходу на сцену;

- оформлення залу, фойє, допоміжних аудиторій;
- підготовка реклами, афіші, запрошень.

Істотним компонентом анімаційної програми театралізованої вистави є різноманітна видовищна програма, що включає номери, кінофрагменти, танці, музику, театралізовані фрагменти, конкурси, ігри.

Кожна анімаційна програма театралізованої вистави вимагає ряду репетицій з виконавцями і творчими колективами. Кожен номер повинен вписатися в єдину дію. Після репетицій окремих номерів проводяться зведені репетиції, їх повинно бути не менше двох-трьох. Потім йдуть монтувальні репетиції – світлові, музичні, технічне оформлення дії. І на закінчення – генеральна репетиція. Тут важливо відчувати злагодженість усього механізму майбутнього видовища.

Запис сценарію анімаційної програми театралізованої вистави складається з наступних елементів:

- опис місця дії, його оформлення і декорацій;
- опис дії;
- використання техніки.

Розглянемо кожного з названих елементів.

Сценарна група менеджерів-аніматорів займається складанням сценарних планів тематичних вечорів, конкурсів, усних журналів, вікторин, концертів, виступів, маскарадних шоу, бальних танців, карнавальних ходів і т. д.

У сюжетну основу сценарію анімаційної вистави включаються художній матеріал – вірші, пісні, танці, тексти і фактичний матеріал з життя конкретного колективу, що робить представлення цікавішим для аудиторії. Сюжетною основою для вистави, можуть стати відома книга, кінофільм.

Необхідними елементами будь-якого святкового заходу, є:

- зйомка відеофільму, розробка світлової газети, підготовка слайдів;
- роздрук програм, оголошень, запрошень, афіш;
- підготовка передач для місцевого радіовузла;
- організація друкарських публікацій в місцевій газеті;
- оформлення стендів фотоматеріалами;
- проведення аналізу і підведення підсумків після закінчення анімаційного заходу.

7.2. Використання допоміжних засобів в сценарній роботі. Принципи побудови сюжету

У сценарній роботі використовуються різні засоби, здатні надати театралізованій виставі, вечору, концерту і будь-якому іншому заходу яскраве забарвлення, неповторну індивідуальність і ефектність.

Документальні засоби використовуються в проведенні вечорів, присвячених пам'ятним, історичним датам або пов'язаних з військово-патріотичною тематикою (наприклад, ювілей міста, День Перемоги) ; мітингів, маніфестацій, ювілеїв, документальних тематичних і кіновечорів, усних

журналів.

Художні засоби з елементами театралізації використовуються в заходах, організованих для підлітків, молоді, студентської аудиторії; (наприклад, День захисту дітей, «Останній дзвінок», випускний вечір) у театралізованих концертах, вечорах відпочинку, вечорах знайомства.

Засоби клоунади, буфонади, гумору, пародії, шаржу і ярмаркового свята використовуються для проведення новорічних вистав, карнавалів, маскарадних шоу, ігрових програм, дитячих святкових шоу, спектаклів, зустрічей з казковими героями, танцювальних вечорів, караоке.

Науково-популярні і техніко-пропагандистские засоби у вечорах цієї спрямованості служать для пробудження інтересу до питань науки, техніки, економіки, використовуються з метою розширення науково-технічного кругозору молоді, популяризації наукових і технічних знань, нових технічних досягнень.

Музично-художні засоби в театралізованих заходах. Головна ідея підготовки і розробки подібних заходів полягає у використанні різних жанрів мистецтва при пріоритеті музичних номерів. Театралізовані вечори, огляди, тематичні програми художньої самодіяльності, літературно-музичні композиції, альманахи мистецтв, фольклорні вечори, анімаційні святкові концерти – кожен з них зберігає свій жанровий почерк, проте усіх об'єднує музично-художня спрямованість. Звичні елементи – слово, пантоміма, пісня, музика, танець – виступають в новій якості, створюючи новий жанр.

Принципи побудови сюжету.

Літературно-розповідний принцип: сюжет розкривається описовими засобами, способами розповіді. Наприклад, літературно-музичну композицію розкривають персонажі літературних творів. Можна вводити в дію нових осіб – автора твору, сучасного читача, критика; у музичних виставах – композитора, слухачів, музичних героїв або образи, навіяні музикою.

Драматичний принцип: основна дія, подія створюється фантазією сценаристів за допомогою дійових осіб. Особливого значення набувають характери, обставини, поведінка персонажів в певній сценічній ситуації, зіткнення характерів в героїко-драматичній або комедійній боротьбі.

Драматургічна побудова прийнятна для художнього, наукового, популярного, документального і літературного матеріалу.

Літературно-розповідний і драматичний принципи мають свою специфіку, проте їх відмінність не унеможливує застосування однакових літературних прийомів побудови сюжету.

Сюжет-зіставлення – порівняння фактів, подій по схожості двох або декількох ситуацій.

Сюжет-алегорія (буквально – зображення абстрактної ідеї за допомогою образу) – перенесення сенсу на аналогічну подію з життя тваринних або казкових персонажів.

Сюжет-метафора – перенесення властивостей одного предмета на інший. Метафорична побудова сюжету прикрашає вечір або театралізовану виставу. Необхідно уміти знаходити нові поетичні образи (наприклад, прихід весни –

нове життя; схід сонця – зміна долі).

Сюжет-гіпербола – навмисне перебільшення значущості події, ситуації, факту, певної риси.

Сюжет-пародія – імітація в іронічних і гумористичних цілях, побудована на узагальнених і загострених конфліктних ситуаціях або зіткненнях персонажів на сцені.

Сюжет-гротеск – вид художньої образності, який узагальнює і загострює життєві стосунки за допомогою химерного і контрастного поєднання реального і фантастичного, трагічного і комічного, прекрасного і потворного.

Сюжет-сатира – спосіб прояву комічного, що полягає в нищівному осміянні явищ, які представляються авторові порочними.

Сюжет-іронія – спосіб осміяння, що вдягається у форму згоди або схвалення, заснований на іноказанні. У іронії смішне ховається під маскою серйозності, з переважанням негативного відношення до предмета.

Сюжет-гумор поєднує кепкування і співчуття, зовні комічне трактування і внутрішню причетність до того, що представляється смішним.

Сюжет-комедія заснований на заплутаній інтризі. Висміюються характери, устої, людські якості, банальні ідеї.

7.3. Монологічні і діалогічні форми інформаційно-анімаційної діяльності

Для підготовки і здійснення анімаційної програми необхідно навчитися цікаво і захоплююче розповідати, т. е. професійно використовувати монологічні і діалогічні форми інформаційно-анімаційної діяльності.

Анімаційні заходи необхідно будувати з урахуванням наступних принципів:

- не можна допускати одноманітності повідомлень;
- необхідно чергувати матеріал, різний за характером;
- треба створювати безперервну зміну інформації;
- важливо застосовувати елементи новизни, непередбаченості, несподіванки;
- слід притягати і утримувати увагу слухачів емоційними, динамічними, вибуховими епізодами, активністю того, що відбувається на сценічному майданчику;
- корисно стежити за постійною зміною вражень, чергувати мовні, музичні, шумові, світлові і зорові елементи.

Монолог – один з елементів сценарію анімаційного заходу. Ця форма використовується на зустрічах, тематичних вечорах, в усних журналах, будучи основою театралізованих вистав (репризи ведучих, фейлетони, коментарі, вірші, пісні, оголошення номерів). Важливо залучати до виступів людей, що володіють прийомами усного мовлення, уміють говорити правильно, яскраво, образно, виразно.

Майстерність сценариста полягає в умінні:

- підготувати текст для виконавця;

- передати характер промовця;
- підкреслити емоційну сторону мови;
- виразити особливості жанру.

Діалог:

1. форма усної мови, розмова двох або декількох осіб.
2. мовна комунікація за допомогою обміну репліками.
3. як частина словесно-художнього тексту діалог домінує в драмі, є присутнім в епічних творах. Існує і як самостійний публіцистичний і філософський жанр (наприклад, діалоги Платона).

Основні риси усної мови:

- переважання простих речень над складними;
- експресивність, емоційність, невимушеність, образність;
- використання образотворчо-виразних засобів;
- широке вживання повсякденно-побутової лексики і фразеології;
- активне використання внелексичних засобів (інтонації наголосу, пауз, темпу мови і т. п.) ;
- прояв творчої індивідуальності.

При підготовці виступу фахівець-аніматор повинен звернути увагу на правила спілкування з аудиторією:

1. Треба володіти мімікою, виразом свого обличчя, силою голосу, дикцією, артикуляцією.
2. Уміти стояти, рухатися, користуватися жестами, прагнути до максимального контакту з аудиторією.
3. Важливо широко використати метод імпровізації, проявляти упевненість, намагатися викликати позитивну реакцію слухачів.
4. Мова повинна мати емоційне забарвлення, захоплювати увагу слухачів, створювати атмосферу співпереживання, естетичної насолоди.

Посилення мови. Сценарист може використати радіо як можливість ведення вечора без виходу ведучого на сцену. Голос за сценою (у мікрофон) часом дає більший ефект. Звукозапис і радіоапаратура дають можливість широко використати музику і шуми, фонограми виступів відомих державних і політичних діячів, представників науки, культури і мистецтва.

Запитання та завдання:

Що таке драматургія анімаційних театралізованих програм?

Що таке епізоди?

Які обов'язки членів оргкомітету анімаційної програми?

Які види репетицій проводяться при підготовці анімаційної програми?

Що є сюжетною основою сценарію?

Якими додатковими елементами супроводжується святковий захід?

Які засоби використовуються в сценарній роботі?

Назвіть принципи побудови сюжету?

Які прийоми побудови сюжету Ви знаєте?

Дайте визначення монологу і діалогу.

Перерахуйте принципи побудови анімаційного заходу.

В чому полягає майстерність сценариста.
 Назвіть основні риси усної мови.
 Правила спілкування з аудиторією.

Лекція 8. Особливості ігрової та спортивної анімації

- 8.1. Гра як складне соціокультурне явище.
- 8.2. Ігрова програма. Оцінка технічних засобів.
- 8.3. Спортивна анімація. Методика проведення рухливих ігор. Ігри в басейні.

8.1. Гра як складне соціокультурне явище

Гра – складне соціокультурне явище, роль якого в житті особистості важко переоцінити. Довгий час гра була невід'ємною складовою культурно-дозвіллевої діяльності народів світу. Гра є ефективним рекреаційним засобом.

У процесі гри задовольняються пізнавальні, комунікативні, естетичні, рекреаційні потреби людини. За допомогою цілеспрямованого використання ігрових форм анімації вирішуються важливі завдання виховання людей та розповсюдження культурних цінностей.

Включення в ігрові дійства диктуються не практичною необхідністю чи суспільними обов'язками, а виключно бажанням отримати радість і насолоду. Людина сама вирішує, коли і де починати і закінчувати гру. Вона грає тому, що це їй подобається.

В ігровій анімації використовується різноманітні форми ігрові діяльності. Серед них виділяються:

- спортивні ігри;
- «дворові» ігри;
- рухливі ігри;
- настільні ігри;
- інтелектуальні ігри;
- рольові ігри;
- ігри з естради;
- віртуальні ігри;
- азартні ігри.

Крім того, ігри можуть розподілятися за принципом віку учасників:

- дитячі (молодшого, середнього, старшого дитячого віку) ;
 - юнацькі;
 - молодіжні;
 - для людей середнього віку;
 - для людей третього віку;
 - універсальні (для декількох вікових категорій).
- Ігри також розподіляються за принципом кількості учасників:
- масові;
 - групові;

- індивідуальні (парні) ;
- командні;
- сімейні.

8.2. Ігрова програма. Оцінка технічних засобів

Ігрова програма – це комплексний анімаційний захід, в якому різноманітні ігрові форми об'єднуються ідейно-тематичним задумом.

Перш ніж розпочинати роботу по створенню ігрової програми, треба:

- оцінити якісний склад потенційної аудиторії (її вік, освіту, стан здоров'я тощо) ;
- розміри і форму ігрового майданчика;
- наявність і якість необхідних технічних засобів і реквізиту.
- Оцінка потенційної аудиторії може відбуватися двома шляхами:
- за принципом спеціалізації рекреаційного чи туристичного закладу;
- методом попереднього спостереження.

Досить легко визначити якісний склад рекреантів (туристів) у дитячому рекреаційному закладі Зрозумілі потреби і можливості мешканців казино-готелів.

Складніше зрозуміти потреби туристів-індивідуалів, що зупиняються в готелі на короткий час, створюючи досить строкату аудиторію. У цій ситуації треба максимально урізноманітнювати зміст і форму анімаційних програм, враховуючи при цьому побажання керівництва готелю.

Оцінка ігрового майданчика: По-перше, треба з'ясувати з якого матеріалу зроблено покриття підлоги. На асфальтовому покритті не можна ні танцювати, ні проводити рухливі ігри. Грунтове покриття вимагає лише спортивного взуття. Універсальний варіант покриття для ігрового майданчика – це жорстка, без щілин дерев'яна підлога або спеціальне штучне покриття, замовлене під конкретні ігри. Часто оцінка форми і розміру ігрового майданчика, його забезпеченість стаціонарними технічними засобами підказують ідею та тему ігрової програми, а також її форму.

Бажано, щоб технічні засоби відповідали завданням, що ставлять перед собою аніматори Звуковідтворювальна апаратура повинна бути достатньо потужною, щоб озвучити увесь майданчик.

У всьому світі під час масових ігрових програм аніматори користуються радіомікрофонами, оскільки шнури від шнурових мікрофонів обмежують можливості маневру аніматорів і заважають учасникам ігрових програм.

Під час проведення ігрової програми аніматор повинен не лише слідкувати за сценарною послідовністю конкурсів і ігор, але й дотримувати культури мовлення, техніки спілкування, толерантного, неупередженого ставлення до учасників гри. При наявності журі ведучий не повинен проявляти видимих симпатій до жодної із конкуруючих сторін.

Розповсюдженою помилкою аніматорів є намагання «силою» залучити до гри людей, які чи то в силу сором'язливості або недостатньої налаштованості,

чи то з причини стану здоров'я не хочуть брати участь у грі як гравці. Навіть якщо аніматору вдасться «витягнути» рекреанта на ігровий майданчик, людина буде почувати себе ніяково і насолоди від процесу не отримає. Якщо у аніматора є сумніви щодо бажання потенційної аудиторії активно грати в запропоновані ігри, він повинен заздалегідь подбати про момент активізації публіки.

1. Публіку треба підготувати психологічно. Підготовка починається з розробки афіші заходу. З неї людина повинна отримати своєрідну настанову «Я йду грати». Якщо після ознайомлення з афішею людина прийшла на ігровий майданчик, значить вона хоче займатися саме цим видом анімаційної діяльності.

2. Допоможе відчувати себе «у своїй тарілці» яскраве оформлення ігрового майданчика, весела музика і комфортність перебування на території «Країни гри». У цій «країні» всі грають, у ній немає споглядальників чи критиків.

3. Стиль ведучого повинен відповідати ідеї розважального заходу. Його зовнішній вигляд, інтонації голосу, міміка, жестикуляція повинні створювати привабливий, веселий настрій. У цій ситуації важливо не помилитися в розподілі ролей у грі, особливо жіночих і чоловічих.

4. Упродовж усієї програми ведучий не повинен забувати про обов'язковий засіб впливу на рекреантів – активізацію публіки. Після кожного конкурсу чи кожного туру люди, які безпосередньо не беруть участі у грі, мають залучатися до активного вболівання «провокаційними» питаннями, приміром «Яка команда, на вашу думку, зараз попереду?» або «Хто з учасниць претендує на приз глядацьких симпатій? Учасниця під номером 1, 2, 3?». Уболівальники емоційно «голосують» за своїх обранців, не помічаючи, як у цей момент піднімається їх життєвий тонус.

1. Завершує ігрову програму підведення підсумків, вручення нагород переможцям і пам'ятних призів іншим учасникам.

2. У завершальному слові ведучий дякує учасникам і глядачам за активну участь у програмі і запрошує усіх відвідати наступні заходи.

8.3. Спортивна анімація. Методика проведення рухливих ігор. Ігри в басейні

У практиці анімаційної діяльності суттєве місце займає спортивна анімація. Під спортивною анімацією слід розуміти комплекс активізуючих програм, сформованих з використанням спортивних ігор. Спортивна гра будується на принципі змагальності – «хто кращий?». Організація спортивно-ігрової діяльності передбачає наявність відповідної матеріальної і прокатної бази. Великі курортні готелі, санаторні комплекси, бази відпочинку проектуються з урахуванням різноманітних потреб рекреантів в активному відпочинку, в тому числі – й у спортивно-ігрових його формах.

Здоровий спосіб життя є основою спортивної анімації. Збереження і зміцнення здоров'я – це головні функції спортивної анімації. Особливе значення в комплексі заходів, спрямованих на розвагу туристів, приділяється

спортивним заняттям, змаганням, конкурсам, рухливим іграм тощо.

Необхідно зазначити, що рухливі ігри супроводжують людину з самого народження і до глибокої старості. Через гру ми пізнаємо світ, навчаємося взаємодіяти в колективі, знайомимося з різними моделями поведінки, виявляємо свої знання, активність і багато чого іншого. Однозначно неможливо відповісти на запитання: «Що змушує людину грати?». Бажання активно відпочити? Одержати заряд гарного настрою? Побути у центрі уваги? Очевидно, всі ці відповіді, напевно, і ще багато інших будуть правильними. Але є мотив, про який потрібно пам'ятати завжди.

Кожен граючий хоче одержати приз. Людину незмінно вабить можливість побути переможцем, прилюдно «бути увінчаним лавровим вінком».

Специфіка роботи спорт-аніматорів полягає в тому, що вони не лише інструктори зі свого виду спорту, а й організатори анімаційно-ігрових дій, активізацій, спортивно-розважальних видовищ і змагань. Їх завдання – не чекати рекреантів у певних місцях для занять спортом, а «йти в народ» і активізувати його, залучаючи до спортивної діяльності.

Обов'язки аніматора:

1. В іграх аніматори безпосередньо беруть участь у якості гравців, ведучих та суддів. В їх завдання також входить підігрів інтересу гравців і контроль за ходом гри, улагоджування можливих конфліктних ситуацій.

2. Під час гри аніматор чітко викладає правила, забезпечує її безперервність, безпеку, організований початок і закінчення з обов'язковим підведенням підсумків і оголошенням переможців.

3. Аніматор повинен завжди ретельно підходити до вибору призів. Вони повинні бути такими, щоб ними хотілося володіти, але зовсім необов'язково дорогими.

4. Цікавий, забавний або престижний приз завжди буде служити могутньою мотивацією для гри. При виборі подарунків варто враховувати аудиторію: що добре старому, то не підходить дитині.

5. Помітний, яскравий або незвичайний реквізит теж найчастіше викликає інтерес до гри. Вгадати бажання аудиторії, зрозуміти, що їй необхідно в даний момент, який мотив керуватиме нею до участі в грі, – це і є завдання аніматора.

6. Рухливі ігри входять практично в усі програми анімації. Як правило, туристи – не новачки, і відкіль б не прибули на відпочинок, усі вони коли-небудь вже займалися спортивними іграми і мають необхідний досвід поведінки в колективі. Динамічність, заводний характер суперництва дозволяє людям розкріпачитися, виявити здібності та таланти, прояв яких стримується у повсякденному житті.

7. Аніматори в основному пропонують ігри зі швидкісними рухами, стрибками тощо. У зв'язку з тим, що, за твердженням вчених, у наш час фізичні можливості людей зросли в порівнянні з їх однолітками в минулому, у рухливих іграх бере участь усе більше і більше вікових груп відпочиваючих.

Класифікація рухливих ігор. У практиці фізичного виховання існує п'ять видів рухливих ігор:

- тренувальні ігри, що поєднують у собі вправи, які допомагають

тренувати слух, уважність, спостережливість;

- сюжетно-рольові, які припускають орієнтування по карті або азимуту, що розвиває уміння зберігати секретні відомості, проходити непоміченими межу;

- ігри-походи, які переслідують освітню мету;

- військово-спортивні ігри, що мають прикладний життєвий характер;

- ігри для відпочинку і розваг.

Вибір ігор і ігрових видів для використання в анімації залежить від самого аніматора, його професіоналізму і підготовленості, складу анімаційної групи і, природно, від можливості інфраструктури туристського центра.

Виховання сили. З метою розвитку сили необхідно підібрати ігри, що впливають на групи м'язів, які без спеціальних вправ розвиваються дуже слабо. В іграх, які сприяють розвитку сили, відпочиваючі повинні переборювати власну вагу або робити протидію своєму супернику.

Виховання швидкості. Ця якість гарно розвивається в іграх, у яких поєднуються такі прояви швидкості, як реакція у відповідь на сигнал аніматора і швидкість мускульних скорочень, кількість рухів на одиницю часу, швидкість пересування тіла і його частин у просторі.

Виховання спритності. Необхідність розвитку спритності пов'язана з освоєнням різних рухів і координації їх у різних сполученнях. Ігри на швидкість і точність, виконання дій на рівновагу і координацію створюють гарну основу для виховання спритності.

Розвиток витривалості. Такі ігри повинні включатися в плани аніматорів для загальнофізичної підготовки і використовуватися перед іграми в баскетбол, футбол або ручний м'яч. У цих іграх витривалість виявляється в динамічних умовах роботи м'язів, в яких чергуються періоди напруги і розслаблення.

Збереження і розвиток гнучкості. Вправи для збереження і розвитку гнучкості складають основу рухливих ігор. Іноді підбираються відповідні ігри для цілеспрямованого впливу на окремі групи м'язів, зв'язки і суглоби. Такі ігри часто виконують зі спортивними снарядами за допомогою збільшених навантажень, збільшення амплітуди рухів, додаткових розтягань м'язів і зв'язок.

Рекомендовані рухливі ігри на спортивних майданчиках наведені в [2, 3].

Аеробіка. Слово «аеробіка» вперше з'явилося в американській армії в 60-і роки минулого сторіччя. У той час лікар Кеннет Купер проводив дослідницькі роботи для військово-повітряних сил США з аеробного тренування. Основи цього тренування, орієнтовані на широке коло громадян, були викладені в книзі „Аеробіка», виданої в 1963 році.

У зв'язку зі специфічними цілями і задачами, які розв'язуються в різних напрямках сучасної аеробіки танцювальної спрямованості, класифікацію аеробіки можна представити в такий спосіб:

- оздоровча;
- спортивна;
- прикладна.

Оздоровча аеробіка – один з напрямків масової фізичної культури з регульованим навантаженням. Над розробкою і популяризацією різних

програм, що синтезують елементи фізичних вправ танцю і музики для широкого кола споживачів, активно працюють різні групи фахівців, які входять в Американську асоціацію аеробіки, Американську аеробічну асоціацію здорового способу життя, Міжнародну асоціацію спортивного танцю та ін. Характерною рисою оздоровчої аеробіки є наявність аеробної частини заняття, протягом якої на визначеному рівні підтримується робота кардіореспіраторної системи.

Методика проведення рухливих ігор.

Приклад оформлення командної рухливої гри

Вишиковування	Зміст	Правила	Вказівки
	<p>Гравці діляться на дві команди, одна з яких – «Мисливці» - стає по колу перед лінією, друга – «Качки» - заходить в середину кола. У «Мисливців» волейбольний м'яч, яким вони повинні вибивати «Качок» з круга, потрапляючи в них м'ячем. «Качки» бігають по колу, ухиляючись від м'яча. Гравець, в якого потрапили м'ячем, виходить з гри. Коли усі «качки» вибиті, команди міняються місцями. Виграє та команда, яка швидше виб'є своїх суперників. Різновид – гру проводять на волейбольному майданчику. «Мисливці» стають з двох сторін.</p>	<p>Правила</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Під час кидка м'яча «Мисливцеві» не дозволяється переступати межу круга. 2. Попадання в гравця м'ячем, що відскочив від підлоги або землі, не зараховується. 3. «Качка», що упіймала м'яч на льоту, отримує запасне очко, тобто має право повернути вибулого гравця. 	<p>Вказівки</p> <p>Гравці шикуються в коло і розраховуються на перший-другий.</p>

Класифікація аеробіки залежно від змісту програм:

- програма без предметів, приладь (високої і низької інтенсивності) ;
- програми з використанням предметів і приладів (з утяжувачами, гантелями, амортизаторами) ;
- програми змішаного типу (каратебика, його-аеробіка, та ін.).

Існує також класифікація оздоровчої аеробіки для осіб різного віку і рівня підготовленості:

Для дошкільників, школярів, юнацького віку, для дорослих молодіжного,

середнього і старшого віків.

За статтю: для жінок (для вагітних), для чоловіків.

За рівнем підготовленості: початкуючі, 2-й, 3-й рік навчання і т. д.

Спортивна аеробіка – це вид спорту, в якому спортсмени виконують безперервний і високоінтенсивний комплекс вправ, що включає сполучення ациклічних рухів зі складною координацією, а також різні за складністю елементи різних структурних груп і взаємодії між партнерами (у програмах змішаних пар, трійок і груп). Основу хореографії в цих вправах складають традиційні «базові» аеробні кроки і їх різновиди.

Прикладна аеробіка одержала визначне поширення як додатковий засіб у підготовці спортсменів інших видів спорту (аеробоксинг), а також у виробничій гімнастиці, у лікувальній фізкультурі (кардіофанк) і в різних рекреаційних заходах (шоу-програми, групи підтримки спортсменів).

Аква-аеробіка. Вправи у воді – це діючий засіб для підтримки фізичної форми різних категорій осіб, які прагнуть займатися спортом. Оздоровчі заняття аква-аеробікою допомагають не лише поліпшити фізичну форму, але й зняти стрес, нормалізувати психоемоційний стан людини, підвищити самооцінку. Завдяки властивостям водного середовища заняття аква-аеробікою мають не тільки високу ефективність, але і мало протипоказань.

Заняття аква-аеробікою мають наступні позитивні властивості:

- зміцнення психічного і фізичного здоров'я людини;
- досягнення результатів без навантаження на суглоби і хребет;
- можливість змінити середовище і внести різноманітність у тренувальний процес;
- більше можливостей для ігор і різних видів активності;
- темп виконання рухів у воді помірний, що дозволяє непідготовленим людям займатися і почувати себе впевнено;
- аква-аеробікою можуть займатися і повні люди, для яких інші види занять практично недоступні;
- використання різного устаткування дозволяє підібрати прийнятне навантаження і досягти необхідних результатів;
- спеціальні пристосування розвивають м'язову силу і витривалість без підняття ваги;
- збільшуються аеробні можливості, м'язова сила, витривалість, гнучкість;
- відбувається підвищення рівня метаболічних процесів, що сприяє виведенню шлаків з організму;
- нормалізується кров'яний тиск;
- відбувається посилення відтоку крові від ніг до серця, полегшуючи його роботу;
- відбувається перерозподіл м'язової й жирової маси у бік зменшення останньої.

Використання властивостей води в аква-аеробіці. Розробляючи комплекси вправ для аква-аеробіки, необхідно враховувати властивості водного середовища. Не можна механічно переносити вправи, виконувані на суші, у заняття аква-аеробікою і розраховувати на однаковий ефект. При підборі вправ

варто використовувати особливості впливу води на організм людини. Так, наприклад, використовуючи особливості водного середовища, можна змінювати інтенсивність виконання вправ. Вправи, виконувані стоячи на місці, менш інтенсивні, ніж вправи, виконувані з просуванням. Швидкість просування у воді знаходиться в прямій залежності від потужності рухів. Різні форми опору, площа працюючої поверхні тіла будуть теж впливати на інтенсивність виконуваних вправ.

Запитання та завдання:

Дайте визначення гри. Класифікація ігор.

Які ігри відносяться до конкурсних? Рольових?

Що таке ігрова програма, ігровий майданчик, технічні засоби?

Поясніть термін «спортивна анімація».

В чому полягає специфіка роботи спорт-аніматорів? Їх обов'язки?

Які головні функції спортивної анімації?

Які види рухливих ігор Ви знаєте?

Які ігри можна запропонувати для виховання сили, швидкості?

Методика проведення рухливих ігор.

Які види аеробіки Ви знаєте?

Перерахуйте позитивні властивості аква-аеробіки.

Поясніть особливості використання води для організації занять в басейні.

Модуль 3. Особливості гри як освітньо-виховного засобу. Музична і танцювальна анімація: історія, види, форми

Лекція 9. Гра як ефективна форма анімаційної діяльності в туризмі

9.1. Гра у освітньо-виховному процесі.

9.2. Класифікація ігор.

9.3. Психолого-педагогічні можливості гри.

9.1. Гра у освітньо-виховному процесі

У Педагогічному енциклопедичному словнику пропонується таке визначення гри: «... це форма діяльності в умовних ситуаціях, спрямована на відтворення і засвоєння громадського досвіду. У грі, як особливому історично виниклому виді громадської практики, відтворюються норми людського життя і діяльності, підпорядкування яким забезпечує пізнання і засвоєння предметної і соціальної дійсності, інтелектуальний, емоційний і моральний розвиток особистості».

Проаналізувавши визначення гри, ми приходимо до висновку, що гра є одним з прадавніх засобів виховання, навчання і розвитку. Гра є найважливішим способом передання накопиченого досвіду від старшого покоління молодшому. З її допомогою можна моделювати життєві і учбові проблемні ситуації. В процесі гри використовується і збагачується особистий досвід.

Акцентуючи увагу на освітньому значенні цього виду людської діяльності, фахівець в області активних методів навчання Д. Н. Кавтарадзе відмічає, що «ігри – це спосіб групового діалогічного дослідження можливої дійсності в контексті особових інтересів». Кращого освітнього середовища просто неможливо собі уявити, що вже є загально визнаним фактом. Проте, як вважають багато фахівців, ігри бувають різні: одні відводять від реальності, інші допомагають адаптуватися до неї. Освіта має справу тільки з тими іграми, які сприяють адаптації учнів до реальних умов довкілля, в першу чергу, соціальним.

Педагогічна гра має істотні ознаки – чітко поставлену мету навчання і педагогічні результати, які можуть бути обґрунтовані, виділені і характеризуватися учбово-пізнавальною спрямованістю. Ігрова форма зайняття створюється за допомогою ігрових прийомів і ситуацій, які виступають як засіб спонукання, стимулювання учнів до учбової діяльності.

Реалізація ігрових прийомів і ситуацій на занятті відбувається по наступних напрямках:

- дидактична мета ставиться перед учнями у формі ігрового завдання;
- учбова діяльність підпорядковується правилам гри;
- учбовий матеріал використовується як її засіб;
- у учбову діяльність вводиться елемент змагання, який переводить дидактичне завдання в ігрове;
- успішне виконання дидактичного завдання зв'язується з ігровим результатом.

Спираючись на дослідження, проведені науковцями, ми виділяємо наступні компоненти ігрової технології:

- мотиваційний,
- орієнтаційний,
- цільовий,
- змістовно-операційний,
- цілісно-вольовий,
- оцінний.

Мотиваційний компонент пов'язаний з відношенням учнів до змісту, процесу діяльності. Він включає мотиви, інтереси і потреби учнів в грі. Мотивація полягає в самому процесі гри. Орієнтаційний компонент пов'язаний з прийняттям такими, що вчаться цілей учбово-пізнавальної діяльності, моральних установок, цінностей. Цінності, ставши особово значимими, стають регуляторами ігрової поведінки учнів. Змістовно-операційний компонент припускає оволодіння такими, що вчаться змістом учбового матеріалу, їх здатність спиратися на наявні знання і способи діяльності. Ігрова дія характеризується свідомою метою, на яку воно спрямоване. Дія визначається не лише метою, але і реальними предметними умовами – системою орієнтирів. Ціннісно-вольовий компонент забезпечує високу міру цілеспрямованості пізнавальної активності, включає увагу, надає емоційну забарвленість грі у вигляді переживань. Цей компонент спрямований на розвиток особового

орієнтування як особливого виду соціально-культурного досвіду, освоєння якого здійснюється на основі емоційно-ціннісного відношення до світу. Оцінний компонент гри забезпечує звірення результатів ігрової діяльності з метою гри. Змістом оцінного компонента є систематичне отримання інформації про хід пізнавальної діяльності. Оцінний компонент забезпечує самоврядування процесом гри. Усі розглянуті компоненти цієї структури знаходяться в тісному взаємозв'язку, їх не можна відокремити один від одного, усі вони визначають технологічну структуру гри.

9.2. Класифікація ігор

Ігри нині виходять на новий, високий рівень, використовуються різноманітно і результативно. Не заперечуючи інших підходів до їх класифікації, за її основу пропонується узяти людську діяльність, яку ігри відбивають. З одного боку, така діяльність, її вертикальні і горизонтальні зв'язки – це дозвілля (власне гра), пізнання, праця, спілкування. З іншого боку – це інтелектуально творча і соціальна діяльність. Ці види діяльності мають свої моделі, структури, функції, елементи, результати. З цієї позиції усі ігри підрозділяються на наступні види:

Фізичні і психологічні ігри і тренінги – рухові (спортивні, рухливі, моторні), екстатичні (такі, що приводять в захват і стан екстазу), і розваги, що звільняють від комплексів, стресів, лікувальні ігри і забави.

Інтелектуально-творчі ігри – предметні забави, сюжетно-інтелектуальні, дидактичні ігри (учбово-предметні, повчальні, пізнавальні), будівельні, трудові, технічні, конструкторські електронні, комп'ютерні і інші; ігрові методи навчання.

Соціальні ігри – творчі, сюжетно-ролеві (наслідувальні режисерські, ігри-драматизації, ігри-марення), ділові ігри (організаційно-діяльнісні, організаційно-комунікативні ролеві, імітаційні).

Комплексні ігри – колективно-творча дозвіллева діяльність.

Шоу-ігри – конкурси, вікторини, лотерея, аукціони.

Розглядаючи їх з точки зору жанрової і тематичної, можна виділити музичні, спортивні, інтелектуальні, професійні і т. д.

Ігри можна класифікувати за зовнішніми ознаками: змістом, формою, місцю проведення, складу і кількості учасників, міри регулювання і управління, наявності аксесуарів.

За змістом. Це визначальна сторона гри, вона представляє єдність усіх складових елементів: її властивостей, внутрішніх процесів, основної ідеї гри, її сенсу як соціального явища. Зміст включає фабулу, тему, інтригу, завдання гри. За змістом гри з готовими правилами підрозділяються на спортивні, рухливі, інтелектуальні (дидактичні), будівельні і технічні, музичні, лікувальні, корекційні, жартівливі і т. д.

За формою. У самостійні типові групи доцільно виділити наступні ігри: дитячі усіх типів; ігри-свята; ігровий фольклор; театралізовані ігрові дійства; тренінги і вправи; анкети, запитальники, тести; естрадні ігрові імпровізації,

суперництво, конкурси, естафети і старти; весільні обряди, ігрові звичаї; містифікації, розіграші, сюрпризи, карнавали, маскаради; ігрові аукціони і т. д.

За часом проведення. Деякі ігри називають сезонними або природними: зимові, весняні, літні, осінні. Також ігри розрізняють за об'ємом часу на тривалі, короткочасні, ігри-хвилинки.

За місцем проведення виділяються настільні, кімнатні, вуличні, дворові ігри; ігри на повітрі і на місцевості (у лісі, полі, на воді, туристському майданчику і т. д.). ігри на святі і на естраді.

По складу і кількості учасників. Розрізняються ігри за віком, статтю, складом, кількістю учасників. У цьому плані практикують ігри молодших дітей (раннього і дошкільного віку), гри дітей молодшого, середнього і старшого шкільного віку, а також гри дорослих людей. Об'єктивно існують ігри для хлопчиків (підлітків, юнаків, чоловіків) і гри для дівчаток, дівчат і жінок.

По кількості учасників розрізняються поодинокі, індивідуальні, парні, групові, командні і масові ігри.

По мірі регулювання і управління. Існують ігри, організовані менеджером-аніматором, спортивним інструктором (стихійні, імпровізовані), експромтні, що виникли спонтанно по примісі туристів.

По наявності аксесуарів, необхідних для гри (інвентаря, предметів, іграшок, костюмів, атрибутів і т. п.). Розрізняються ігри без предметів і з предметами, комп'ютерні ігри, ігри-автомати, ігри-атракціони.

Фізичні ігри, побудовані на русі, можна розділити на дві групи:

- а) рухливі;
- б) спортивні.

Першу групу складають ігри, різні за змістом, організації, складності правил і своєрідності рухових завдань. Серед них можна виділити сюжетні і безсюжетні ігри, ігри-забави. До другої групи (спортивних ігор) відносяться: городки, бадмінтон, баскетбол, настільний теніс, футбол, хокей та ін. Найбільше застосування мають сюжетні рухливі ігри, ігри без сюжету і гри-забави.

Сюжетні ігри будуються на основі життєвого досвіду дорослих і дітей. Знання про явища природи, спосіб життя, звички тварин і птахів, характерні моменти виконання трудових дій людьми різних професій служать основою для розгортання сюжету і встановлення правил гри.

Безсюжетні ігри дуже близькі до сюжетних, в них немає лише образів, які наслідують, усі інші компоненти ті ж: наявність правил, відповідальних ролей, взаємозв'язані ігрові дії усіх учасників. Безсюжетні ігри в порівнянні з сюжетними вимагають більшої самостійності, швидкості, спритності рухів, орієнтування в просторі, носять характер змагання.

Ігри-забави (чи атракціони) часто проводяться на вечорах, святах – це веселе видовище, розвага для усіх присутніх, що доставляє радість, викликає заразливий сміх. Але в той же час гри-забави вимагають від учасників спритності, вправності, винахідливості і фантазії.

До шоу-ігор відносяться конкурси і вікторини, які у свою чергу також діляться на різні категорії.

Конкурс – відносно інтелектуальна гра, побудована на питаннях і відповідях. У ігровому контексті конкурси діляться за віковим принципом на три категорії: для людей середнього і старшого віку, молодіжної аудиторії і школярів. Відповідно до позначених категорій вибираються теми, визначається міра інтелектуального навантаження.

Вікторина – інтелектуальна гра, де на питання можуть відповідати декілька чоловік (команд). Питання вікторин містять пізнавальну інформацію, що свідчить про наявність у учасників певної ерудиції. Вікторини розрізняються за складом учасників (сімейні, для індивідуалів, групові), тематиці (музичні, літературні та ін.).

9.3. Психолого-педагогічні можливості гри

Гра має величезний творчий потенціал, який необхідно використати в цілях туристської анімаційної діяльності. Вона є психологічним експериментом, який ставить сам на собі кожен учасник. Його результати не завжди передбачувані, більше того – частіше усього несподівані. Багато чинників створюють навколо психологічних ігор ауру привабливості і в той же час мають на увазі труднощі організаційного характеру: передусім треба визначити психологічні особливості особи гравця (туриста), а для цього потрібний професіонал, висококваліфікований ведучий – аніматор, що розбирається в основах психології.

Психологічна гра – це цілісна, закінчена, абсолютно самостійна дія, досить тривала за часом, яка має внутрішню систему цілей і правил. Ця гра дозволяє учасникам отримати цінний досвід для їх реального життя. Психологічна гра принципово відрізняється від інших видів гри тим, що для своїх учасників вона виступає як діяльність, захоплює людину цілком, тобто це єдність думок, почуттів і рухів, це гармонійне життя в образі, ролі, ситуації, світі.

Гра, як психологічний метод, може бути використана для того, щоб навчити туристів:

- жити в ігровому просторі, повністю занурюватися в ігровий світ і ігрові стосунки;
- бути вільними в ігровому просторі, усвідомлювати свої особливості і вибудовувати стосунки з колективом;
- осмислювати ігровий досвід, використати гру як інструмент самопізнання і життєвих експериментів.

Завданням анімаційної діяльності в процесі гри, на відпочинку, являється створення умов для формування у усіх учасників суб'єктивної позиції по відношенню до інших людей і до свого життя.

Види психологічних ігор

1. «Ігрові оболонки» (Ключі від форту Байярд) – найпоширеніший і простіший вид ігри. В даному випадку гра використовується як деяке обрамлення загальний фон психологічної, педагогічної, виховної, художньої або такої, що театралізується роботи, яка за своєю суттю може бути не ігровою,

а усього лише тренінгової.

2. «Гра-виживання» (Останній герой) – це складніший вид гри як для туристів-учасників, так і для провідного менеджера-аніматора. Для нього складність може представляти управління ігровим процесом, для учасників небезпека пов'язана з необхідністю включатися в стосунки, вибудовувати їх, звертатися до свого власного «Я» з непростими питаннями. Ця гра дозволяє створити умови для спільного і одночасно індивідуального придуманого простору, побудови в його рамках міжособових стосунків, створення і осмислення цінностей особистого існування в цій ситуації.

3. «Гра-драма» (Орел-рішка) – вид ігрової діяльності, який можна успішно застосовувати в готелях, на туристських базах, в автокемпінгах. За змістом сюжету і дослідженнями антуражу будь-якої «гри-драми» стоїть необхідність самовизначення кожного учасника в конкретній ігровій ситуації і здійснення особистого вибору. Важливо уміти робити вибір, розуміти наслідки, влаштувати своє життя в контексті зробленого вибору: ставити мету, організовувати діяльність, встановлювати стосунки з іншими людьми. «Гра-драма» орієнтована на рішення психологічних завдань, її квінтесенція – ситуація здійснення вибору.

4. «Ділові ігри» – це ігри, спрямовані на освоєння, осмислення інструментальних завдань, пов'язаних з побудовою реальної професійної діяльності, досягненням конкретних цілей, структуризацією системи ділових стосунків учасників.

«Ділові ігри» з дітьми можуть носити нескладний сюжетний характер або мати вигляд організаційного семінару. Їх можна розділити на три види. У іграх першого виду діти вирішують суто інструментальні завдання – планують своє найближче і віддалене майбутнє, але дія в цілому має ігрову структуру і логіку. Другий вид – «організаційні ігри», складніші, оскільки в них немає сюжетних ліній і заданого ззовні емоційного фону стосунків.

5. «Психологічні акції» – це ігрове середовище, яке на певний час створюється в просторі колективу. Вона не заважає розгортатися іншим видам діяльності дітей і дорослих, але має деякий власний зміст, правила, намічений результат. Основна мета таких «акцій» – розширення життєвого простору учасників за рахунок внесення в їх життя нових додаткових сенсів, чуттєвих фарб, культурних значень. Життя багатіше, ніж ви його сприймаєте – така ідея цього дійства.

Створення великої психологічної гри – абсолютно особливий творчий процес, який важко привести до певного алгоритму і описати технологію. Створення гри розпочинається з:

1. Усвідомлення проблеми і витікаючих з неї психологічних завдань.

Мета і завдання роботи, усвідомлені в процесі аналізу деякої реальної проблеми, визначають усю стратегію створення гри.

2. Наступний крок в створенні гри – визначення її виду. Окрім завдань, необхідно враховувати особливості групи, досвід участі дітей в психологічних процедурах, міра довіри один до одного і ведучого.

3. Найбільше відповідальний етап – створення (знаходження)

відповідного сюжету і конструювання сценарію.

Чарівний сюжет має чудову властивість, він дозволяє конструювати сценарій під власну логіку. Це відкриває широкі можливості для управління ситуацією, підстроюванням сюжету під завдання. Скажімо, в потрібний момент з'являється «добра фея» з підказкою або у героїв виникають неможливі в реальності якості, за допомогою яких вони можуть впоратися із складною ситуацією, і це анітрохи не заважає грі.

Метафоричні сюжети занурюють учасників гри у світи, подібні до реального світу.

Запитання та завдання:

Розкрийте роль і значення гри у освітньо-виховному процесі.

Які ознаки педагогічної гри?

По яких напрямках відбувається реалізація ігрових ситуацій?

Як розподіляються ігри за змістом, формою, часом проведення?

Що таке конкурс, вікторина?

У чому полягають психолого-педагогічні можливості гри?

Які види психологічних ігор Ви знаєте?

Поясніть особливості створення психологічної гри.

Лекція 10. Музична анімація

10.1. Історичне коріння української музичної анімації.

10.2. Особливості музичної анімації.

10.3. Форми музичної анімації. Прийоми активізації публіки.

10.1. Історичне коріння української музичної анімації

Українська народна музика. Огляд історії української музики починаємо з народної пісні як однієї з ділянок музичного мистецтва, що беруть початок у найдавніших часах розвою даного народу. Народною музикою вважаємо весь скарб вокальних та інструментальних мелодій, що від найдавніших часів існування даного народу шляхом усної передачі переходить з попереднього до наступних поколінь. Народну музику вважаємо загалом витвором збірним, колективним, – у протиставленні до музики ненародної як індивідуального витвору. Однак в самому зародку й музика народна є індивідуальним витвором, який, перейшовши в масу й закріпившись у ній, став її власністю. Та є ще й такий рід народної музики, що не переходить в масу, а залишається й надалі власністю одиниць чи невеличкого гуртка. Це – пісні, професійних народних співців, наприклад, у нас – кобзарів, бандуристів, лірників. Та все-таки з поняттям народної музики зв'язана анонімність первісного автора тої чи іншої народної пісні або мелодії.

Українська народна творчість є тою вихідною точкою, з якої починається історія культури українського народу, а отже, й історія української музики. Хоч народна музика не знає таких прірв у традиції, як церковна чи світська, музика, та все ж розвитку її не можна схопити хронологічно, тим більш, що до XVII в.

не збереглося ніяких записів мелодій. Тільки пізніші праці на полі нашої етнографії почали збирати багатий матеріал, почали його порядкувати та досліджувати.

До найдавніших треба зачислити мелодії обрядових пісень, що коріняться ще в добі передхристиянській. Це пісні, зв'язані або з роковими святами чи господарськими подіями (колядки, щедрівки, гаївки, веснянки, купальні й обжинкові пісні), або пісні, зв'язані з важливими подіями в житті людини (пісні весільні, хрестильні, похоронні голосіння). На архаїчність тих пісень указують малий розсяг тонів враз із упертим повторюванням того самого мотиву, відтак суворий діатонізм, а властиво брак півтонових інтервалів («ангемітонічність»), речитативний характер ритміки, дещо пізніше характеристичні ознаки старогрецьких, властиво староцерковних ладів (із перших часів християнства), що немов умисно ухиляються від почуття усталеної тональності.

Золотою добою в розвої української народної пісні можна вважати XVI – XVIII вв. В піснях цього періоду витворюються й закріплюються ті характерні прикмети української народної пісні, які відрізняють її від пісень інших народів. З'являється нова форма козацьких дум, лірично-епічних творів імпровізовано-речитативного характеру, що змальовують боротьбу козаків із турками й татарами, а пізніше війни з часів Хмельниччини. Спорідненими з думами є історичні пісні. Давній діатонізм закрашується хроматикою, постають надмірні інтервали збільшеної секунди і кварта. З появою дум зв'язана поява народних співців: кобзарів, бандуристів, лірників (переважно сліпців), що організуються навіть у співацькі братства або цехи зі своїми традиціями. На панських, навіть на царському дворах бандуристи були улюбленими співцями.

Збиранню та дослідженню українських народних пісень багато уваги та праці присвятив Микола Лисенко. У своїх роботах він обстоює думку, що українська народна пісня найбільш споріднена із сербською. Багато заслуг належить у цій ділянці й нашим передовим етнографам Ф. Колесі та К. Квітці. З чужинців займалися українською народною піснею угорський композитор і вчений Бела Барток, та фінський композитор і дослідник народної пісні Ільмарі Крон. Цікаву й доволі відмінну характеристику нашої пісні подав чеський історик музики д-р Зденек Неєдли. Подивляючись її різноманітність, він підкреслює її одноцілість, що відповідає цілісності звичаїв. Підкреслює її більш чистий, ніж у західних слов'ян, народний характер, мотивуючи це меншим впливом на неї школи, книжки чи взагалі вищої культури. В порівнянні з російською вважає українську народну пісню більш слов'янською.

Церковна музика. Доба одноголосся. Джерелом, що вливало нову життєтворчу струю в культурне життя України, було введення християнства Володимиром Великим. Дух і ідея християнства дали зміст і розвою силу тим культурно-освітнім і мистецьким цінностям, що зароджувалися і кристалізувалися в нових формах релігійного життя. Це торкається також і розвою музики, головно церковної. З приходом християнства з'являються співаки, богослужбні книги і спів. Знання церковного співу поширювало духовенство й окремі «демественники» – учителі співу, що вводили так званий де-мественний спів – напівцерковний, напівсвітський «на слух». Про грецьких

співаків в Україні нерідко зустрічаємо згадки в літописах. Найдокладніша звітка належить до часів Ярослава Мудрого (кінець 1053 р.) : «Придоша богоподвизаєми трієпевци греческіи с роди своїми, от них же начат бити в руской земли ангелоподобное пеніє, ізрядное осмогласіє, наіпаче и трисоставное сладкогласованіє, и самое красное демественное – ітѣніє, в похвалу і славу Богу».

Розвиток церковного співу у XVII в. Розвиток церковного співу в Україні почав впливати й на менш освічену Московію. Переяславська угода 1654 р. відкриває тому впливові вільну дорогу. Московський цар Алексеї та патріарх Никон стають покровителями нового «лінійного» співу (нотація «київським знаменем»), що за Петра I стає в Московії панівним. В монастирях поширюється новий богослужбний спів. Патріарх Никон вводить в новозаснованому Новоєрусалимському монастирі богослуження з київським співом. Царський боярин Федір Ртищев засновує біля Москви монастир, до якого стягає ченців із Печерської лаври та інших українських монастирів. Він також посилає московську молодь на науку до Києва. З його ж ініціативи священник Іван Курбатов із Путивля закупає в Києві церковні книги і привозить із собою співаків, між ними архідіякона Печерського монастиря Михайла та «передового співця, творця строчного співу» Федора Тернопільського. Навіть до жіночих московських монастирів прибувають киянки. Такі ж факти, як пошукування за Йосифом За-гвойським із Києво-Печерської лаври в усіх київських монастирях та в Чигирині московським князем Федором Волконським, якому Богдан Хмельницький заявив, що виїзд За-гвойського в Московщину залежатиме виключно від його волі, або відмова митрополита Сильвестра Косіва відпустити в Москву співака Ваську Пікулинського, – ці факти вказують на те, яким великим було запотребування українців-співаків у Москві, хоч і не завжди ті московські бажання були виконувані.

Світська музика до кінця XVIII ве В українській церковній музиці Бортнянський творить окрему епоху, яка з ним властиво і кінчається. Та імена Бортнянського і Березовського зв'язані вже почасти й із світською музикою, яка ступнево переймає гегемонію, що до того часу належала церковній музиці. Заходить питання, якими шляхами йшов дотогочасний розвиток світської музики?

Писемних музичних пам'яток із давньої минувшини не маємо. Однак арабські джерела з IX в., як і літописні звістки з княжої доби, малюнки на одному з болгарських рукописів, фрески Софійського собору в Києві XI в., а також славна поема «Слово о полку Ігоревім» вказують на існування вже в тих давніх часах української інструментальної музики, військових оркестрів, інструментів, як прості труби, сопілі, бубни, дуди, свиріль, гуслі, 8-струнні слов'янські лютні, дво-ліктеві дудки і т. п. Знаємо про легендарну постать, поета-співця Бояна, а пізніше – з Галицько-Волинського літопису – про співця Митусу за короля Данила. Далі довідуємося про існування верстви професійних музик – скоморохів (мандрівних музик, співаків, танцюристів та авторів здебільшого жартівливих та сатиричних пісень у народному дусі), які існували

довший час. У XVI і XVII в. маємо звістки про співаків та музик із так званюс поборових реєстрів. Годиться ще згадати, що в XVI в. зустрічаємося часто в польських, а можливо, й німецьких табулятурах на лютню з українськими танковими мелодіями. З другої половини XVII в. бачимо в Україні вже цілі організації – «музикантські цехи» (статут київського музикантського цеху з 1677 р.). Про «скрипичний цех», що існував під кінець XVII і початку XVIII в., не можемо сказати, чи був це цех скрипаків-виконавців чи ремісників, що виробляли скрипки, однак і така організація була б саме доказом поширення інструментальної музики.

Цікавим явищем були «кріпацькі капели» (інструментальні й вокальні) в другій половині XVIII і першій – XIX в., що існували по панських маєтках та чимало причинилися до розквіту музичного мистецтва. Між іншим, один із найбільших польських магнатів на Поділлі з кінця XVIII в. – Потоцький мав не тільки свою капелу, а й музичну школу. В Лівобережній Україні славною зі своєю любов'ю до музики була родина Розумовських. Про Олексія Розумовського (1709-1771), що за цариці Єлисавети потрапив на царський двір у Петербурзі, знаємо, що він мав великий вплив на тодішній стан музики на царським дворі. Гетьман Кирило Розумовський мав у Батурині свою капелу, а його син Андрій (1752-1836), посол у Відні, був великим меценатом і прихильником музики та приятелював із Бетховеном.

Під час панування в Україні московських царів московський уряд використовує музичні здібності українців для своїх потреб та закладає, між іншим, музичні школи, про що. свідчить, наприклад, розпорядок «правителя Малоросії» А. Рум'янцева з 27 грудня 1737 р. у справі заснування співацько-музичної школи в Глухові. З біографії М. Березовського знаємо, що фаворит цариці Катерини II князь Потьомкін мав намір заснувати музичну академію в Кременчуці, в якій Березовський мав стати директором. Із смертю Потьомкіна цей план розвіявся, й це було одною з причин трагічної смерті Березовського.

Початок національного напрямку в музиці. Як, з одного боку, українська культура взагалі, а музична зокрема, мала величезний вплив на Московію, так, з іншого боку, політична залежність України від Москви залишала чимраз більше від'ємних слідів на українській культурі, в яку почали вдиратися московські впливи у вигляді казармених пісень, «душещипательних» романсів і т. п.. Змосковщена українська інтелігентська верства віддаляється від своєї рідної культури й рідної пісні, що знайшла ще захист у самім народі, на селі. Та з початком XIX в. і трохи пізніше з'являється нове відродження української музичної культури в національному дусі в новочасному розумінні цього слова.

Предтечами того відродження треба вважати Семена Артемовського (1813-1873) – автора співоігор «Українське весілля», «Ніч під Івана Купала», а передусім донині життєздатної опери «Запорожець за Дунаєм», та Петра Ніщинського (1832- 1896) – автора «Вечорниць» (поза тим треба згадати його ж думи «Про Байду» і «Про козака Софрона»). Щоправда, вони ще не мають ні ясно означених тенденцій щодо створення національної музики, ані того професійного підходу до діла, як у Лисенка. Проте їхня діяльність вийшла з глибокого національного почуття, з ядра української музичної сфери – народної

пісні. Особливо ж треба підкреслити це в Артемовського, хоч його життєвий шлях ішов далеко від рідного ґрунту, так само як і в Бортнянського. Те, що у великому стилі дав Бортнянський у церковній вокальній музиці: поєднання італійського стилю з духом української культури і традиції, те застосовував Артемовський у ділянці світської інструментально-вокальної музики, поєднуючи італійський оперовий стиль з елементами української народної творчості. До цієї групи треба ще зачислити Миколу Аркаса (1852-1909) – автора опери «Катерина». Солоспіви на слова Шевченка писав також Петро Сокольський – автор опер на українські сюжети, як «Облога Дубна», «Мазепа», «Травнева ніч», які з'явилися й виконувалися по-російськи.

Переломне значення для розвитку української національної музичної культури має поява Миколи Лисенка, постать якого має для цієї культури епохальне значення. Лисенко народився в с. Гриньки на Полтавщині в 1842 р., помер у 1912 р. у Києві. Музичні студії відбував у Липській консерваторії у Райненка (фортеп'яно) та Ріхтера (композиція), опісля ще в Римського-Корсакова в Петербурзі. Його праця починається із записів і обробіток народних пісень, а кінчається витворенням великих вокально-інструментальних форм: кантати та опери. Найбільш характеристичним і важливим для його творчості є його ставлення до Шевченкової музи. Те, що Шевченко дав українському народові в слові, Лисенко намагався перетопити в музику.

10.2. Особливості музичної анімації

Музика (з грец. – мистецтво муз) – вид мистецтва, що відображає дійсність у звукових художніх образах.

Музичне мистецтво одне з найдавніших в історії людства. Воно формується за рахунок поєднання двох складових мелодії і ритму, які в свою чергу базуються на звуковій палітрі оточуючого світу

Отже, музика – це мистецтво, що базується на звуках. Вона безпосередньо передає звуковий бік дійсності, а інші її прояви – опосередковано, асоціюючи звукові враження з зоровими, смаковими тощо.

Музика передає великий спектр емоцій, настроїв, почуттів, образів радості, захоплення, екстазу тощо. Важливими особливостями музики є:

1. Образність.
2. Емоційна виразність.
3. Глибина сприйняття.
4. На сприйняття музики людиною впливають акустика залу, температура повітря у приміщенні, якість звуку тощо.
5. Звукотехнічні засоби дозволяють досягти високоякісного звучання музики при значній потужності відтворення.
6. Процес сприйняття не є однаковим для усіх слухачів.
7. У залежності від теми заходу, його форми обираються певні засоби управління сприйняттям.

Образність. Якщо розуміти мову музики, то з її допомогою можна спілкуватись не лише в площині емоцій, а й в площині намальованих нею

образів і предметів. Для аніматора-режисера театралізованих програм значущою є:

Емоційна виразність музики. За її допомогою він може досягати високого емоційного накалу вистави, а може знизити його до мінімуму. Зрозуміло, що аніматор, який сподівається на успіх музичного заходу у аудиторії, повинен розумітися на особливостях сприйняття музики.

Глибина сприйняття – гармонійна структура твору. Варто їй ускладнитися, відійти від звичного стереотипу, і увага слухача слабшає, він не в змозі слідкувати за її розвитком. Проте незалежно від форми анімаційного заходу треба враховувати фактори, що впливають на сприйняття музики людиною: акустику залу, температуру повітря у приміщенні, якість звуку тощо. Слухаючи академічну музику, ми концентруємося на самій музиці. Будь-який сторонній шум порушить гармонію цього процесу.

Анімаційно-розважальні комплекси туристично-рекреаційних закладів мають звукотехнічні засоби, що дозволяють досягти високоякісного звучання музики при значній потужності відтворення (у цих умовах поняття «фізичний вплив» робиться майже матеріальним). Виникає незвичне відчуття «пружності повітря», звукової щільності.

Саме такий психофізіологічний вплив активно використовується аніматорами для активізації моторно-рухового апарату та варіювання емоційним станом. Короточасні зміни позитивних емоцій підвищують ефективність рекреаційного процесу.

Процес сприйняття не є однакоим для усіх слухачів і в будь-яких умовах. Науковці визначають чотири типи сприйняття:

- насолода фізичною красою звучання;
- реакція на емоційний ряд музичного твору;
- створення паралельного ряду зорових уявлень;
- слідування за формою, ритмом, аранжуванням, інтонацією.

Знаючи, що існують різні типи сприйняття музики, можна керувати процесом прослуховування в залежності від загальної мети заходу або переключачи режими сприйняття у процесі програми.

Плануючи програму музичного заходу, необхідно врахувати її орієнтацію на конкретні музичні запити аудиторії. Це може бути інтерес до певного жанру музики, конкретних творів, самостійної участі у музичному творчому процесі.

Крім того, музична анімація, як і всі інші види анімації, передбачає диференційований підхід аніматорів до організації та проведення музичних заходів. У залежності від теми заходу, його форми обираються певні засоби управління сприйняттям. При цьому треба враховувати дані про потенційну аудиторію вік, освіту, соціальне становище, географічні національні особливості формувати професійний склад анімаційної команди за принципом вузької спеціалізації. Наприклад, ді-джеї, співаки, музиканти, музичні аніматори-ігровики повинні пройти тестування на професійну придатність ще до початку туристичного сезону. Претенденти на посаду музичного аніматора повинні продемонструвати свої природні здібності до музики (слух, відчуття

ритму, вокальні дані) і набуті вміння і навички (рівень музичних знань, володіння інструментом, володіння методикою організації музичних заходів). Так як і більшість представників публічних, творчих професій аніматор повинен бути психологом, знати особливості впливу музики на психіку людини, володіти здатністю відчувати аудиторію, її настрої і потреби.

10.3. Форми музичної анімації. Прийоми активізації публіки

Музична анімація має свої форми. Становлення музичних форм анімації відбувалося протягом тисячоліть. Однією з перших був концерт. Спочатку люди демонстрували своє вміння грати на барабанах, потім до них додалися духові інструменти, зроблені з дерева (дудки, сопілки, флейти) Наступним етапом становлення концертного інструментарію була поява струнних інструментів (ліри, кіфари, арфи).

Паралельно розвивалось мистецтво співу. Спочатку це був набір гортанних звуків, що народжувались емоціями людини. Потім це були духовні співи «а капела», тобто співи без супроводу інструмента. І, нарешті, інструментальна музика і спів об'єдналися Люди почали співати під супровід музичних інструментів, а деякі при цьому ще й танцювали.

У Стародавній Греції зародилася традиція об'єднувати ці три види мистецтв музику, спів і танець В результаті з явилась триєдина хорея, без якої не могло обійтися жодне свято.

Саме в Греції зародилася більшість форм використання триєдиної хореї у дозвілєвій діяльності, хоча автентична музика і спів зароджувались переважно у сфері повсякденної праці хлібороба, скотаря, ремісника. Під музику працювали раби (підвищувалась продуктивність праці), гребли гребці на галерах (досягались злагодженість рухів), місили глину чи тісто жінки, вичавлювали сік з винограду винороби (останній процес призвів до появи всесвітньо відомого танцю «сиртакі»). В армії під звуки рогу, а інколи і флейти воїни тримали стрій, йдучи в атаку. Та все ж таки саме у сфері дозвілля триєдина хорея досягла свого апогею. Вважалось, що на творчість музикантів, співаків і танцюристів надихав покровитель мистецтв і муз Аполлон Мусагет Світозарного бога зображували з лірою в руках. Саме завдячуючи міфам про Аполлона, ми дізнаємося про іншу форму музичної анімації – конкурси. Міфи розповідають, що бог нерідко змагався у грі на музичних інструментах навіть зі смертними Але горе тому, хто не оцінить його переваги. Досить згадати про вуха віслюка, що виростили на голові царя Мідаса, який наслідився віддати перемогу в музичному конкурсі іншому.

На сучасну музичну анімацію найбільше вплинула світська, народна, розважальна музика Навіть великі композитори нового часу писали розважальну і танцювальну музику Так, В А Моцарт розважався створенням фривольних пісеньок на вірші вуличних поетів, а Й С Бах писав менуети - танцювальні мелодії для балів.

Основними формами сучасної музичної анімації є:

- музичний фестиваль;

- фестиваль авторської пісні;
- фестиваль самодіяльної творчості;
- концерт;
- концерти народної музики;
- музичні конкурси;
- салон;
- клубні заходи.

Музичний фестиваль – це комплексна анімаційна програма, основним засобом виразності якої є музика.

Однією з важливих функцій фестивалю є залучення до регіону або країни туристів. Ті ж «Таврійські Ігри» збирали шанувальників популярної музики не лише з України, а й з Росії і Білорусі. Інтернаціональний склад має аудиторія фестивалів «Слов'янський базар», що у білоруському Вітебську, та фестиваль «Нова хвиля» у латвійському місті Юрмала.

Музичні фестивалі розподіляються за віковим цензом (дитячі, молодіжні, фестивалі майстрів (відомих виконавців), за жанром музики (симфонічна, камерна, джазова, народна, авторська), за рівнем професійності виконавців (аматорські або професійні).

Фестивалі авторської пісні сміливо можна назвати пісенно-туристичними акціями. Починаючи з 1960-х рр., з так званого «періоду відлиги» в СРСР, переважно представники технічної інтелігенції почали писати «вільні», ідеологічно не заангажовані вірші і класти їх на просту мелодію Ці вільнодумні пісні відразу ставали популярними серед народу, а оскільки страх вільно висловлювати свої думки залишився, виконувались вони в лісі на галявині біля наметів. Активні форми туризму створювали своєрідне романтичне підґрунття для народження туристичних пісень, а лісові галявини з вечірнім вогнищем біля наметів ставали найкращими сценічними майданчиками для їх виконавців.

Практика анімаційної діяльності передбачає організацію концертів авторської пісні і в межах туристично-рекреаційних закладів. Вони можуть бути самодостатніми, а можуть входити до складу фестивалів самодіяльної творчості, де туристи демонструють свої здібності у різних видах творчої діяльності образотворчій, танцювальній, музичній, театральній, вербальній.

Фестиваль самодіяльної творчості – це одна з демократичних форм активізації відпочинку туриста. У ньому можуть брати участь не лише ті люди, для яких володіння інструментом – не проблема. Для того, щоб виступити зі сцени такого фестивалю, не обов'язково мати визначні музичні здібності, достатньо бажання. Аніматори можуть виступити як акомпаніатори, співвиконавці пісні. Навіть якщо людина не грає на музичних інструментах, не знає слів пісні, вона може реалізувати своє бажання співати за допомогою караоке.

Натепер караоке як форма музичної анімації дуже розповсюджена у сфері відпочинку. За допомогою цього пристрою можна влаштувати фестиваль караоке для рекреантів, які відпочивають у курортному готелі чи лікуються в санаторії, відпочивають у дитячому оздоровчому таборі чи розважаються в

ресторані.

Ще одна поширена форма туристичної анімації – концерт (від лат сопсегто – змагаються). Сьогодні концерт – це публічне виконання музичних та вокальних творів, а також естрадних, драматичних та хореографічних номерів за певною програмою.

З метою ознайомлення туристів з традиційною культурою регіону анімаційна служба влаштовує концерти народної музики, запрошуючи місцеві фольклорні колективи. Це додає різноманітності всій програмі концертних заходів, розширяє кругозір туристів і, що дуже важливо, підтримує і морально і матеріально некомерційні напрями мистецтва, до яких належить автентична музика.

Чільне місце у практиці анімаційної діяльності займають музичні конкурси. Вони розподіляються на два види.

- професійні і напівпрофесійні конкурси музикантів і співаків;
- музично-ігрові конкурси в межах туристично-рекреаційного закладу.

Професійні музичні конкурси можуть бути однією зі складових фестивальних програм, а можуть виступати як самодостатні заходи, що приваблюють туристів.

У випадку, коли передбачається «змішана» аудиторія, яку складають люди різного віку, доцільно використовувати принцип комплексної побудови програми.

Скажімо, у закладі сімейного відпочинку можна створити 2-3 команди, до яких входили б діти, молодь, люди середнього і старшого віку. Відповідними до складу команд повинні бути й ігрові завдання, наприклад:

- конкурс на виконання пісень з мультфільмів;
- конкурс «Знімається кліп», де команди обігрують відомі пісні у відповідному стилі;
- конкурс на знання пісень з репертуару відомого виконавця;
- конкурсна гра «Оркестр», за умовами якої учасники, використовуючи заздалегідь підготовлений реквізит, створюють оркестр з певного жанру музики;
- конкурс вболівальників, в якому ті по черзі співають пісні на задану тему.

Наведений приклад компонування завдань є лише одним з варіантів сценарного плану конкурсно-ігрової програми музичного спрямування.

Ще однією формою музичної анімації є салонні музичні заходи, що відбуваються в музичних салонах і вітальнях.

Салон – це затишне приміщення, облаштоване для елітного відпочинку. Він повинен бути обладнаний музичними інструментами – гітарою, роялем або фортепіано. Інтер'єр салону розробляється спеціально, з урахуванням особливостей рекреаційної культури (пастельні кольори, м'які меблі, зелений куточок, акваріум тощо). При потребі в салоні встановлюються відеопроєкційна або звуковідтворювальна апаратура.

Салон відвідують, як правило, регулярно одні і ті ж люди, що створюють ситуативну спільність. Це шанувальники музичного мистецтва, яким до снаги

самостійно, без втручання аніматорів, організовувати своє дозвілля, використовуючи матеріальну базу салону. Аніматори лише допомагають ініціаторам у тих випадках, коли рекреанти потребують такої допомоги.

Під час проведення аматорського концерту не повинно бути виконавців і споглядальників Зрозуміло, що рівень самодіяльних виконавців нижчий за рівень професіоналів, що може призвести до зниження глядацького інтересу до концерту. Щоб цього не сталось, аніматор повинен застосувати прийоми активізації публіки.

В умовах концерту вони можуть бути такі:

- запрошення публіки до спільного виконання пісні чи її приспіву;
- створення ефекту залу, що рухається, коли публіка робить синхронні рухи, імітуючи вітер, хвилі, світлову ілюмінацію (якщо дозволяють правила пожежобезпеки) ;
- проведення музично-пісенних ігор з публікою у паузах між виступами артистів (змагання між двома частинами аудиторії на вправність виконання тематичних пісень, наприклад, які починаються на «Ой», або мають у текстах імена, або присвячені темі кохання) ;
- проведення не-музичних активізацій (ігри з надувними кульками, паперовими літаками тощо) Бажано, щоб по закінченні концерту його активні учасники, крім аплодисментів, отримали б і пам'ятні призи.

Запитання та завдання:

Що таке музика? Які її найважливіші особливості?

Які форми музичної анімації Ви знаєте?

Що таке фестиваль? Які його види?

Як проводиться концерт?

Салонні музичні конкурси.

Перерахуйте прийоми активізації публіки під час проведення концерту.

Лекція 11. Танцювальна анімація

11.1. Специфіка танцювальної анімації.

11.2. Сучасні форми танцювальної анімації.

11.1. Специфіка танцювальної анімації

Якщо музика відображає дійсність у звукових, художніх образах, то танець – у ритмічних рухах Танець – це складний та багатогранний феномен людської культури, який можна зрозуміти лише в єдності біологічного, психологічного, соціокультурного, соціально-психологічного та філософського аспектів. Танець мав декілька етапів становлення:

- етап первісного танцю, коли за допомогою ритмічних рухів люди «спілкувалися» з духами природи, пізніше – богами;
- етап формування багатожанрової танцювальної культури. Він відповідає часам стародавніх Греції і Риму;
- етап становлення вулично-площового танцю Середньовіччя. Він

співпадає з початком етапу розшарування танцю за класовою приналежністю;

- етап формування світського, куртуазного танцю епохи Ренесансу;
- етап становлення бального елітного танцю нового часу (XVIII-XIX ст.);
- етап професіоналізації танцювального мистецтва, коли танець стає художньо-творчим товаром (кінець XIX – початок XX ст.);
- етап посилення впливу науково-технічного прогресу на формування.

З культом Діоніса пов'язано походження усіх трьох видів грецького театру трагедії, комедії і сатирикової драми. У всіх жанрах присутність на сцені хору, що сполучав співи з танцем, було обов'язковою умовою. Досить часто вистава супроводжувалась красномовними жестами, що посилювали враження від дії чи допомагали розставити в ній акценти. Були і сольні танцювальні парти, близькі до міму.

Самі ж міми показували своє «побутове» мистецтво не лише в комедіях і трагедіях, а й на банкетах (сїмпосіонах). Традиція танців під час їжі пережила віки і досі використовується в анімаційній діяльності ресторанів, вар'єте, кабаре, кафе-театрів.

У Середні віки танцювальна культура розвивалась завдячуючи народному мистецтву і мистецтву мандруючих акторів жонглерів, менестрелів, скоморохів. Вони створили суто розважальну народну танцювальну традицію. Танці під час ярмаркових вистав, карнавалів, побутових і календарних свят, танці на канаті чи з дресированими тваринами – ось складові цієї культури.

В епоху Ренесансу підвищується значення танцю як мистецтва. З'являються трактати і практичні поради з хореографії, збірки танцювальної музики, до яких входять популярні танці того часу: бас-данс, бранль, павана, гальярда, лендлер. Останній танець став передвісником вальсу.

У Новий час танець стає предметом торгу. Формуються танцювальні групи, що танцюють у трактирах, ресторанах, мюзик-холлах, кабаре і вар'єте. Стає популярним циганське мистецтво танцю. В елітних військових училищах обов'язковою складовою навчальної програми, поряд з тактикою, стратегією бою, навичками володіння шпагою, стають уроки танцю. На балах, що проходять по всій Європі, представники політичної, економічної, військової еліти демонструють вміння танцювати пишні менуети, пізніше – запальні мазурки, та не дуже пристойні на той час вальси. Щоправда, в багатьох європейських країнах влада намагалася обмежити вплив вальсу на танцювальну культуру народів. У павлівській Росії вальс взагалі був заборонений. Але всі ці намагання були марними. Парні танці дедалі міцніше «ставали на ноги».

Серед танців, які побутують в Україні і досі, можна відзначити хороводи, метелиці, гопакі, козачки, коломийки, гуцулки, кадрилі, польки і ряд сюжетних танців – «Коваль», «Гречка», «Льон», «Лісоруби», «Опришки», «Аркан».

Зібраний хореографічний і музичний матеріал дає змогу визначити три основні жанри української народної танцювальної культури: хороводи, сюжетні та побутові танці.

Туристичним аніматорам треба знати, що український народний танець широко популярний не лише в Україні, але й далеко за її межами. На прикладі ансамблю народного танцю ім. П. Вірського, який успішно представляє нашу

танцювальну культуру за кордоном, можна переконатися в невичерпному інтересі до українського танцю світової громадськості. Це пояснюється багатством тем і сюжетів, щирістю, життєрадісним запалом, гумором і тонким ліризмом українських танців.

У танцювальних образах розкривається національний характер народу, відображається його побут, праця, оточуюча природа. Саме наявність яскравих побутових рис і особливостей, поєднаних з віртуозною технікою виконання, надає українському танцю унікального колориту.

Своєрідною візиткою української танцювальної культури став гопак. Назва цього танцю пішла від вигуку «гоп», що супроводжував його кульмінаційні моменти. Спочатку гопак був суто імпровізаційним танцем, хоча основні його рухи були відомі всім. У народі танцювали так, щоб не заважати один одному імпровізувати.

Гопак – масовий танець, що в давнину виконувався лише чоловіками, які змагалися в силі, спритності, мужності. Танець будувався за принципом, «хто кого перетанцює» (суто анімаційний принцип).

Поряд з метелицею, ще одним запальним чоловічим танцем, гопак був одним з улюблених танців запорозьких козаків.

Нині важко уявити собі танцювальну анімацію в туризмі без яскравих народних танців.

11.2. Сучасні форми танцювальної анімації

Сучасні форми танцювальної анімації сформувалися під впливом традиційної культури народів світу.

До основних форм сучасної танцювальної анімації належать такі:

- бал (стилізований під естетику XVIII-XIX ст. танцювальний вечір) ;
- танці «під живу музику» (танцювальна програма у супроводі акомпаніатора або ансамблю музикантів) ;
- дискотека (танцювальний захід, формою музичного супроводу в якому є фонограма).

Найвишуканішою танцювальною формою сьогодення є бал. Пишні танцювальні заходи при дворах почали влаштовувати європейські королі ще наприкінці XVII ст. Законодавцем світської танцювальної моди став французький Король-сонце Людовик XIV. За його правління бали проходили як у королівських палацах, так і на спеціально збудованих садових майданчиках. Бали у цей період не мали сталого статусу і були більше схожі на маскаради. Придворні танцювали інколи фривольні танці, ховаючи своє обличчя під маскою. Так з'явився різновид балу – бал-маскарад.

З появою у кінці XVIII ст. вальсу бали отримали поштовх до свого другого народження. Тепер балом «правив» вальс. У XIX ст. бал став найпопулярнішою формою світського дозвілля, що розповсюдилась по всій Європі. Добре описано атмосферу балу в романі Л. М. Толстого «Війна і мир».

Вийшовши з народної традиції парного танцю, вальс став найпопулярнішим танцем світу завдячуючи своїй демократичності (вільний

вибір партнера), інтимності (танцюючи порушували «інтимний простір» один одного), різноманітності видів вальс може бути повільним і прискореним, європейським (вальс-фантазія, вальс-мазурка) і американським (вальс-бостон). Навіть кількість виконавців цього танцю варіюється від двох до трьох осіб.

У другій половині XIX ст. столицею вальсу став Відень. Там почали працювати найвідоміші композитори – творці вальсу – Й. Штраус і Р. Лайнер. Й. Штраус створив неповторні мелодії вальсу, що дозволило його творам, незважаючи на їх легкий характер, увійти до скарбниці світового музичного мистецтва.

Найвідомішою формою танцювального дозвілля є танці під «живу музику», причому необов'язково під оркестр, оскільки відбивання ритму на бамбуковому барабані – це вже музичний супровід для танцю.

Найпопулярнішою ця форма є у людей середнього і старшого віку. Вона передбачає спілкування музикантів з рекреантами під час проведення заходу, замовлення пісень чи мелодій, що подобаються людям.

Програми подібних танцювальних заходів плануються з урахуванням потреб рекреантів, конкретної вікової категорії. Так, люди третього віку залюбки танцюють «під музику» 1950-60-х рр.

Групу музикантів, що забезпечують музичний супровід, можуть складати виконавці фольклорної музики (наприклад, «троїсті музики»), акордеоністи, баяністи, піаністи. Це можуть бути солісти, а можуть – ансамблі виконавців. Науково-технічний прогрес сприяв появі електронних клавішних інструментів, що стали дуже популярними серед музикантів. Вони легко транспортуються, зручні в користуванні, мають багато функцій, що спрощують роботу музиканта і розширюють можливості супроводу танцювальних програм.

Починаючи з кінця 70-х рр. XX ст. найпопулярнішою формою танцювального дозвілля у світі стала дискотека.

У теперішній час дискотеку слід розглядати як танцювальний вечір, музичний супровід якого забезпечує звукове відтворення фонограм (тобто музичних творів, записаних на електронні носії звуку).

Тепер театралізовану дискотеку слід розглядати як танцювальний вечір, у сценарії якого є конфлікт. Хід розвитку подій втілюють ді-джеї в образах героїв конфлікту (наприклад, Моцарт і Сальєрі, панк і «попсовик», батько і син, українець і француз).

Навіть якщо один ді-джеї буде працювати в образі, скажімо, скомороха чи моторного парубка Енея, це вже буде елемент театралізації, оскільки тут у наявності буде конфлікт часів.

Третім видом дискотеки 1970-80-х була танцювальна дискотека. Вона і стала тією основою, на якій сформувалася сучасна дискотека. Різниця між ними лише в тому, що ді-джеї вісімдесятих більше спілкувалися з публікою, давали корисну інформацію про музикантів, про стилістику танцювальної музики. Тепер клубна дискотека майже не передбачає вербального спілкування.

На відміну від клубної, анімаційна дискотека має характер танцювально-розважального вечора з елементами гри.

Ді-джеї, як і всі інші аніматори, повинні володіти культурою мовлення і

технікою спілкування. Їх завдання – за допомогою слова і музики створити на танцювальному майданчику атмосферу радості, свята і духовного єднання. Не треба забувати, що люди, відпочиваючи, відновлюють психофізичні функції організму, а танець укупі з позитивною настановою сприяє цьому. Музика активізує емоційну сферу і моторно-руховий апарат, слово утримує увагу, розважає, дає позитивну інформацію, динамічне світло створює потрібну атмосферу. Усі ці засоби впливу на свідомість і підсвідомість рекреантів роблять дискотеку ефективним засобом досягнення рекреаційного ефекту.

Як приміщення дискотеки, так і танцювальний майданчик просто неба мають свою акустичну характеристику. Є три види акустики залу: жорстка, м'яка та оптимальна.

Жорстка акустика має місце в разі оздоблення приміщення дискотеки матеріалами, що не поглинають звук (скло, кераміка, граніт, мармур тощо). У такому приміщенні звук, спрямований на стіни, відлунням повертається до центру залу, змішується з новими звуками, в результаті створюється «акустична каша», коли людям важко «спіймати» мелодію і ритм.

Оптимальна ж акустика притаманна спеціально побудованим фахівцями приміщенням

Важливим у процесі підготовки дискотеки є питання рівня гучності звуку. Якщо танцювальний вечір відбувається в санаторно-курортному закладі, де лікуються і відпочивають переважно люди середнього і старшого віку, то рівень звуку повинен бути помірним. У молодіжному центрі відпочинку гучномовці можуть бути потужними, але все одно рівень гучності звуку не повинен перевищувати 90 децибел, оскільки це шкідливо для здоров'я.

Танцювальні майданчики і приміщення для дискотек повинні будуватися таким чином, щоб звук від них не досягав спальних корпусів і не заважав тим рекреантам, які віддають перевагу більш спокійним формам відпочинку. У випадку, коли це неможливо зробити з об'єктивних причин (обмежена площа підприємства і стара забудова, де не враховано можливість застосування звукопідсилювальної апаратури), треба організувати простір майданчику таким чином, щоб гучномовці були спрямовані у протилежний від спальних приміщень бік Інколи доцільно відгородити танцювальний майданчик відкритого типу капітальною стіною У разі ж, коли не вдається створити достатню звукоізоляцію, дискотека не повинна працювати пізніше 23 години.

Простіше досягти комфорту, маючи закриті приміщення для дискотек Організація простору дискотеки вимагає врахування деяких умов і виконання певних вимог, що йдуть від потреб рекреантів.

Українські рекреанти люблять не лише танцювати, а й спостерігати за тими, хто танцює. Тому бажано зону посадкових місць розташувати по периметру залу, а ще краще – у вигляді амфітеатру, об'єднавши її з зоною бару Таким чином люди матимуть змогу спілкуватись, спостерігати за танцюючими, тамуючи при цьому спрагу охолоджувальними напоями.

Важливою умовою відпочинку в залі дискотеки є можливість вільно пересуватися в потрібному напрямі, не заважаючи один одному. Крім того, комплекс дискотеки повинен мати кімнати відпочинку від звуковізуального

впливу, гардероб тощо. Однією з вимог до організаторів дискотеки є створення комфортного температурного режиму в приміщенні (+20-22°). Запорукою успіху є комплексний підхід до підготовки та проведення дискотеки.

У процесі сценарної розробки програми дискотеки треба враховувати вікові інтереси рекреантів Діти шкільного віку і молодь добре сприймають сучасну техно-музику, «розкручені» на радіо і телебаченні хіти їх відсоток у програмі дискотеки повинен бути суттєвим.

Запитання та завдання:

Дайте визначення танцю.

Назвіть етапи становлення танцю.

Розкрийте роль і значення танцю у Середні Віки та епоху Ренесансу.

Розвиток танцювального мистецтва у Новий час.

Танцювальне мистецтво України. Танці «Гопак» і «Метелиця».

Які сучасні форми танцювальної анімації Ви знаєте?

Розкажіть історію виникнення дискотек.

Хто такий ді-джей і які його обов'язки?

Принципи побудови танцювальних майданчиків, приміщень дискотек.

Лекція 12. Особливості підготовки і розробки музичних анімаційних програм, організація концертів, вечорів відпочинку

12.1. Види музичних анімаційних програм. Фестиваль і карнавал як об'єкти анімаційної діяльності.

12.2. Організація концертів і вечорів відпочинку. Танцювально-розважальні і конкурсно-ігрові програми.

12.3. Стадії і процес розробки нових музично-танцювальних анімаційних програм.

12.4. Принципи і методи музичної і танцювальної туристично-анімаційної діяльності.

12.1. Види музичних анімаційних програм. Фестиваль і карнавал як об'єкти анімаційної діяльності

Святкові анімаційні програми можна згрупувати у декілька видів:

- театралізована частина свята (масова вистава, яка вписується в сценічний майданчик) ;
- концерт (звітні, святкові, ювілейні, тематичні, літературні, музичні, гумористичні, клоунадні) ;
- театралізований концерт (складається виключно з номерів з театральними елементами) ;
- театралізований вечір (зустріч творчих колективів з глядачами) ;
- танцювально-розважальні і конкурсно-ігрові програми;
- фестиваль;
- карнавал.

Театралізованою частиною свята може бути масова вистава, яка, на відміну від свята, завжди вписується в певний сценічний майданчик, локалізується чіткими межами, припускає розділення мас на виконавців і глядачів.

Саме слово «фестиваль» походить від французького слова *festival*, що означає «святковий». За визначенням енциклопедичного словника, фестиваль – масове святкування, музичні виступи, показ досягнень естрадного, кіно- та циркового мистецтва.

До музичних фестивалів належать:

- фестивалі (концерти) етнічної музики;
- фестивалі (концерти) класичної музики;
- фестивалі (концерти) сучасної музики.

До фестивалів сучасних субкультур належать:

- фестивалі та паради представників нетрадиційної сексуальної орієнтації;
- фестивалі кохання;
- різноманітні свята субкультур (Хіпі, Панк, Рок та ін.) ;
- кінофестивалі;
- фестивалі (покази) сучасної моди.

До гастрономічних фестивалів належать:

- фестивалі, пов'язані зі збором урожаю (Свято винограду) ;
- фестивалі, пов'язані певною національною стравою (Фестиваль бринзи);
- фестивалі, присвячені певному напою («Октоберфест», Свято молодого вина (Грузія).

До спортивних фестивалів належать:

- фестивалі, пов'язані зі святкуванням спортивних подій (відкриття – закриття Олімпійських ігор) ;
- проведення різноманітних чемпіонатів (Чемпіонати світу з футболу, хокею та ін.).

Карнавал – це святкове дійство, спрямоване на отримання насолоди від неформального спілкування в умовах гри, театралізації, більшої, ніж у повсякденному житті, свободи дій.

Однією з функцій туризму є гедоністична функція. Вона передбачає створення позитивної, життєрадісної, святкової атмосфери подорожі чи відпочинку, яка дозволяє туристу відчувати себе щасливим хоча б на час мандрівки. Немає в світі події, що більше ніж карнавал, відповідала б цій функції.

Бажання отримати насолоду обумовлено одним з основних безумовних рефлексів людини. Якщо людина хоч раз відчула справжню насолоду від фізіологічного чи психологічного (духовного) процесу чи дії, то вона обов'язково намагатиметься повернути ці відчуття ще і ще.

Ці знання психофізіологічної сутності індивіда використовують організатори дозвілля в шоу-бізнесі, індустрії розваг, ресторанному та туристичному бізнесі. Практика показує, що саме професійно організовані розважально-видовищні заходи приносять їх організаторам найвищі прибутки, оскільки вони приваблюють велику кількість глядачів або учасників Число

учасників великих шоу інколи сягає кількох мільйонів. Це можуть бути спортивні, митецькі, фольклорні акції, технічні шоу.

Цілями карнавалу є:

- створення принципово нового, незаполітизованого свята, яке б активізувало культурно-дозвілльєву діяльність не лише москвичів і росіян, але й гостей з інших країн;
- повноцінне входження у світовий карнавальний рух;
- реклама національного виробника.

Лозунг заходу «Карнавали не живуть у тоталітарній державі».

Основна ідея карнавалу така ж, як у давньоримського свята Сатурналії – повернення у «золотий вік», у царство гармонії і краси.

У світі існує декілька великих карнавалів, одним з найяскравіших є Карнавал у Ріо-де-Жанейро. Він складається з двох частин:

- народний карнавал, що стихійно проходить на вулицях і площах Ріо;
- офіційний, що відбувається на спеціально збудованому самбодромі.

Далеко не всі бажаючі можуть потрапити на самбодром: декому не вистачає коштів на квиток, багатьом – самого квитка, а дехто (таких достатньо) просто не бажає бути споглядальником карнавального шоу на самбодромі. Останні сповідують стрижневий принцип Карнавалу – «Нема споглядальників, усі учасники». Саме тому масовість народного карнавалу не можна порівняти з масовістю офіційного. Хоча підрахунки вести дуже важко, оскільки туристи, що приїхали не за путівками, знімають приватні квартири, кімнати, кутки, а багато з них взагалі не наймають житло. Програма народного свята складається з виступів шкіл самби, що не потрапили на офіційний карнавал, стихійних театралізацій, масових танців, ігор, конкурсів.

На відміну від народного, офіційний карнавал має чітку програму, сценарій, команду професійних режисерів, техніків, художників.

12.2. Організація концертів і вечорів відпочинку. Танцювально-розважальні і конкурсно-ігрові програми

Концерт – одна з форм культурно-дозвілльєвої діяльності.

Підготовку і проведення концертів можна вважати однією з важливих функцій діяльності туристського аніматора, яка спрямована на формування емоційного стану туристів, реалізацію їх творчого потенціалу, розвиток ціннісно-орієнтованих процесів спілкування, створення невимушеної обстановки, встановлення тісних контактів, зняття стресових ситуацій.

Концерт від італ. – змагання. Звичайно ж, на сцені не відбувається явної боротьби, в якій хтось повинен перемогти, хтось програти, але глибинний підтекст слова зберігається. Адже кожен виконавець, що вийшов на сцену, чекає визнання, оплесків і не хоче виглядати гірше за інших. Забезпечити успіх кожному виконавцеві – найголовніше педагогічне і режисерське завдання організатора концерту.

Нині існує ряд класифікацій концерту. За цільовим призначенням концерти прийнято підрозділяти на наступні види: звітні, святкові, ювілейні.

Концерти підрозділяються також:

- за місцем постановки: стаціонарні (виступ на звичній сцені), виїзні або гастрольні;
- по складу учасників: в програмі можуть бути задіяні дорослі, діти, професійні виконавці, виконавці-любители;
- по числу учасників: сольні (виступ одного виконавця), групові (виступ однієї групи виконавців), змішані (виступ в одній концертній програмі окремих солістів, груп, ансамблів);
- по складу аудиторії, для якої концерти проводяться, – доросла, дитяча, змішана.

За змістом концерти бувають: тематичні (присвячені одній темі), політемні (з різними тематичними блоками і напрямками), театралізовані (складаються виключно з музичних номерів з театральними елементами).

Тематичні концерти у свою чергу, підрозділяються на сюжетні і безсюжетні.

Залежно від числа жанрів концерти підрозділяються:

- на одножанрові: літературні, хореографічні, музичні, поетичні, гумористичні, клоунадні і т. ін.;
- багатожанрові, або збірні: використовуються різні жанри: пісні, вірші, проза, танці, циркові номери, уривки із спектаклів і т. д.

Основні принципи організації збірного концерту:

1. Потрібний строгий облік часу проведення усіх номерів і концерту в цілому. Якщо концертна програма розростається, то доречно зробити концерт в двох відділеннях, з перервою для глядачів.

2. Організаційні і технічні моменти повинні передувати розстановці номерів.

3. Слід уникати одноманітності в розстановці номерів по їх жанру, настрою.

4. Важливо забезпечити постановку кожного номера концерту у вигідних для виконавця умовах.

5. Складання програми треба робити з урахуванням наростання глядацького інтересу (найбільш видовищні, динамічні, яскраві номери слід розподіляти ближче до фіналу).

6. Концерт повинен розпочинатися з ефектного номера, щоб відразу захопити увагу глядача.

7. Доцільне подання деяких номерів єдиним концертним блоком в програмі.

8. Дуже важливе дотримання розвитку, динаміки концертної програми.

Тематичний концерт будується за тими ж законами, що і збірний, але його номери розкривають яку-небудь одну тему і дотримуються її.

Театралізований концерт – це найбільш видовищний, яскравий, масштабний, важкий за задумом, організації і втіленню вид концертної форми.

Композиція (від італ. – складання, зв'язування, складання, з'єднання). Енциклопедії трактують термін «композиція» по-різному, але загальний сенс

формулювань приблизно такий: композиція – ця складна єдність різних компонентів, яка досягається в процесі творчості.

Поняття «композиції» є присутнім у будь-якому вигляді мистецтва: в живописі, скульптурі, музиці, романі, фільмі, а також в театральній анімаційній виставі.

Композиції бувають одножанрові (літературні, музичні, хореографічні) і різножанрові (літературно-музичні, музично-хореографічні і т. д.). За задумом композиції бувають сюжетні (увесь матеріал вибудовується у рамках заданого сюжету за законами драматургії) і безсюжетні (організації матеріалу, що мають свою логіку, згідно з індивідуальним авторським задумом). Безсюжетні композиції створюються за принципом калейдоскопа номерів або різних матеріалів, що складають усю композицію, вибудовуються завдяки вдало знайденому наскрізному драматургічному ходу – наскрізному художньому прийому, на якому тримаються усі епізоди сценарію, складові частини композиції.

При роботі над композицією, пов'язаною з видовищними формами, завжди допомагає знання основних прийомів монтажу:

1. Паралельний прийом зіставлення різнорідного матеріалу передбачає паралельний одночасний розвиток і показ двох ліній.

2. Контрастний прийом монтажу два уривки, два матеріали протиставляються один одному.

3. Логічний прийом монтажу матеріалу припускає логічний, природний перехід з одного уривка в інший відповідно до логіки подій.

4. Ретроспективний прийом з будь-якого епізоду композиції відводить глядача в той або інший епізод минулого.

5. Прийом рефрену служить своєрідним нагадуванням якої-небудь важливої думки, якого-небудь настрою, почуття.

6. Асоціативний прийом: епізоди стикаються один з одним так, щоб викликати у глядача ті або інші асоціації. Складність полягає в тому, що глядачі в залі мають різний досвід, емоційну чуйність, культуру сприйняття. В той же час цей прийом дає великий простір для роботи власної уяви, фантазії глядача.

7. Анімаційно-театралізовані вечори – це зустріч творчих колективів з глядачами. Поступово слово «вечір» придбало жанрове забарвлення, розвинувся різновид тематичного вечора відпочинку.

Вечори розрізняють за змістом, структурі, методиці проведення. Виходячи з цих основних ознак – змістовної, структурної і жанрової – вечори можна підрозділити на наступні види:

- соціально-значимого змісту;
- присвячені ювілею школи, інституту, університету, підприємства, фірми, підсумкам роботи організації, конференції і т. д. ;
- морально-етичного змісту;
- літературні, музичні, танцювальні;
- спортивні;
- розважальні.

Залежно від внутрішньої логіки і структури побудови анімаційно-

театралізовані вечори діляться на наступні типи:

- тематичній спрямованості;
- інформаційній спрямованості;
- вечори відпочинку.

У тематичному вечорі акцент робиться на використання різноманітних засобів і прийомів виразності: поезія, музика, кінофрагменти, хореографічні номери; присвячення певній темі. Тематичний вечір порівнюють із спектаклем, слово ведучого набуває особливого образного значення і звучання.

Інформаційні вечори відрізняються оперативністю, достовірністю інформації, точністю, пізнавальною спрямованістю. Подібні вечори організовують при проведенні конференцій, виставок, ділових зустрічей.

Вечір відпочинку має певне емоційне забарвлення, схвильовану інтонацію ведення, яскравість засобів виразності, характеризується як релаксаційний вечір.

Однією із специфічних рис вечора, що відрізняють його від концерту, композиції, конкурсної програми, є використання спеціально продуманих і включених в канву дії прийомів активізації аудиторії. Особливо ефективні прийоми новизни і співучасті. За допомогою прийому новизни аудиторія легше сприймає нові факти, відомості, повідомлення. За допомогою прийому співучасті глядачі залучаються до бесіди, конкурсу, співу, гри. Цей прийом особливо хороший в дитячій, підлітковій і молодіжній аудиторії, що не терпить пасивної форми поведінки. Вони стають не просто глядачами, а глядачами-учасниками.

Анімаційно-театралізовані вечори виконують гедоністичну функцію (викликають у глядачів почуття насолоди від видовища) і комунікативну функцію (створюють можливість спілкування дітей, підлітків, молоді, людей літнього віку).

Найбільш важлива риса анімаційно-театралізованого вечора, що відрізняє його від концерту, вистави, мітингу, – включення в його сценарій деталей, фактів і матеріалів місцевого значення: документів, виступів реальних героїв.

Анімаційно-театралізований вечір вимагає продуманого застосування різноманітних прийомів втілення змісту матеріалу. Це свого роду художньо-образний коментар до дії, що відбувається на сцені, і озвученого документального матеріалу. Суть театралізації – в цілеспрямованій організації дії. Для цього придумується наскрізний художній хід, сюжетна лінія. Як наскрізні ведучі вечора часто використовуються персонажі: герої казок, мультиплікаційних і художніх фільмів, книг, історичні діячі.

Танцювально-розважальні і конкурсно-ігрові програми. Одній з масових форм проведення дозвілля туристів в готелях, на туристських базах, в кемпінгах і будинках відпочинку є дискотеки або танцювальні вечори, в основі яких закладена єдність естетичних і технічних компонентів, розважального і пізнавального матеріалу. Для дискотеки має бути підготовлений зал, спеціально обладнаний для танців.

При підготовці дискотеки, танцювального вечора необхідно:

- визначити тему;

- розробити сценарій або сценарний план;
- визначити вид дискотеки, танцювального вечора, склад аудиторії;
- перевірити професійну готовність ведучого (дискжокея) ;
- визначити особливості приміщення, відповідність гігієнічним і протипожежним заходам;
- перевірити наявність і якість наявної необхідної апаратури;
- визначити тривалість диско-вечора, виходячи з умов проведення: танцювальний вечір – 40-50 хвилин; театралізований вечір (з використанням ілюстративних матеріалів, слайдів, відеофрагментів) – 2 години; сюжетно-ігровий вечір (з включенням в програму конкурсів, вікторин, ігрових елементів, виконавських номерів) – 2, 5 години.

До роботи з підготовки і розробки сценарію дискотеки притягуються:

- режисер;
- ведучий (дискжокей), що має професійні знання і навички в організації диско-програм;
- конферансьє;
- музиканти;
- відеооператор;

технічний персонал, що допомагає підготувати і провести дискотеку.

Центральною фігурою дискотеки є ведучий або дискжокей. Він повинен:

- мати музичні знання, акторські і організаторські здібності, талант імпровізації;
- бути комунікабельною, енергійною, темпераментною людиною, здатною захопити і запалити оточення, створити в залі живу, невимушену атмосферу;
- виконувати роль коментатора, знавця популярної музики;
- володіти апаратурою, мікрофоном;
- грати на інструментах, мати хорошу дикцію, мати чітку, відлагоджену мову, звучний голос;
- уміти вмить реагувати на настрій учасників дискотеки і перебудовуватися по ходу дії відповідно до настрою аудиторії, її запитів і реакції.

Танцювально-розважальна дискотека: завдання дискжокея – зробити програму веселою і цікавою для присутніх, уміло коментуючи музику і вставляючи розважальні тексти в перервах між музикою і танцями, використовуючи спеціальні тексти-заготівлі.

Тематична дискотека – це танцювальний вечір, де головним стержнем стає коментар до музичного матеріалу, в якому підноситься інформація про виконавців, музичні напрями. Дискжокей, коментуючи музичний матеріал, повинен мати свій погляд, своє судження, свою оригінальну думку, якими він може ділитися з оточенням, викликати їх на бесіду, своєрідний діалог.

Диско-театр припускає копіткий підготовчий етап, розробку спеціального сценарію, виступ акторів-виконавців, наявність великого приміщення, різноманітних технічних засобів, декорацій, світлового, колірного і художнього

оформлення, використання слайдової і кіноосвітлювальної техніки, проведення попередніх репетицій.

Конкурсно-ігрові, розважальні і шоу-програми – це своєрідне спортивне протиборство, де змагаються в дотепності, винахідливості, кмітливості учасники і уболівальники. Основним елементом конкурсно-ігрових програм є гра. Конкурсно-ігрові програми носять розважальний, інтелектуальний і пізнавальний характер, мають елемент змагальності, користуються великою популярністю.

Послідовність етапів роботи над конкурсно-ігровою програмою:

Формування команди організаторів: виконавців, освітлювачів, музикантів.

Формулювання (вибір) теми програми.

Визначення числа учасників для проведення конкурсів, ігор, атракціонів.

Вирішення питань, пов'язаних з приміщенням, оформленням, забезпеченням технікою, світлом, матеріальними можливостями.

5) Вибір групи помічників для проведення ігор.

6) Організація роботи з підготовки заходу (вигадування різних конкурсів і завдань командам, написання тексту усієї програми).

Питання вигадання завдань вимагає від організаторів і сценаристів мобілізації фантазії і дотепності, творчого підходу. Конкурси мають бути продумані в усіх подробицях, деталях, з урахуванням можливостей команд, часу на їх підготовку, проміжків між виконанням завдань, рішенням журі і поясненнями ведучого, особливостей майданчика.

12.3. Стадії і процес розробки нових музично-танцювальних анімаційних програм

Група фахівців-аніматорів повинна розуміти, що анімаційні програми проходять певні стадії свого життєвого циклу. Для того, щоб вижити на ринку культурно-дозвіллевих послуг, необхідно постійно розробляти нові анімаційні програми, створювати оригінальні святкові шоу, театралізовані вистави, організувавши роботу по певних стадіях:

Генерування ідей. Головним джерелом ідей нових анімаційних програм є самі фахівці-аніматори, режисери, сценаристи, постановники.

Відбір ідей. Мета відбору – знайти нові ідеї, наповнені фантазією, новизною, актуальністю, неординарністю, злободенністю.

Розробка, постановка і апробація анімаційних програм у дії. Анімаційна програма наповнюється новими ігровими елементами, музичними і літературними композиціями, театральними атрибутами, декораціями, костюмами. Проводиться репетиційне зайняття, і тільки тоді робиться перевірка, апробація програми на туристах.

Аналіз анімаційної програми після проведення. Після проведення анімаційних програм необхідно проаналізувати роботу аніматорів на сценічному майданчику, визначити міру професіоналізму, самовіддачі, задоволення потреб клієнтів в створенні гарного настрою на відпочинку.

Комерціалізація анімаційних програм. Розроблена нова програма впроваджується на ринок послуг розваги. Фахівці-аніматори повинні регулярно оновлювати послуги, що представляються, впроваджувати нові ігрові елементи, постійно розробляти ідеї нових програм.

Основні характеристики анімаційних програм:

1. Доступність сприйняття показує, наскільки анімаційна програма доступна з точки зору сприйняття різними віковими категоріями туристів, їх соціального положення, пори року, місця проведення.

2. Атмосфера сприйняття. Анімаційна програма сприймається через чуттєві відчуття туриста, його настроїв і емоційний фон.

3. Взаємодія туристів з фахівцями-аніматорами. Фахівці-аніматори є головною ланкою в системі обслуговування, вони повинні ретельно продумати сюжет анімаційної програми і участь туристів в кожній фазі її проведення, від початкової стадії до укладення.

4. Взаємодія туристів між собою в процесі участі в анімаційній програмі. Туристи не лише сприймають програму візуально, вони стають частиною представлення, проявляючи активність в участі, ініціативу у дії.

5. Безпосередня участь туристів в програмі і вплив на їх емоції. Включення туристів в систему дії підвищує рівень задоволеності побаченим і почутим, створює гарний настрій і емоційний підйом, знижує можливу прискіпливість до інших видів послуг.

Одним з важливих принципів анімаційної діяльності є опора на самодіяльність і активну участь туристів в анімаційних заходах не лише в якості глядачів, але і учасників, організаторів, ініціативних активістів. Туристські установи можуть розраховувати на успіх тільки за умови, якщо будуть тісно пов'язані з туристами, розвиваючи у них ініціативу, інтерес, активність, ентузіазм.

12.4. Принципи і методи музичної і танцювальної туристично-анімаційної діяльності

Основною особливістю масово-ігрових анімаційних заходів є те, що виконавцями сценарного задуму стають туристи. Це і визначає засадничі принципи організації анімаційної діяльності.

Принцип обов'язковості участі: кожен турист може заспівати, танцювати, прочитати байку, вірші, прийняти участь в заході.

Принцип співтворчості на зайнятті драматичним мистецтвом є одним із засадничих. Без співтворчості немає колективу, команди, працюючої творчої трупі. Співтворчість фахівців-аніматорів і туристів складається при виконанні вправ, етюдів по розвитку акторських здібностей. Воно формується також в процесі літературної обробки матеріалів, обговорення загальних проблем, пропозицій, написання сценарію. Генеральні репетиції спектаклів – це результат ефективної співтворчості фахівців-аніматорів і туристів.

Принцип затребуваності в творчій роботі фахівців-аніматорів і туристів припускає, що здібності і уміння кожного туриста мають бути використані в

процесі творчої захоплюючої справи шляхом прояву їх фантазії, вигадки, змагальності, створення новизни.

Принцип індивідуального підходу: необхідно підбирати матеріал під можливості кожного туриста, писати ролі для тих, кому в готовому матеріалі не знаходиться потрібного епізоду. Виконувати своєрідне творче замовлення, яке дасть можливість виразити психологічну, особову особливість того або іншого туриста. Фахівець-аніматор зобов'язаний створити такі умови, щоб кожен турист почував себе комфортно, випробовував емоційні переживання, відчував успіх.

Принцип інсценування і імпровізації найчастіше зустрічається саме в анімаційній практиці. Туристам майже завжди хочеться спробувати свої сили в акторській роботі, зіграти цікаву роль.

Для реалізації анімаційних програм використовуються наступні методи.

Метод гри і ігрового тренінгу: гра багаторазово повторюється в житті і стає її виховним тренінгом. Ігри використовуються на додаток до основної анімаційної програми як розважальна форма, активізуюча туристів, така, що виводить їх з пасивного споглядання заходу, що театралізується. У грі туристи виражають свою оригінальну суть, неповторну індивідуальність.

Метод театралізації. Культурне дозвілля туристів має нескінченну безліч сюжетів і соціальних ролей. Неформальне спілкування туристів може проходити в таких формах, як «блакитний вогник», вечір знайомств при свічках, посиденьки, вечір української кухні, бал іменинників, карнавал. Метод театралізації реалізується через костюмування, особливу мову спілкування, обряди, ритуали, традиції, різноманітні сюжети життя.

Метод змагання. Змагання – це спосіб розвитку творчих сил, стимулювання до пошуку, відкриття, досягнення перемог над собою.

Метод рівноправного духовного контакту заснований на демократичному, гуманізованому спілкуванні, на спільній діяльності туриста і фахівця-аніматора як рівноправних членів творчих об'єднань, де немає підлеглих і виконавців.

Метод імпровізації. У імпровізації закладений механізм імітаційної поведінки. Імпровізація базується на синдромі наслідування із застосуванням свого авторського початку, індивідуальної позиції, особистого бачення і настрою.

Запитання та завдання:

Що таке карнавал? Чим він приваблює людей?

Історія виникнення карнавалу.

Бразильський карнавал.

Історія карнавалу в Україні і Росії.

Способи підвищення зацікавленості глядача масового свята.

Дайте визначення концерту. Яке його основне завдання?

Які види концертів Виз знаєте?

Назвіть основні принципи організації збірного концерту.

Що таке «композиція концерту»? Які її види?

Перерахуйте основні прийоми монтажу концертів.
 Дайте визначення анімаційно-театралізованого вечора. Їх класифікація.
 Розкажіть про стадії розробки нових музично-танцювальних анімаційних програм.

Які характеристики анімаційних програм Ви знаєте?

Що необхідно зробити для підготовки дискотеки, танцювального вечора?

Вимоги до диск-жокею.

Етапи роботи над конкурсно-ігровою програмою.

Принципи організації анімаційної діяльності.

Методи реалізації анімаційних програм.

Модуль 4. Вербальна анімація. Особливості організації свят, шоу і закритих розважальних заходів

Лекція 13. Специфіка вербальної анімації

13.1. Характерні риси вербальної анімації. Професійні якості аніматора.

13.2. Форми вербальної анімації.

13.3. Проведення лекцій і розповідей. Їх тематика і структура.

13.1. Характерні риси вербальної анімації. Професійні якості аніматора

У сучасному світі з його могутніми електронними, друкованими засобами інформації роль вербального спілкування не зменшується, а, навпаки, збільшується.

Принцип вербального (від лат. – слово), усного спілкування ліг в основу вербальної анімації.

Під вербальною анімацією треба розуміти комплекс активізуючих, комунікативних заходів, основним засобом виразності яких є слово.

Сила усної мови – в її емоційній напруженості у здатності передати найтонші відтінки думки і почуття що як правило не під силу друкованому слову.

Інтенація живої мови – ще один сильний засіб впливу на аудиторію чи на окремого слухача Тому аніматор, беручи в руки мікрофон, чи спілкуючись з туристами без допомоги технічних засобів, повинен розуміти, що головним каналом його зв'язку з аудиторією є звуковий сигнал. І те, в якій формі подається інформація, яка у аніматора культура мовлення і техніка спілкування, суттєво впливає на рівень сприйняття аудиторією інформації, а в кінцевому результаті – на успіх анімаційного заходу.

Дуже важливим каналом зв'язку аніматора з туристами (рекреантами) є візуальний канал або кінетичний код, тобто сукупність міміки, жесту, руху. До того ж не треба забувати про те, що перша психологічна реакція людини на іншу людину є реакція на її зовнішній вигляд – поставу, ходу, одяг, зачіску. Костюм аніматора повинен відповідати темі і формі заходу. Те ж саме стосується міміки, пластики, жестикуляції. В цілому ж будь-який публічний виступ аніматора – це жвава, яскрава суміш мовних, інтонаційних, рухових,

мімічних та інших засобів виразності при чіткому і зрозумілому змісті. Ці засоби, дублюючи і доповнюючи один одного, роблять мову привабливою, спрощують її розуміння і підсилюють вплив на аудиторію

Але особливості усної мови цими засобами не вичерпуються. Вона має низку рис, що притаманні лише вербальному спілкуванню:

1. По-перше – це пряма комунікація, коли між аніматором і аудиторією відсутні перешкоди. Постійно спілкуючись з туристами, спостерігаючи їх поведінку, зовнішній вигляд, реакції на зовнішні подразники, репліки, аплодисменти, сміх (зворотній зв'язок), вербальний аніматор має можливість більш-менш адресно підійти до підготовки свого виступу, а при необхідності скорегувати його.

2. Анімаційна діяльність, на відміну від культурно-масової, передбачає диференційований (груповий, дрібногруповий, індивідуальний) підхід до потенційної аудиторії. Тому адресність спілкування аніматора з туристами є другою невід'ємною складовою його роботи.

3. Живе спілкування має відносно інтимний характер, даючи можливість створенню довірливої, комфортної обстановки вербального заходу. Фаховий аніматор свої стосунки з аудиторією будує за принципом живої взаємодії (не «я» і «вони», а «ми») Як результат виникає стан емоційної індукції, або «експресії почуттів», коли не лише зміст промови, але й почуття, емоції, переконливість аніматора передаються слухачам. Саме тому третьою складовою вербального спілкування у процесі анімаційної діяльності є особистий вплив аніматора на аудиторію.

4. І нарешті, четверта складова живого спілкування – оперативність і доступність інформації. Аніматор часто-густо виступає інформатором туриста з питань розташування об'єктів відпочинку, розваг, екскурсій тощо. Аніматор може надавати інформацію про анімаційні заходи, що плануються, про їх сутність і ролі, які може виконувати в них турист.

Професійні якості аніматора.

Набуті навички й вміння є своєрідною надбудовою майстерності аніматора її фундаментом виступають природні якості – приємний, сильний голос, хороша дикція, здатність інтонувати процес мовлення (монотонність швидко втомлює), приємна зовнішність.

Важко уявити професійного аніматора без такої якості як екстраверсія, тобто товариськість, інтерес і потяг до людей, здатність швидко знаходити з ними емоційний контакт, завойовувати довіру.

При зовнішній емоційності аніматор повинен бути внутрішньо врівноваженим, володіти реактивністю інтелекту. Під час спілкування з туристами можуть виникати різноманітні, в тому числі і не дуже приємні ситуації Хтось не поділяє точки зору аніматора, комусь в силу його фізичного чи емоційного стану взагалі не зрозуміло, про що йдеться.

У багатьох випадках аніматору допомагає ще одна природна якість – почуття гумору. За допомогою цієї якості він швидше знаходить спільну мову з людьми, а у випадках, коли на обговорення виноситься гостра тема, гасить полум'я дискусії і переводить його в потрібне русло.

13.2. Форми вербальної анімації

Вербальна анімація має свої форми. Вона базується на ораторському мистецтві. Це одне з найдавніших мистецтв, що своїми коренями йде в дитинство людської цивілізації. Спочатку люди намагалися за допомогою слова висловити свою думку. З'явилася перша форма усної мови – монолог. Потім виникла необхідність співставляти свої думки і слова з думками і словами інших людей. Так з'явилася вербальна форма – діалог.

Імпровізація – це найвища форма не лише вербальної, а й інших напрямів туристичної та рекреаційної анімації. Імпровізована мова, як правило, більш енергійна, більш емоційна. Сам факт успішної імпровізації піднімає рейтинг аніматора в очах туристів. Особливо важлива вміння імпровізація при відповідях на питання, у дискусії, у короткому спічі.

Психологічна природа вербального експромту вивчена мало, але зрозуміло одне: головною умовою успішної імпровізації є глибокі знання і певний досвід публічного спілкування.

На більш високому культурному рівні для знаходження точок дотику між людьми, для досягнення якоїсь соціальної, політичної або економічної мети застосовуються дискусії диспути, круглі столи.

Однією з найпопулярніших форм бесіди є обговорення якоїсь мистецької чи спортивної події (вистави, фільму, книги, футбольного чи хокейного матчу тощо).

Форма обговорення передбачає залучення туристів не лише як рядових учасників, а й як ведучих. Скажімо, завзятий футбольний уболівальник з поставленими мовою і голосом міг би впоратися з таким завданням. Не знітився б у цій ситуації і педагог – знавець мистецтва, і колекціонер-нумізмат, і бібліотекар-книголюб.

Практика показує, що рекреанти залюбки відгукуються на пропозиції виступити як ведучий, особливо «фанати» своєї теми.

Ще однією формою вербальної анімації в туристично-рекреаційних закладах є творча зустріч.

Ця форма передбачає запрошення митців, відомих акторів, художників, літераторів, музикантів, які розповідають про себе, про свою творчість, своє бачення життєвих ситуацій. Перед початком зустрічі ведучий робить вступне слово, пропонує ставити митцю запитання – чи то у вигляді записок, чи то безпосередньо через мікрофони.

Одним з обов'язків аніматора є «відслідковування» – знаходження цікавих, творчих людей серед відпочиваючих чи туристів. Це потрібно не лише для вербальної, а й для інших напрямів туристичної анімації. З огляду на те, що переважна більшість анімаційних заходів повинна бути безкоштовною для рекреантів (послуги аніматорів входять до вартості путівки), бажано активізувати процес відпочинку за рахунок тих же відпочиваючих. Тому залучення до проведення вербальних заходів творчих людей – це повсякденна практика аніматора.

13.3. Проведення лекцій і розповідей. Їх тематика і структура

Серед монологічних форм у практиці анімаційної діяльності використовуються лекції і розповіді. Лекція – це цілеспрямований, науковий виступ фахівця з тієї чи іншої проблематики, поданий у доступній формі зрозумілою для слухача мовою.

Тематика лекцій повинна бути різноманітною. До неї входять як гуманітарні проблеми (філософські, соціальні, загальнокультурні, педагогічні), так і природознавчі. Добре сприймаються туристами лекції про місцеві етноси, флору і фауну регіону, де розташовано рекреаційний заклад.

Структура лекції має сталий вигляд і складається зі вступу, основної частини і висновків. Але на відміну від лекції в навчальній аудиторії, лекція в умовах відпочинку повинна бути максимально атрактивною, жвавою і не перенасиченою важкою для сприйняття інформацією.

Однією з найпопулярніших у середовищі туристів вербальних форм є лекція-дегустація.

Дегустацію можна організувати не лише в дегустаційних залах виноробних фірм, а й на території туристично-рекреаційного закладу, наприклад, у приміщенні ресторану, кафе, чи навіть просто неба, на ігровому чи танцювальному майданчику.

На відміну від лекції, розповідь присвячена конкретній події, або фактам, об'єднаним однією подією. Оповідачем може бути як учасник подій, так й аніматор, який підготував розповідь, опрацювавши літературні джерела або ж зібравши необхідну інформацію в інший спосіб.

Форма розповіді дещо відрізняється від лекційної форми способами надання інформації. Розповідь передбачає наявність артистичних здібностей оповідача. Під час розповіді доцільне застосування прийомів гротеску (перебільшення), більшої ніж у лекції емоційності, інтонаційного розмаїття процесу мовлення, різноманітної жестикуляції і міміки.

Запитання та завдання:

Що таке вербальна анімація?

У чому полягає сила усної мови?

Головні риси вербальної анімації.

Якими професійними якостями повинен володіти аніматор, який виступає з промовами, лекціями?

Які форми вербальної анімації Ви знаєте?

Особливості проведення лекцій і розповідей.

Як проводиться лекція-дегустація?

Лекція 14. Особливості організації анімаційних шоу і закритих розважальних заходів

14.1. Різновиди і форми театралізації анімаційних шоу. Види сцен.

14.2. Класифікація закритих розважальних вистав.

14.3. Азартна гра як основа туристично-ігрової анімації.

14.1. Різновиди і форми театралізації анімаційних шоу. Види сцен

Шоу (англ.) – вистава розважального характеру, основними засобами виразності якої є театралізація, танець, музика, яскрава сценографія, сценічний костюм, світло, звук, піротехнічні ефекти.

У туризмі термін «шоу» застосовується досить часто, але найбільше у двох ракурсах сценічне шоу та технічне шоу.

Не слід розуміти сценічне шоу лише як різновид театралізованої вистави, що відбувається на театральній чи концертній сцені. Сценічний майданчик може бути розташований на ярмарковій площі, на полі стадіону, біля підніжжя пагорба (природного амфітеатру). Шоу можуть влаштовувати на удаваній сцені чи пристосованій під сцену бруківці, галявині або палубі теплоходу. Характерною рисою сценічного шоу є те, що його головними дійовими особами є люди музиканти, танцівники, актори, аніматори.

Головна мета організаторів будь-якого шоу – це досягнення максимального рівня видовищності, привабливості. У кінцевому результаті шоу-процес зводиться до створення такої психологічної аури серед туристичної аудиторії, емоційна пам'ять від якої залишається на все життя.

Цій же меті слідує і організатори техношоу. Воно відрізняється від сценічного тим, що основним засобом виразності подібних шоу є візуальний ефект чи ефекти, створені за допомогою технічних засобів. Зрозуміло, що ідея заходу, право керування технікою належить людині, але публіка бачить лише технологічний результат втілення цих ідей.

В умовах туристично-рекреаційного закладу переважно практикуються анімаційні сценічні шоу, основним засобом виразності яких є театралізація.

Театралізація – це введення в анімаційну програму сюжетної лінії, побудованої на конфлікті певних сил або героїв, які уособлюють ці сили.

Більшість анімаційних програм можуть мати театралізовану форму. Наприклад, кулінарне шоу з застіллям можуть вести два аніматори в образі Вшні-Пуха і Кролика. Конфлікт тут створюватимуть різні точки зору героїв на процес харчування. Дегустація набула б більш привабливого вигляду, коли б її забезпечували як головні спеціалісти з напоїв герої фільму «Самогонщики» – Бувалий, Трус і Балбес.

Але найчастіше прийом театралізації використовується в естрадних шоу, що демонструються в тих рекреаційних закладах, де працюють команди аніматорів. Вони можуть мати форму кабаре, вар'єте, мюзик-холлу, кафешантану, ревію, вистави, «капусника».

Театралізовані шоу відбуваються на сценічному майданчику, що має свої особливості їх треба враховувати, починаючи розробку сценічного дійства.

Існує три основні типи сцени і декілька її модифікацій.

1. Сцена-арена – найдавніший тип сцени, що являє собою майданчик у формі кола чи напівкола. Цей вид сцени з'явився у Давній Греції під час святкувань Великих або Малих Діонісій у вигляді природного амфітеатру. Сучасний варіант такої сцени – арена цирку.

2. Просторова сцена – сцена просто неба. Як правило, вона має форму прямокутника і розташовується на території рекреаційного закладу, парку, замку, фортеці (наприклад, сцена Кам'янець-Подільської фортеці). Такі сцени можуть бути як стаціонарними (головна сцена «Артеку»), так і тимчасовими (сцена фестивалю «Таврійські ігри»). Прообразом просторової сцени стали імпровізовані підмостки середньовічних жонглерів, які мандрували у спеціально збудованих фургонах. Фургон влаштувався таким чином, щоб, при потребі, одна його стіна, після того, як її поставлять паралельно землі, слугувала сценою.

3. Сцена-коробка – найрозповсюдженіший нині тип сцени, що з усіх боків оточується стінами і дахом. У стіні, що відділяє сцену від глядацького залу, робиться великий виріз. Він називається порталом сцени. Переважна більшість сучасних театрів і концертних залів облаштована такими сценами.

Модифікацій сцен багато. Вони можуть будуватися відповідно до задуму режисера, заходу чи концепції театру. Серед найрозповсюдженіших модифікацій, що застосовуються у туристичних закладах, виділяються сцена-подіум і сцена-шашка (естрада у формі шашки, що здійснюється посеред залу). Сцена-шашка може називатися просто естрадою (від франц. – поміст, настил).

Відкритий майданчик передбачає відкритість дій виконавця, коли аніматор не відділений від публіки ні завісою, ні рампою, а є ніби вихідцем із народу – «таким як всі». На естраді все робиться на очах у публіки, все наближено до глядача. Відповідно, самі аніматори повинні бачити і відчувати публіку, вступати з нею у безпосередній контакт.

Анімаційне шоу вбирає в себе всі форми і жанри, що легко сприймаються публікою: кабаре (яскравість, різноманітність), мюзик-холл (музичний зал), бурлеск (жарт, пародія) тощо.

Отже, основними характеристиками анімаційного шоу є відкритість, лаконізм, мобільність, святковість, оригінальність, різноманітність.

При підготовці анімаційного шоу треба врахувати можливість технічного забезпечення заходу. Техніка звукопідсилення, звукозапису, відеопроєкції, різноманітна світлова апаратура дозволяють значно підсилити емоційний вплив на глядача.

Щоб уникнути неякісного виконання, шеф-аніматору слід підбирати на ключові ролі тих виконавців, які мають відповідні здібності. Основні форми анімаційних театралізованих шоу формувалися віками, акумулюючи в собі особливості культур різних епох і народів.

Практика організації анімаційних театралізованих шоу передбачає наявність у них специфічних відмінних рис – у залежності від місця їх проведення, особливостей сценічного майданчику і технічних засобів забезпечення.

14.2. Класифікація закритих розважальних вистав

Форми закритих розважальних вистав з'явилися ще в Стародавній Греції. Це були пісенні агони в спеціально збудованих приміщеннях – одеонах.

Але сучасні розважальні вистави в тому вигляді, в якому їх бачать туристи, почали формуватися в Європі з середини XVIII ст. Перші з них – у кафешантанах (франц. букв – кафе зі співами).

Кафешантани – це невеликі кафе, де з метою залучення більшої кількості клієнтів влаштовувались концерти шансоньє (chanson – пісня) – авторів і виконавців своїх пісень.

Подібні заклади були розповсюджені по всій Європі, але найбільше у Франції. Відвідувачами таких кафе були робітники, моряки, дрібні буржуа. Відповідною потребою клієнтів була і видовищно-музична програма. До середини XIX ст у кафешантанах виступали переважно виконавці посереднього рівня.

З середини XIX ст дрібні кафешантани почали витіснятися більш масштабними видовищними закладами – кафконсами. Тут покращились умови для концертнування, значно збільшився його обсяг, підвищилась і платня за вхід. У цей час з'явилися такі заклади як «Ельдорадо», «Зимовий Альказар» і «Амбасадор», відомі нині як популярні кабаре. Розважальні програми, що пропонувались у цих закладах називались кафе-концертами.

Еволюція кафе-концертів у Франції і поява у 30-40-х рр XIX ст концертних програм у великих залах ресторанів при готелях в Англії породили нове, більше масштабне театралізоване видовище -мюзик-холл.

Мюзик-холл – музичний зал при постійних дворах і готелях Англії. Мандрівники, що зупинялись у готелях, отримували розваги разом з вечерею, зрозуміло, за більш високу платню.

Довгий час програма складалась з виступів комедійних співаків і артистів цирку. Виставою керував ведучий, що сидів у кутку сцени і представляв артистів, виконуючи роль конферансьє.

У 70-80-х рр XIX ст найбільші паризькі кафе-концерти стали також називатись мюзик-холлами, а на сценах звична дивертисментна програма змінилася на виставу-ревю, де за ще більшої кількості акторів, в оточенні розкішних декорацій з'являються нові засоби виразності: хореографія, гра світла і тіні, підкреслений еротизм. Все це відбувалося на великій сцені з завісою і рампою.

Туристична індустрія активно використовує досягнення шоу-бізнесу. Натепер найрозповсюдженішими формами шоу є кабаре, вар'єте, меншою мірою – кафе-театр.

Кабаре, як новий на той час вид шоу, з'явилося у 1881 р, коли на Монмартрі відкрився кабачок «Чорний кіт». Тоді виступи в цьому кабаре мали крім видовищної ще й інтелектуальну спрямованість. Там влаштовувались дискусії, полеміка, виступали артисти різних жанрів (пародія, гумор, сатира), співали шансоньє.

В Україні цікавими для туристів є козацькі кінні шоу, з використанням

засобів виразності, притаманних фольклорним історичним козацьким виставам.

Але найрозповсюджешшими є сценічні театралізовані шоу, що влаштовуються аншаційними командами туристично-рекреаційних закладів. Практично кожен курортний готель високого класу має у своїй програмі анімаційних заходів декілька подібних шоу.

У залежності від кваліфікації аніматорів, кількості виділених на організацію шоу-програм коштів, можливостей матеріально-технічної бази анімації закладу визначається репертуар, тематика вистави.

Добре підготовлені анімаційні команди влаштовують шоу для туристів свого закладу з розрахунку 5-7 заходів на 14 днів, тобто приблизно через день.

Проаналізувавши тематику шоу-програм різних готелів турецького курорту Анталія, можна визначити найпопулярніші теми анімаційних театралізованих шоу цього регіону.

«Собор Паризької Богоматері» – театралізоване шоу за мотивами роману В. Гюго.

«Мулен Руж» – танцювальне вар'єте-шоу.

«Коти» – вистава за мотивами відомого бродвейського мюзиклу.

«Шоу королеви» – тема, нав'язана творчістю групи «Queen».

«Легенда про Тіля Уленшпігеля» – яскраве шоу, створене за мотивами народного епосу.

«Тисяча і одна ніч» – вистава за мотивами східних казок з використанням східного колориту, музики і танців.

Багато великих готелів надають свою базу для проведення розважально-видовищних заходів: конкурсів краси, показів мод, спортивних шоу.

14.3. Азартна гра як основа туристично-ігрової анімації

Ігрова діяльність у туристичній анімації – це не лише конкурсні та рольові ігри, що застосовуються аніматорами в рекреаційних центрах як розваги, не лише дитячі забавки і дії, спрямовані на розвиток дитини. Нині гра стала ще й складовою індустрії розваг. Процес ігрової комерції отримав назву гральний бізнес. Далеко не кожна гра може використовуватись у гральному бізнесі. Основною умовою, за якої гра може бути використана менеджерами грального бізнесу, стає наявність у ній матеріальної зацікавленості гравців, замішаній на сильному бажанні виграти.

Іншими словами, основою грального бізнесу є азартна гра.

Азартна гра – це особливий вид гри, пов'язаний з матеріальною зацікавленістю, що викликає сильний захват і повне занурення у його процес.

З цього можна зробити висновок, що переважна більшість гравців залишають свої кошти в казино і лише одиниці, що змогли вчасно вийти з гри після крупного виграшу, досягають своєї мети. Менеджери грального бізнесу грають на особливостях психологи гравця:

По-перше, азартний гравець – це людина, в житті якої гроші займають провідне місце.

По-друге, гравець, занурившись у процес гри (особливо після першого

виграшу) забуває про всі інші принади життя Недаремно зали казино не мають вікон і годинників на стінах.

По-третє, переважна більшість гравців хоч і сподівається на виграш, все ж внутрішньо готова до втрати певної кількості грошей.

По-четверте, багато азартних гравців мають таку рису характеру як жадібність Укупі зі станом азарту вона спонукає людину грати до останнього.

Крім того гра – це суттєвий рекреаційний засіб. Під час гри людина «перемикається» на інше світосприйняття. Вона ніби переходить в іншу життєву іпостась, на іншу площину існування. У цьому стані можна заперечувати всі «абстрактні» поняття: право, красу, істину, добро, дух, Бога. Можна заперечувати серйозність життя. Не заперечується лише гра. Дозований термін такого світосприйняття прискорює рекреаційний ефект.

До азартних ігор належать рулетка, покер і Блек Джек. Кожна з цих ігор має свої різновиди.

- рулетка – американська, російська, французька, рулетка з додатковим полем тощо;

- карточні ігри – Блек Джек, покер і його різновиди, сека, баккара, накао, – ігри в кістки.

Все більше людей грають на ігрових автоматах. Вони приносять казино суттєвий прибуток, оскільки більш демократичні і доступні.

Комерційні ігри представлені в казино менше, але вони стають дедалі популярнішими. До них належать бридж, преферанс, деберц.

Деякі казино пропонують пограти в тоталізатор, поставивши певну суму грошей на виграш у будь-якому виді спорту.

В Європі казино почали з'являтися у XIX ст. Найперші і найвідоміші з них були створені в Німеччині. Тогочасною «столицею азарту» в Європі був Баден-Баден – популярний бальнеологічний курорт. Гральні заклади міста були досить популярними у курортників, що приносило прибуток не лише їх власникам, а й муніципалітету. У кінці XIX ст. казино платило місту 500 тис. флоринів орендної платні і скільки ж вкладало у благоустрій курорту. Гральний дім Баден-Бадену (відкритий у 1855 р.) відвідували титуловані особи, найбагатші люди світу, відомі митці. У залах казино програвали свої гонорари великі російські письменники І. С. Тургенєв, Ф. М. Достоєвський, Л. М. Толстой. У 1857 р. автор «Війни і миру» залишив у казино Баден-Бадену всі свої гроші – 3 тис. франків.

Крім німецьких і монакського казино у XIX ст. зародились гральні дома Сан-Себастьяну (Іспанія), Спа (Бельгія). Всі вони успішно функціонують і нині. Практично кожне велике місто, кожен курорт мають свої казино. Нові чотири-п'ятизіркові готелі проектується таким чином, щоб на їх площах могли розміститися ігрові зали. Останнім часом активними «гравцями» на ринку грального бізнесу стають казино Східної Європи. Найбільші казино у цьому регіоні функціонують у Москві.

Велика відповідальність лягає на менеджера залу – він слідкує не лише за працівниками казино, але й за клієнтами. Від нього залежить створення особливої атмосфери в казино. Чим кращий менеджер, тим менше він помітний

і тим привабливіша аура закладу. Крім того, що він повинен знати роботу кожного підрозділу, проводити ефективну маркетингову політику, йому потрібно бути комунікабельним, володіти культурою мовлення і технікою спілкування.

Це потрібно для невимушеного і в той же час конструктивного діалогу з клієнтом. Такий стиль спілкування, як правило, подобається потенційним чи реальним гравцям Бажано, щоб менеджер володів хоча б однією з популярних іноземних мов.

Крім континентальних, азартну гру пропонують і «плавучі готелі». У деяких країнах (Туреччині, Ізраїлі) казино заборонені. Це спонукало підприємливих людей організувати гральні круїзи. Круїзний теплохід, заповнений гравцями, впливає в нейтральні води і, не порушуючи закону, на час перебування поза межами країни на його борту працює казино. Є подібні заклади і на круїзних судах класу «люкс». Деякі з них за розмаїттям послуг не поступаються континентальним.

Запитання та завдання:

1. Що таке шоу? Які його різновиди?
2. Що таке театралізація анімаційної програми?
3. Сценічний майданчик та його різновиди.
4. Назвіть основні характеристики анімаційного шоу.
5. Класифікація закритих розважальних вистав. Кафешантан, кафконс, мюзік-холл, кабаре.
6. Дайте визначення азартної гри. В чому полягає причина її популярності?
7. Розкрийте особливості психології гравця.

Лекція 15. Особливості використання свят в організації анімаційної діяльності

- 15.1. Свято як об'єкт наукового дослідження.
- 15.2. Свято як основа комплексної анімації. Класифікація свят.
- 15.3. Характерні риси святкової анімації та рекомендації по її проведенню.
- 15.4. Особливості підготовки святкових анімаційних програм.

15.1. Свято як об'єкт наукового дослідження

Глумачний словник української мови визначає Свято як відрізок часу, що виділений в календарі на честь чого-небудь або кого-небудь, має сакральне (непобутове, міфічне) значення і пов'язаний з культурною або релігійною традицією.

Слово також вживається в інших, близьких за змістом, значеннях:

- офіційний день відпочинку, встановлений у зв'язку з календарною подією, протилежність будням;
- масові розважальні заходи, веселе проведення вільного часу;

- день якої-небудь радісної події;
- загальний стан душевного підйому (зазвичай в словосполученнях: «свято життя» і т. п.).

Радянський культуролог М. М. Бахтін сказав, що свято є «первинною формою людської культури». Цивілізаційне значення свята в полягає в тому, що через свято визначається система цінностей, що об'єднує соціум. Свято є універсальною і найважливішою рисою цивілізації; в той же час особливості свят відбивають відмінності між цивілізаціями.

Історик Я. Г. Шемякин класифікує свята, відмічаючи наявність в них двох компонент: ритуально-партисипативну (соціальну) і ритуально-сміхову (ігрову). Переважання однієї або іншої компоненти визначає «обличчя» свята.

Наприклад, релігійні свята (в Україні – Різдво) є переважно партисипативними; їх відрізняє «відчута серйозність», почуття залучення до вищих цінностей і циклів Всесвіту.

У сміхових святах (римські сатурналії, бразильський карнавал) домінує розважальна компонента, хоча в цьому сміху як і раніше проявляється, по Бахтіну, «ритуальне осміяння божества прадавніх сміхових обрядів». При цьому часто відбувається «перевертання» існуючого порядку, тимчасове звільнення від пануючих цінностей.

Сміхова компонента свята і функція соціальної інтеграції тісно пов'язані, оскільки сміх виявляється одним з вирішальних чинників подолання дистанцій між чужими традиціями, об'єднує те, що є суперечливим і несумісним.

У хронологічному плані, в дослідженнях свята вітчизняною наукою можна виділити наступні етапи:

- дослідження дореволюційного періоду (XIX ст. і початку XX ст.), представники якого користувалися переважно описово-емпіричним методом у своїх роботах;
- дослідження радянського періоду (XX ст.), в якому учені вивчали свято у рамках теоретичних концепцій;
- дослідження пострадянського періоду (кінець XX і почало XXI вв.).

Результати досліджень, проведених науковцями, можна згрупувати у декілька положень:

1. Свято розглядається як синкретична єдність традицій, ритуалів, звичаїв, видовищ, обрядів, ігор, урочистостей, карнавалів і так далі. Свято є однією з найширших форм святкової культури, яка під час своєї самореалізації відтворює своєрідну організацію соціальної групи зі своїми функціями і завданнями. Святкування загальнонародних, загальнонаціональних урочистостей невеликою соціальною групою є підтвердженням того, що святкуюча група індивідів належить до цієї спільноти.

2. Суть свята полягає в самозбереженні соціальної групи, а сутнісною характеристикою його являється обов'язкова колективна дія. Механізмом забезпечення цілісності групи є колективна сугестія, що впливає на фізичний і психічний стан членів колективу.

3. Генезис свята задовольняв соціально-комунікативні потреби індивіда і групи. Архаїчне свято було способом ритуально-символічної трансляції

історичного досвіду, соціального самозбереження групи, соціальної самоідентифікації групи. Природною передумовою свята є потреби в спілкуванні і збереженні колективу, протиставлення понять «ми» і «вони». Реалізація цих потреб приносить людині почуття задоволення.

4. Свято має такі соціальні функції як консервативна, виховна, розважальна, рекреаційна. Головною є консервативна функція свята, як охоронного чинника цілісності і життєздатності групи. На підставі консервативної функції обґрунтовується варіант типологізації свят. По масштабу виділяються свята, що зберігають великі і малі групи; а по мірі розділення свята громадською групою виділяються свята, що зберігають або цілу групу, або її частину. Виховна функція реалізується через задум сценариста і через процес його втілення. Якщо сценарист буде конфлікт на екологічній тематиці (поява Нептуна на пляжі пов'язана з забрудненням моря), то учасники свята у процесі його підготовки і проведення переймаються ідеєю охорони оточуючого середовища. Розважальна функція закладається в ідею свята за визначенням. Веселі конкурси, розіграші, сценки повинні викликати у глядачів непідробну радість. Якщо мети свята буде досягнуто і всі присутні, учасники і глядачі, отримують задоволення від дійства, то реалізується і рекреаційна функція заходу. У процесі колективної творчості, розваг на лоні природи рекреаційні процеси в організмі прискорюються, що робить свято важливою складовою культурно-рекреаційної анімаційної діяльності у туризмі.

5. Механізми святкового зв'язку групи та індивіда проявляються в обов'язковій участі індивіда в колективних ритуальнообрядових заходах, в «каналізації» негативної енергії індивідів, в загальному консолідуєчому сміху, масовості святкових заходів, в забороні на буденні форми діяльності під час свята, в покаранні за недотримання цієї заборони. Зв'язок групи і індивідів також здійснюється в такій незвичайній формі «свята навпаки», як похорони.

6. Нині спостерігається тенденція створення наднаціональних свят і взаємопроникнення святкової обрядовості різних народів і держав, «стирання» меж між святковими культурами. Поступове зникнення етнічних особливостей свят призводить до збіднення палітри свят, безповоротної втрати цілих пластів культури. У сучасному товаристві, що динамічно розвивається, традиційні свята всупереч глобалізаційним процесам виступають як засіб консолідації індивідів з метою збереження своєї групи і національних культурних традицій.

15.2. Свято як основа комплексної анімації. Класифікація свят

Історія масових форм свят свідчить, що в усі епохи, в усіх країнах для людства була характерна тяга до масових вистав, видовищ, театралізованих свят. Це пояснюється тим, що масове свято є вираженням емоційного настрою мас, і при грамотній і професійній організації свята узгоджуються, приходять у відповідність інтереси держави і настрої народу.

Сьогодні також неможливо представити наше життя без свят, які передбачають різноманітний комплекс політичних, культурних, художніх, естетичних, анімаційних дій.

Свято – це захід з активною, творчою участю населення, присвячений видатним подіям, традиційним датам, ювілеям, вшануванню працівників певних професій.

У світовій літературі існує два підходи до розуміння природи свята:

- свято виникає завдяки святковому стану душі людини (тобто календарне свято вторинне) ;
- свято або святковий настрій є конкретним відгуком кожної людини на святкову подію.

Обидва погляди на сутність свята мають право на життя. Перший стосується більшою мірою індивідуальних переживань кожної людини, другий виводить на колективні реакції соціуму.

Свято – це дуже важлива первісна форма людської культури її неможливо вивести і пояснити, виходячи лише з практичних умов і цілей суспільної праці. І потреба в періодичному відпочинку, у відновленні психофізичних функцій організму не створює святкової ситуації. Свято завжди мало глибоке змістовне, світоспоглядальне наповнення. Ніякі спроби організації і вдосконалення суспільно-трудового процесу, ніякий відпочинок або перерва в роботі самі по собі ніколи не можуть бути святковими. Щоб вони стали такими, потрібно виконання двох умов.

Святковість завжди мала суттєве відношення до часу. В основі свята лежить певна і конкретна концепція природного (космічного) біологічного та історичного часу. Щоправда, далеко не всі переломні моменти нашого життя спонукають до свята. Досвід багатьох офіційних свят Середньовіччя, Нового часу, радянської пори показують, що вони були скоріше ідеологічними акціями, створеними на потребу якоїсь групи людей. Ці свята нікуди не виводили із існуючого світопорядку і не створювали ніякого іншого життя. Навпаки, вони освячували, санкціонували існуючий лад і сприяли його закріпленню. Ніхто не в змозі змусити людину святкувати кимось вигадане свято. Лише вона сама може визначити, чи святкова ця подія для неї, чи ні, лише в її душі зароджується відгук на зовнішні подразники. Чим вони сильніші, тим сильніша зворотна реакція. Якщо потужна енергія позитивної для людини великої події увійшла в її свідомість і підсвідомість, вона обов'язково перетвориться на бажання повертати хоча б відгуки цієї події ще і ще.

Свято – це бажана, очікувана подія. Саме процес очікування свята формує внутрішню настанову на святковий настрій, і чим воно ближче, тим сильніші позитивні емоції.

Попри те, що святковий настрій може зародитися в душі однієї людини, свято все ж – подія колективна. Люди, що створили святкове середовище, створили й умови для більш активного процесу обміну позитивною енергією. Коли позитивно налаштована людина віддає свою енергію іншим, то навзаєм отримує значно більший потік святкової енергетики. У цьому середовищі навіть не святково налаштована людина відчує приплив енергії і, як результат, включиться у загальне дійство.

Усі ці особливості свята повинні враховуватись при його підготовці.

Свята розподіляються на побутові (сімейні), релігійні, державні,

календарні, свята казкових героїв і окремих професій. Вони можуть бути офіційними й неофіційними, сільськими і міськими, постійними або разовими.

Кожен народ, кожен етнос має свою святкову культуру. Багато свят увійшли до програм перебування туристів у тій чи іншій країні. Немає кращого способу пізнання культури народу, ніж участь в одному з народних свят.

Як правило, свято – це комплексний захід, в якому як засоби виразності представлені музика, пісня, танець, слово, елементи театралізації, гра тощо. Усі ці види мистецтва презентують культуру народу в особливій образно-виразній формі.

Натепер свята можуть називатися карнавалами, фестивалями, святковими акціями. Головне, щоб вони носили святковий характер і створювали святковий настрій усім присутнім.

Об'єктами розважального туризму найчастіше стають народні свята. Вони можуть бути представлені у формі змагань з традиційних автентичних видів ігор, наприклад, Фестивалі вікінгів у Великобританії (Йорк), Афінівський марафон в Греції, Апельсинові бої в Івреї (Італія), Біг биків в іспанській Памплоні.

Привабливими для туристів є свята урожаю. Щоправда, форми у них різні. Так, в іспанському містечку Бунол, що біля Валенсії, кожного року відбувається свято «Томатіна», кульмінацією якого стає «битва помідорів». Для цього свята привозять 120 тонн зрілих помідорів і десятки тисяч учасників свята перетворюються на мішені помідорних атак.

В Україні є дві самодостатні події, що привертають увагу великої кількості туристів. Справжнім святом української культури став Сорочинський ярмарок, що кожного року відбувається на Полтавщині у селі Великі Сорочинці. Головною темою ярмаркової анімації тут є театралізація творів М. В. Гоголя. Другим великим святом, що належить до найатрактивніших туристичних подій в Україні, є Свято семи культур, яке щорічно відбувається у м. Кам'янець-Подільський, що на Хмельниччині. Це свято зовсім молоде (вперше організоване у 2001 р), але незважаючи на це, воно стало дуже популярним як в Україні, так і за її межами.

Популярними серед туристів є свята їжі і напоїв. Одним з найбільших свят напоїв є фестиваль пива «Октоберфест» у Німеччині. Весняні фестивалі проходять у всіх країнах, що виробляють вино Італії, Франції, Іспанії, Угорщині. Але й країни, не дуже відомі як виробники вин, мають подібні свята та ж Німеччина, Чехія, ПАР, Китай. Серед свят їжі виділяються фестивалі сиру в Голландії, Швейцарії, Франції, Великобританії.

Шановані в світі свята, пов'язані з природними явищами.

Без сумніву, одним з найцікавіших у світі є вже згадане українське свято Купала. Цікавим для туристів будуть китайське Свято Середини осені або Обряд «місячних коржів», японське Свято Цвітіння сакури, індійське свято весни «Холі», Свято перших плодів «Нквала», що проходить в африканському Свазіленді.

Привабливими об'єктами туризму останнім часом стали релігійні свята. Кожна релігія має свої свята, серед яких є найголовніші. Вони, як правило, і

приваблюють туристів до центрів святкування. Кожне таке свято має свій колорит, свою ідею і засоби виразності.

До найголовніших християнських свят належать Різдво, Великдень, Свята Трійця.

15.3. Характерні риси святкової анімації та рекомендації по її проведенню

Основні характерні риси святкових анімаційних програм:

- доступність сприйняття;
- атмосфера сприйняття;
- взаємодія туристів з фахівцями-аніматорами;
- взаємодія туристів між собою в процесі участі в святковій анімаційній програмі;
- безпосередня участь туристів в святковій програмі і вплив на їх емоції.

Доступність сприйняття показує, наскільки святкова анімаційна програма доступна з точки зору сприйняття різними віковими категоріями туристів, їх соціального положення, пори року, місця проведення.

Атмосфера сприйняття. Святкова анімаційна програма сприймається через чуттєві відчуття туриста, його настрої і емоційний фон.

Взаємодія туристів з фахівцями-аніматорами. Фахівці-аніматори є головною ланкою в системі обслуговування, вони повинні ретельно продумати сюжет анімаційної програми і участь туристів в кожній фазі її проведення, від початкової стадії до укладення.

Взаємодія туристів між собою в процесі участі в святковій анімаційній програмі. Туристи не лише сприймають програму візуально, вони стають частиною представлення, проявляючи активність в участі, ініціативу у дії.

Безпосередня участь туристів в святковій програмі і вплив на їх емоції. Включення туристів в систему дії підвищує рівень задоволеності побаченим і почутим, створює гарний настрій і емоційний підйом, знижує можливу прискіпливість до інших видів послуг.

Одним з важливих принципів анімаційної діяльності при організації святкових заходів є опора на самодіяльність і активну участь туристів в анімаційних заходах не лише в якості глядачів, але і учасників, організаторів, ініціативних активістів. Туристські установи можуть розраховувати на успіх тільки за умови, якщо будуть тісно пов'язані з туристами, розвиваючи у них ініціативу, інтерес, активність, ентузіазм.

Рекомендації по проведенню свята:

1. Розробити тему, концепцію, «Положення про проведення», «Сценарій».
2. План свята:
 - назва свята;
 - пропонується дата проведення;
 - повний склад учасників;
 - погодинний розклад програми;
 - інформаційна підтримка;

3. Бюджет, фінансові умови розподілу доходу.
4. Детально прорахувати процес підготовки.
5. Контроль за проведенням.
6. Підведення підсумків.

Тема масового свята визначає характер проведення свята, від неї залежить хід подій і розгортання дій. Щоб розкрити тему, треба наповнити змістом, збудувати в логічній послідовності подання матеріалу, знайти відповідний образ, що відповідає ідеї, ритму, темпу, музичному оформленню. Саме тема диктує підбір концертних номерів, пісень, танцювальних композицій, сюжетів, що театралізуються. Зразкові теми масових свят: «День міста», «Свято кольорів», «День усіх закоханих», «Свято урожаю».

Для того, щоб свято запам'яталося необхідно розробити концепцію. Щоб свято не було клоном інших заходів, у нього має бути своя, неповторна концепція. Тобто концепція вечірки, свята – це те, як ви зможете найяскравіше виразити закладену ідею, щоб залишити відвідування вашого заходу надовго в пам'яті у людей.

Створення сценарію свята – перший етап підготовки масового свята. Він визначає шляхи реалізації теми, ідеї, надзадачі масового свята; вирішує питання індивідуалізації, неповторності кожної святкової дії, що театралізується. Створення сценарію є спільною роботою драматурга, режисера, постановника, художнього керівника, групи фахівців-аніматорів, художників, композиторів, музичного оформлювача.

Сценарій масового свята містить: початок, розвиток, кульмінацію, фінал. Міра емоційного напруження кожного епізоду, ритмічність, контрастність, концентрація уваги глядачів, їх зацікавленість, строга взаємодія епізодів визначаються режисером у рамках сценарію. Велике значення в розкритті теми, підйомі настрою, емоційній дії грає художнє і музичне оздоблення території свята, ритм, темп, виконавські і акторські сили, режисерська фантазія, театральні костюми, поетичний настрій.

План свята

Після того, як розроблена концепція, і ви вже маєте уявлення про те, що буде «родзинкою» свята, слід скласти план усього свята від початку до кінця. План свята – це, фактично бізнес – план, куди входить все: від опису концепції до пропонованої кількості людей, які відвідають ваше свято.

Назва свята повинна цілком відбивати його концепцію, залучати до себе увагу, оскільки назва – це обличчя свята. Чим оригінальніше буде назва свята, тим більше шансів, що люди захочуть дізнатися, який зміст свята за ним криється. Також необхідно визначити склад учасників. Склад учасників необхідно визначати з наступних питань:

На яку категорію публіки ви розраховуєте на своєму святі?

Яке потенційне місце (краще, якщо декілька варіантів, щоб була можливість вибору) проведення вечірки?

Який формат музики домінуватиме впродовж усього заходу?

Розклад програми проведення свята краще продумати так, щоб найбільш яскраві номери доводилися на пік вечора.

Бюджет. Бюджет свята у більшості випадків – це підсумкова цифра усіх витрат, пов'язаних з організацією і проведенням. Про всяк випадок, майте в запасі бюджет, розписаний по усіх статтях витрат. Для того, щоб визначити, який бюджет у планованого свята, необхідно з'ясувати суми гонорарів пропонуваніх учасників, суму витрат на рекламу і т. д.

Процес підготовки свята:

- Підібрати місце проведення заходу;
- Запросити для виступів творчі колективи;
- Забезпечити охорону і медичне обслуговування заходу;
- Організувати технічне і господарське обслуговування заходів в т. ч. транспортне забезпечення, пункти громадського харчування, біотуалети та ін. ;
- Визначити місце проведення;
- Організувати рекламно-інформаційний супровід заходів, роботу з рекламодавцями і спонсорами;
- Забезпечити оформлення місця проведення;
- Встановити професійне устаткування;
- Провести урочисте «Відкриття» і «Закриття» заходів;
- У рамках заходу провести: семінари, майстер-класи, виставки, зустрічі з відомими майстрами, показові виступи, спеціальні заходи для рекламодавців і спонсорів.

Контроль за проведенням. День свята – остання напруга. У це день необхідно зібрати у себе підсумки усієї виконаної роботи по організації. Здзвоніться з усіма учасниками і уточніть час їх прибуття на свято. Простежте, щоб гримерна кімната для учасників була в належному стані і в ній було усе необхідне, гардероб функціонував. Під час проведення свята контролюйте дотримання розкладу виступів, за 10 хвилин до кожного перевіряючи готовність. Будьте пильні відносно вживання алкоголю учасниками навіть після їх виступу. Одним словом, намагайтеся контролювати роботу усіх задіяних у святі учасників.

Підведення підсумків. По закінченню свята і вирішення останніх супутніх питань, не квапитеся від'їжджати зі свята. Простежте, щоб ні ким з учасників не було нічого залишено з особистих речей. Якщо ви в результаті отримали те, на що сподівалися, – значить, свято вдалося! Для себе ж відмітьте усі помічені впродовж проведення свята мінуси і постарайтеся надалі, по можливості, не допустити їх присутності, а відмічені плюси узяти на озброєння.

Одним із найскладніших завдань анімаційної команди туристично-рекреаційного закладу і шеф-аніматора особисто є організація святковостей на базі туристичного закладу. Найрозповсюдженіші анімаційні свята, які проводяться на базі туристичного закладу:

- свята казкових і міфологічних героїв (Свято Попелюшки, Свято Нептуна),
- свята природи (лісу, моря, річки, квітки) ;
- народні свята (Купала, Масляна, Русалчин тиждень) ;
- релігійні свята теж проводяться в туристичних закладах, але вони все ж

носять розважальний характер (Миколая, Різдво, Пасха) ;

- календарні свята (Новий рік, 1 травня, державні свята).

Дуже популярні в анімаційній практиці календарні свята, особливо Новий рік (у східних слов'ян), 1 травня (це свято пов'язано з природними, а не політичними процесами) Державні свята представлені в анімаційних програмах жіночим і чоловічим святами – 8 березня і Днем захисника Вітчизни (14 жовтня). Наявність у програмі відпочинку того чи іншого свята залежить не стільки від календаря (хоча він повинен враховуватись), скільки від кваліфікації аніматорів.

Оскільки свято – це комплексний захід, його організація потребує серйозних творчих зусиль, наявності спеціальних знань і хоча б невеликого досвіду (його повинен мати шеф-аніматор).

15.4. Особливості підготовки святкових анімаційних програм

До підготовки свята необхідно відноситися з почуттям високої відповідальності, наділяти кожен програму індивідуальними якостями, використати психологічні нюанси, відбивати у святі не лише факти, але і своє світовідчуття, ідейну переконаність, схвильованість, громадянську позицію. Тому організацією масових свят повинні займатися спеціально підготовлені режисери, постановники, професіонали, фахівці-аніматори, що дозволяє уникнути штампу, ремісництва, шаблону.

Особливості підготовки анімаційної програми масового свята:

- необхідно враховувати вид заходу (концерт, театралізований вечір, дискотека, спортивно-масове дійство) ;
- багатоцентристі дії;
- драматургія масового залежить від місця і масштабу дії та використання художніх засобів;
- участь команди аніматорів (а не окремих фахівців) ;
- складність композиції анімаційної програми;
- широке застосування прийомів активізації публіки.

Вид святкового заходу – див. лекцію 12.

Масове свято припускає одночасне виникнення відразу декількох осередків художньої дії. Кожен учасник може вибрати для себе будь-який об'єкт уваги. Багатоцентристі масових свят набуває особливого сенсу під час карнавальних ходів, маскарадних шоу, фестивалів, які вимагають чіткого ритму, майданчиків для танців, атракціонів, свободи для руху акторів в театральних костюмах, проїзду декорованих машин. У сценарії масового свята необхідно передбачити порядок руху колон, продумати організацію мітингу, спланувати прихід глядачів.

Драматургія масового свята залежить від двох обставин:

- від місця і масштабу дії масового свята; (Свято по своєму масштабу може бути загальноміським, загальнонаціональним, туристським, клубним, дитячим, молодіжним, студентським. Воно може проходити в місті, в сільській місцевості, на стадіоні, у Будинку культури, в зоні відпочинку, в парку, на

туристському майданчику, в школі, в інституті. Від вдало вибраного місця проведення масового свята залежить високий емоційний настрій публіки і успіх задуманого);

- від використання художніх засобів; (До них відносяться: декорації, оформлення сцени, площі, ігрового майданчика; атрибути, які використовуються в процесі представлення; додаткові елементи свята: фейерверк, салют, запуск голубів, повітряних куль, політ літаків і т. п., що допомагають виразити ідею свята).

В якості засобів виразності і дії на глядачів використовується компоненти: танець, пісня, емоційно-жива картинна композиція, що припускає миттєве перемикавання уваги глядачів з одного об'єкту на інший без деталізації і психологічних мотивувань.

Команда аніматорів. Організація анімаційної діяльності як складова частина технологічного процесу вимагає суворого дотримання повної професійної самостійності усіх фахівців і одночасно всемірного розвитку їх активності і ініціативи у рамках конкретних завдань своїх структурних підрозділів. Як правило, таких структурних підрозділів декілька. У кожного організатора своє поле діяльності.

Менеджер анімаційної служби організовує і координує роботу усіх відділів.

Організатор спортивно – оздоровчої діяльності відповідає за ранкову гімнастику, зайняття аеробікою, зайняття у басейнах і на море, рухливі ігри, спортивні змагання і свята. Спортивна анімація припускає теоретичну підготовку, оскільки результат можливий тільки тоді, коли є теоретична база. І тут може бути використано все, що напрацьовано і створено людством в цій області на даний момент. Це і давно знайомі усім ігри з відомими умовами і правилами; і зовсім нові, розроблені прямо тут, в процесі спілкування; і запропоновані кимось з відпочивальників, модернізовані, пристосовані до цієї ситуації і запозичені у колег з сусіднього готелю.

Організатор розважальних програм займається розробкою сценаріїв, підготовкою і проведенням всіляких культурно-розважальних заходів. Окрім цього важливо – де розіграватиметься це дійство, визначитися з темпом, ритмом, включенням ефектних моментів і репетиційним періодом.

Організатор роботи з дітьми. Одним з важливих напрямів аніматорської діяльності є анімація для дітей. Це творчий і копіткий процес і завданням дитячого аніматора є організація дозвілля дітей, розвиток їх пізнавальної, фізичної і психологічної сфери. План роботи складається заздалегідь і, можливо, коригується в ході проведення зайняття, залежно від присутнього контингенту дітей і інших умов. У цьому плані повинні вдало поєднуватися і мати оптимальну кількість спортивних і культурних заходів, необхідних для розвитку дитини. Для організації ефективної роботи з дітьми необхідно мати відповідні приміщення перебування дітей у будь-яку погоду, оснащені різним інвентарем для малювання, ліплення, рухливих і розвиваючих ігор і так далі

Організатор туристсько-екскурсійної роботи Комплектує групи для екскурсій, підбирає екскурсоводів і ін.

Основну увагу під час роботи над концертом треба приділяти його композиції (від італ. – складання, зв'язування, з'єднання). Енциклопедії трактують термін «композиція» по-різному, але загальний сенс формулювань приблизно такий: композиція – ця складна єдність різних компонентів, яка досягається в процесі творчості. При роботі над композицією, пов'язаною з видовищними формами, завжди допомагає знання основних прийомів монтажу (див. лекцію 12 с. 73) : паралельний, контрастний, логічний, ретроспективний, прийом рефрену, асоціативний.

Активізація публіки. Учасники свята діляться на дві групи:

- безпосередні, активні учасники – актори, працівники сфери культури, фахівці-аніматори, технічні працівники;
- пасивні учасники – туристи, екскурсанти, глядачі.

Важливе завдання фахівців-аніматорів – об'єднати обидві групи, встановити тісний зв'язок, контакт між дією і сприйняттям. Туристи повинні співпереживати, активно включатися в дію свята, емоційно виражати своє відношення. І тоді, завдяки азарту аніматорів, дохідливій і зрозумілій формі, захоплюючій дії, частина пасивних глядачів переходить в розряд активних учасників.

Важливими способами підвищення зацікавленості глядача в ході масового свята є:

- активне включення глядача в дію;
- максимальне зближення виконавців і глядачів шляхом перетворення глядачів на учасників масової дії;
- емоційна дія на глядача (ігрове, музичне, світлове, колірне, фейєрверк) ;
- привертання уваги учасників до атракціонів, конкурсів, ігрових елементів;
- заохочення зацікавленості глядача сувенірами, подарунками, сюрпризами.

Запитання та завдання:

Що таке свято?

Періодизація досліджень свята та їх результати.

Які основні соціальні функції виконує свято?

Які підходи до розуміння свята Ви знаєте?

Умови святковості події.

Класифікація свят.

Які народні свята найчастіше використовуються як об'єкти розважального туризму?

Розкажіть про свята, пов'язані з природними явищами.

Свята-ярмарки.

Які основні характерні риси святкової анімації?

Які рекомендації Ви можете дати по проведенню свята?

Охарактеризуйте процес підготовки свята.

Які анімаційні свята найчастіше проводяться на базі туристичного закладу?

В чому полягають особливості підготовки анімаційної програми масового свята?

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основний

1. Аванесова Г. А. Культурно-досуговая деятельность: Теория и практика организации: учебное пособие для студентов вузов / Г. А. Аванесова. – М. : Аспект Перс, 2006. – 236 с.
2. Байлик С. И. Введение в анимацию гостеприимства: Учеб. пособие. – Харьков: «Прапор», 2006. – 160 с.
3. Байлик С. І., Кравець О. М. Організація анімаційних послуг в туризмі: навч. посіб. – Харків: ХНАМГ, 2008. – 197 с.
4. Бочелюк В. Й., Бочелюк В. В. Дозвіллезнавство: навч. посіб. – К. : Центр навч. л-ри, 2006. -208 с.
5. Ведмідь Н. І., Мельниченко С. В. Організація дозвілля туристів: навч. посіб. – К. : КНТЕУ, 2008. -85с.
6. Гальперина Т. Н. Режиссура культурно-досуговых программ в работе менеджера туристской анимации: учебное пособие / Т. И Гальперина, Российская международная академия туризма. – М. : Советский спорт, 2006. – 168 с.
7. Гаранин Н. И., Булыгина И. И. Менеджмент туристской и гостиничной анимации: учебное пособие. -М. : Советский спорт, 2004. – 128 с.
8. Килимистий С. М. Анімація в туризмі: навч. посіб. – К. : Вид-во ФПУ, 2007-188 с.
9. Курило Л. В. Теория и практика анимации: Ч. 1. Теоретические основы туристской анимации: учебное пособие / Л. В. Курило; Российская международная академия туризма. – М. : Советский спорт, 2006. – 195 с.
10. Петрова І. О. Дозвілля в зарубіжних країнах: Пдручник. – К. : Кондор, 2005. - 408 с.

Додатковий

1. ДСТУ 4268: 2003 Національний стандарт України „Послуги туристичні. Засоби розміщення. Загальні вимоги».
2. ДСТУ 4269: 2004 Національний стандарт України, «Послуги туристичні. Класифікація готелів. Загальні вимоги».
3. Правила користування готелями й аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг, затверджені Наказом Державної туристичної адміністрації України від 16 березня 2004 року N 19.
4. Алабин В., Андрущенко В., Барская Н., Василец Ю., Перевозник В. 150 подвижных игр для юных спортсменов. – Харьков, 1998.
5. Бабарицька В. К., Малиновська О. Ю. Менеджмент туризму. Туроперейтинг. Понятійно-термінологічні основи, сервісне забезпечення турпродукту: Навчальний посібник. – К. : Альтерпрес, 2004. – 288 с.
6. Бокланова И. К. Организация культурно-массовой работы в туристических учреждениях. - М. : 1982.

7. Булыгина И. И., Гаранин Я. И. Об анимационной деятельности в туристских и спортивно-оздоровительных учреждениях // Теория и практика физической культуры. – 2000. -№ 11. -С. 26-29.
8. Гаджиев Б. Х. Профессиональная подготовка педагогов дополнительного образования по профилю спортивно-оздоровительного туризма: Автореф. канд. дис. М., 2001. – 23 с.
9. Гальперина Т. И. Актерское мастерство в деятельности менеджера туристской анимации: Учебно-методическое пособие. – М. : РИБ «Турист», 2004.
10. Гаранин Н. И., Булыгина И. Н. Менеджмент туристской и гостиничной анимации: Учеб. пособие. – М. : Советский спорт, 2004. – 128 с.
11. Горлинская Н. Массовик-затейник. Организация корпоративных мероприятий. Универсальные сценарии для любой компании / Н. Горлинская. – М. : АСТ: Астрель, 2007. – 253 с.
12. Далинский А. В. Культурно-массовая работа в здравницах. – М. : РМАТ, 2007. – 154 с.
13. Записоцький А. С. Методика роботи молодіжної дискотеки. – К., 2008. – 125 с.
14. Константинов Ю. С., Куликов В. М. Педагогика школьного туризма. Минобразования РФ. – М. : РМАТ, 2002, с. 151.
15. Кувватов С. А. Активный отдых на свежем воздухе. – М. : Феникс, 2005. – 314 с.
16. Лавров Ф. Н. Профессиональна подготовка менеджеров-аниматоров в образовательных учреждениях туристического профиля: Автореф. канд. дис. М., 2000. – 19 с.
17. Приезжева Е. М. Организация и методы игровой деятельности в туризме: учебно-методическое пособие. – М. : Советский спорт, 2005. -129 с.
18. Приезжева Е. М. Социально-культурная анимация в туризме: Учебно-методическое пособие. – М. : РИБ «Турист», 2003.
19. Щур Ю. В., Дмитрук О. Ю. Спортивно-оздоровчий туризм: навч. посіб. – К. : Альтпрес, 2003. -232 с.
20. Протокивило В., Стрельникова Е. Развитие физических качеств с использованием подвижных игр. – Харьков, 2002.
21. Радулов В. 100 игр в уроках по гимнастике. – София, 1988.
22. Уокер Дж. Р. Введение в гостеприимство: Учеб. пособие / Пер. с англ. – 2-е изд. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 607 с.
23. Культурно-досуговая деятельность / под ред. А. Д. Жданова, А. М. Чижикова. – М., 1998.
24. Жуков М. Н. Подвижные игры: учебник для педвузов. -. М. : Академия, 2000.
25. Усыскин Г. С. В классе, в парке, в лесу: Игры и соревнования юных туристов. – М., 1996.